

Človek, jeho podstata a posolstvo podľa Koránu

Abdulwahab Al-Sbenaty

9 788097 501693

Človek, jeho podstata a posolstvo podľa Koránu

Abdulwahab Al-Sbenaty

Človek, jeho podstata a poslanstvo podľa Koránu

Prvé vydanie - 2026

Autor: JUDr. Abdulwahab Al-Sbenaty

©Abdulwahab Al-Sbenaty

www.koran.sk, www.al-islam.sk

Jazyková korektúra vykonaná pomocou AI

ISBN 978 – 80 – 975016 – 8 – 6

Obsah

Úvod	5
1. KORÁN	7
2. Informácia o vzniku človeka	10
3. Ako začalo stvorenie človeka – z čoho bol stvorený	31
4. Prečo bol človek stvorený	76
5. Adam v raji	99
6. Z čoho sa človek skladá.....	107
7. Človek v terajšom živote.....	162
8. Osud.....	176
9. Čo je smrť – proces prechodu.....	199
10. Barzach – priestor medzi smrťou v terajšom živote a udalosťou zmŕtvychvstania.....	206
11. Skončenie terajšieho života	212
12. Čo znamená návrat do života – proces zmŕtvychvstania.....	223
13. Čo znamená zúčtovanie – súdny deň	233

14. Kam bude človek po zúčtovaní pokračovať a prečo	248
15. Je umiestnenie do raja alebo pekla trvalé?	262
16. Aký je záver – čo robiť a čo nerobiť	269
Použitá literatúra.....	277
Hlavné publikácie autora.....	279

Úvod

Podstata je slovo, ktoré môže mať mnohé významy; závisí to od kontextu a slov, s ktorými je spojené. Samotné slovo podstata môže vyvolávať množstvo predstáv, ale aj otázok.

Jeden z významov – a zároveň aj jedna z otázok, ktoré toto slovo vyvoláva – siaha až do počiatkov našej existencie: našej existencie ako bytostí, ako ľudských bytostí a ako ľudských bytostí s možnosťou vlastného rozhodovania a tvorby. Práve schopnosť rozhodovania a tvorby predstavuje posledné štádium, ku ktorému sa vývoj človeka dostal.

Boli ľudia od počiatku takíto? Boli už ako ľudské bytosti schopné vývoja, myslenia a tvorby? Jedna zo základných otázok v tomto smere znie: kde siahajú počiatky človeka? Vyvíjal sa, kým dospel k štádiu, v ktorom sa nachádza dnes, alebo sa na Zemi objavil už s plnohodnotnou myslou a schopnosťou rozvoja, voľby a myslenia?

Odborné authority, ktoré uznávajú výlučne vedu, laici, tí, ktorí veria v určité náboženstvo, aj tí, ktorí náboženstvá odmietajú, filozofi, vedci a mnohí ďalší – každý má svoju predstavu o tom, ako sa človek ocitol na Zemi a ako dospel do dnešného štádia.

Každý človek, bez ohľadu napríklad na to, či je vzdelaný alebo nevzdelaný, veriaci alebo odmietajúci vieru, má na otázku podstaty svoj vlastný názor, aj keď sa nad ňou nikdy hlbšie nezamýšľal.

Akoby bola tá podstata súčasťou existencie ľudských bytostí od ich vzniku – zakotvená v ich „pôvodnom kóde“.

V Bratislave, dňa 8.8.2026

Abdulwahab Al-Sbenaty

1. KORÁN

Korán je Kniha – súbor znamení (veršov), ktoré obsahujú informácie o tom, kto človeka stvoril a ako človek vznikol. Podáva ľuďom tú najdôležitejšiu informáciu o podstate – o ich vlastnej podstate.

K základným informáciám obsiahnutým v Koráne sa môže každý ľahko dostať; prečítať si ich, stotožniť sa s nimi, alebo nie. No je to všetko, čo Korán o otázke podstaty obsahuje?

Ľahko sa zakonzervuje niečo, čo iní v minulosti povedali, aby sa človek „náhodou“ nedostal na klzkú pôdu. Ľahko sa povie, že treba veriť v určité informácie, ktoré máme, a o ostatnom nediskutovať. Je to však skutočne to, čo od nás Korán požaduje? Postačiť si len s povrchnými informáciami, keď sám obsahuje množstvo informácií, ktoré odhaľujú oveľa viac o našej podstate?

Učenci v minulosti ľuďom kázali držať sa toho, čo majú, a nezachádzať príliš hlbšie do významu znamení Koránu,

aby sa náhodou neodklonili od zaužívanej cesty. Paradoxom však je, že práve títo učenci sa sami len málokedy dokázali ubrániť tomu, aby nezachádzali do hĺbky myšlienok a informácií, ktoré Korán obsahuje a aby nepridali k doterajším poznatkom aspoň malý kúsok nového poznania, ku ktorému sami dospeli.

Otázka, ktorú som si dlho kládol, znie: **prečo by Korán obsahoval toľko informácií, a zároveň by od ľudí chcel, aby po nich nebádali?** V Koráne je všetko logické do najmenšieho detailu – prečo by sa hlbšie zamýšľanie nad tým, čo obsahuje, malo priečiť tejto logike?

Keď si niekto túto otázku položí a začíta sa do textov učencov, pochopí presne, prečo ľudí od hlbšieho zamýšľania nad znameniami Koránu odrádzali. Neodrádzali od toho každého; chceli, aby človek začal hľadať hlbší význam znamení Koránu až vtedy, keď dosiahne určitú úroveň poznania. Bez tejto základnej úrovne by sa mohol ľahko dopracovať k chybným záverom. Úrovnou poznania pritom nemali na mysli získanie vysvedčenia či diplomu, ale hlbšie spoznanie samotného náboženstva, charakteru doby a spoločnosti, v ktorej bol Korán zoslaný a v ktorej sa náboženstvo formovalo, lepšie

porozumenie arabskému jazyku, ako aj schopnosť zamýšľať sa a uvažovať o živote.

Ak čítame určité slovo, môžeme si naštudovať jeho význam vo výklade, ktorý sprevádza znamenie Koránu, a tak pochopiť jeho základný význam. Ak sa však chceme zamyslieť hlbšie, musíme si preštudovať v slovníkoch arabského jazyka, čo toto slovo znamenalo v minulosti a čo pod ním ľudia rozumeli. Musíme sa pozrieť na to, čo o jeho význame napísali tí, ktorí písali výklady Koránu v skorších obdobiach. Vtedy sa nám začne vytvárať širšie chápanie významu daného slova a jeho použitia v kontexte každej vety. Pochopiť presný význam slova je pritom mimoriadne dôležité.

Jednou z oblastí poznania, o ktorých Korán informuje, je podstata vzniku ľudstva ako druhu – samotná podstata vzniku, spôsob vzniku, úloha človeka v terajšom živote a spôsob, akým človek svoj terajší život končí.

Niektoré otázky možno nezodpovedáme úplne, ale vyvoláme pri nich ďalšie otázky. Aj to je jeden zo zámerov knihy: aby dala ľuďom podnet zamyslieť sa a uvažovať ďalej.

2. Informácia o vzniku človeka

Základná otázka, ktorá súvisí s podstatou nás všetkých, znie:

Či nebol taký úsek času, v ktorom človek neznamenal nič podstatné?

Je to otázka, ktorú Korán v znamení 76:1 kladie ľuďom.¹

Je to mimoriadne zaujímavá otázka. Každý vedec, ktorý sa zaoberá napríklad antropológiou, antropogenézou, geológiou alebo kozmológiou, si podobnú otázku musel položiť už na začiatku svojej kariéry – možno ešte skôr, počas prvého semestra na vysokej škole.

¹ Preklad Koránu do slovenského jazyka. Preložil Abdulwahab Al-Sbenaty. Tretie vydanie. Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-969967-8-0.

V ďalšom výklade budeme preklad znamení Koránu preberať výhradne z tohto zdroja.

Odkedy človek začal predstavovať niečo podstatné? Niečo, čo uvažuje, rozmýšľa, čo je viac než len určitá forma existencie popri ostatných bytostiach, ktoré obývajú Zem a sú zapojené do neustále sa opakujúceho cyklu?

Stretnúť sa s takouto otázkou v Koráne – otázkou, ktorú Korán kladie priamo tomu, kto ho číta – je pozoruhodná. Nabáda človeka, aby sa zamyslel, a zároveň v ňom vyvoláva množstvo ďalších otázok.

Veta „**Či nebol taký úsek času, v ktorom človek neznamenal nič podstatné?**“ v arabskom jazyku nevyjadruje len otázku. Je lingvisticky koncipovaná tak, že formou otázky zároveň potvrdzuje informáciu, ktorú obsahuje: existoval úsek času, v ktorom človek – hoci existoval – neznamenal nič podstatné.

Hovorí sa pritom o úseku času, nie o čase ako takom. Naznačuje, že čas je omnoho dlhší než samotná existencia človeka.

Ak táto veta oznamuje, že v istom úseku človek nič neznamenal, znamená to, že po tomto úseku nastal moment, keď človek postupne začal znamenať niečo viac.

Počuť túto vetu alebo ju čítať v arabskom jazyku, vyvoláva v človeku silnú emocionálnu predstavu. Keď som

ju opakovane čítal alebo počúval jej prednes, položil som si otázku: Prečo sa ma na to Korán pýta, keď mi zároveň dáva odpoveď a potvrdzuje, že to tak bolo?

O akom úseku času hovorí? Prečo len o určitom úseku?

To znamená, že všetko existovalo dávno predtým, než existoval človek. Arabské slovo, ktoré sme v preklade Koránu v uvedenej vete preložili ako „úsek“, môže označovať aj **veľmi krátky úsek** z celkovej dĺžky času.

Význam uvedenej vety sa tak konkretizuje: v čase – v určitom krátkom úseku v porovnaní s časom ako takým – vznikol človek. V tomto úseku bol podobný iným tvorom, v ničom sa od nich nelíšil, až kým nenastal určitý zlom.

Je to síce jediná veta, ale vyvoláva zvedavosť. Čo ďalej?

Nasleduje veta: **My sme stvorili človeka** .. (Korán 76:2²)

Človek teda nevznikol náhodou.

² V ďalšom texte budeme znamenia (verše) Koránu označovať tak, že najprv je uvedené číslo kapitoly a potom číslo znamenia. Označenie bude teda vyzerat' nasledovne **76:2**

Ale čo všetky informácie, výskumy a závery, ktoré dnes máme a ktoré majú solídny vedecký základ, opisujúce vznik človeka?

Zamyslel som sa nad tým a začal som uvažovať. Nie preto, že by som nevidel súlad medzi uvedenými vetami a tým, k čomu veda dospela, ale preto, aby som sa pokúsil zistiť viac. Zamyslel som sa hlbšie nad významom týchto dvoch znamení. Za roky písania, uvažovania a analýzy som sa naučil jedno zásadné pravidlo spojené s Koránom: odpoveď na otázku, ktorú určité znamenie vyvolá, treba hľadať v samotnom texte – ona tam niekde je, len ju treba nájsť.

Znamenie 76:2 nám v úvode oznamuje: „**My sme stvorili človeka**“. Táto informácia môže jednoducho znamenať, že boli vytvorené podmienky na jeho vznik – na vznik človeka. Je to jednoducho formulovaná veta, ktorú pochopil človek žijúci v minulosti v jednoduchej spoločnosti na púšti, ale pochopí ju aj odborný vedec dnes.

Z vedeckého hľadiska: ak vytvoríme určité podmienky a určíme pravidlo, že za ich splnenia niečo vznikne, potom to vznikne a my to „stvoríme“. Napríklad pravidlom je fyzikálny zákon: pri nízkych teplotách voda zamrzne.

Ak znížime v prístroji teplotu pod bod mrazu a vložíme doň vodu, nemôže sa stať nič iné, než to, že zamrzne.

Stvoriť človeka znamená vytvoriť podmienky na jeho vznik.

Vznik človeka preto nebol náhodný. Boli dané podmienky a pravidlo, aby vznikol.

Je to zaujímavá informácia: človek ako druh vznikol zámerným pôsobením inej sily. Tak ako vznikol, tak aj zanikne – podľa princípu, ktorý je daný všetkému, čo na Zemi vzniklo a existuje.

O niekoľko kapitol pred znamením 76:2 ma zaujala ďalšia veta:

„Myslí si snád’ človek, že bude ponechaný len tak?“
(Korán 65:36)

Čo sa tým myslí? Znamená, medzi ktoré je táto veta zasadená, hovoria o udalosti súdu, keď sa majú všetci ľudia po skončení terajšieho života zhromaždiť a prebehne zhodnotenie ich života.

Veta zo znamenia 76:2 oznámila, že život človeka sa začal pôsobením vyššej sily, mal prebehnúť, skončiť a človek mal zomrieť a zaniknúť tak, ako vznikol. Nič nenaznačovalo, že by mal existovať ďalej.

Veta zo znamenia 65:36 však hovorí niečo úplne iné o konci človeka: koniec nie je „koncom“, ale pokračovaním. Žeby ďalší úsek času, v ktorom bude človek pokračovať v živote – ale v inej forme a za iných podmienok?

Podobne ako veta zo znamenia 76:2, aj veta zo znamenia 65:36 je koncipovaná vo forme otázky, ale v skutočnosti dáva odpoveď: človek nebude ponechaný len tak. Čo sa s ním teda stane?

Položili sme si niekoľko otázok o podstate stvorenia človeka a dospeli sme k určitým odpovediam.

Človek ako bytosť bol stvorený v určitom úseku času existencie vesmíru a Zeme. Od momentu stvorenia – vytvorenia všetkých predpokladov na jeho vznik – sa vyvíjal. Základný vývoj pokračoval až do momentu, keď začal predstavovať niečo viac než len jeden z bežne žijúcich tvorov na Zemi.

Človek nebol stvorený len tak, aby vznikol, prežil určitý život a potom zanikol. Nadobudnutie určitej dôležitosti predurčilo to, že človek dostal úlohu: stať sa zástupcom na Zemi. Od určitého momentu bol človek ako druh poverený tým, aby sa o Zem staral a obýval ju, ale zároveň ju nekazil a neničil.

V ponímaní života na Zemi dostal človek významnú úlohu. S touto úlohou získal aj určité danosti oproti ostatným bytostiam na Zemi, ktoré ho v porovnaní s nimi zvýhodňovali.

S každou úlohou a zvýhodnením však prichádza aj zodpovednosť. Zodpovednosť znamená, že za to, čo človek vykoná, sa bude zodpovedať tomu, kto mu dal oprávnenie a poveril ho úlohou. Konanie človeka sa bude posudzovať podľa toho, či bolo alebo nebolo v súlade s úlohou, ktorou bol poverený. Posúdenie a zhodnotenie správania človeka nakoniec dospeje k záveru, že poverenie splnil alebo nesplnil. A zákonite s výsledkom posúdenia musí prísť odmena, ak splnil, čo mal, alebo trest, ak to nesplnil.

Odmenu a trest v klasickom ľudskom ponímaní možno síce použiť aj pri posudzovaní výsledku hodnotenia správania človeka počas jeho života na Zemi,

no nie je to úplne tak. Úloha, ktorou bol človek Stvoriteľom poverený, je špecifická, a tomu zodpovedá aj spôsob posúdenia jej splnenia. Zodpovedá tomu aj skutočnosť, že človek by mal pokračovať v plnení zverenej úlohy aj po procese súdu, keď už bude po skúšobnej dobe na Zemi omnoho obozretnejší, vnímavejší a chápacejší.

Skutky človeka v tomto živote formujú aj jeho osobnosť – jeho dušu – a tá sa postupne dotvára. Výsledkom je, že duša sa buď dostane do stavu, keď už nie je spôsobilá plniť zverenú úlohu, alebo sa dostane do stavu, v ktorom sa osvedčila.

Duša sa dostáva do stavu, keď nie je spôsobilá ďalej plniť zverenú úlohu vtedy, keď človek, ktorého je súčasťou, začne konať proti zákonitostiam, ktoré Boh určil človeku aj životu ako celku. Zjednodušene povedané: duša sa stáva nespôsobilou plniť svoju úlohu vtedy, keď človek začne šíriť skazu na Zemi.

Čo ale znamená šíriť skazu na Zemi? Čo pod tým máme chápať a ako to rozpoznať?

Stvoriteľ dal ľuďom minimálne dva základné prostriedky, aby vedeli rozlíšiť, čo šírenie skazy znamená:

1. Vrodený inštinkt

Znamenie Koránu 91:7-10 objasňuje: „**7. A prisahám na dušu a na to, čo ju vyrovnało, 8. Keď jej vnukol jej hriešnosť i bohabojnosť, 9. Prospel ten, kto ju očistil, 10. A sklamanie utrpí ten, kto ju uvrhol do nečistoty.**“

Ide o základný inštinkt daný každému od narodenia. Tento inštinkt vedie človeka k rozlíšeniu medzi tým, čo je dobré a čo je zlé. Je to akýsi vnútorný návod, ktorý je súčasťou človeka od počatia. Návod je daný tak k dobru, ako aj k zlu – záleží na každom človeku, kam sám seba povedie.

2. Posolstvá, ktoré priniesli informácie

Znamenie Koránu 17:9 objasňuje: „**Tento Korán správne usmerňuje k tomu, čo je správnejšie a oznamuje radostnú zvesť veriacim, ktorí konajú dobré skutky, že sa im dostane odmena veľká,**“

Znamenie Koránu 18:54 hovorí: „**Objasnili sme ľuďom v tomto Koráne z každého príkladu niečo. Spomedzi všetkého sa najviac sporí človek.**“

Znamenie Koránu 27:92 hovorí: „**A aby som prednášal Korán. Kto by správne usmernenie nasledoval, ten**

správne usmernenie nasleduje pre dobro svojej duše a kto by zblúdil, tak tomu povedz: „Ja len patrím medzi varovateľov“,“

Prečo ale Stvoriteľ dal ľuďom základný inštinkt dobra a zla, posielal k nim posolstvá s podstatnými informáciami, ako majú žiť? Pretože vie, že ľudia sa radi vyhovávajú a sú alibistickí. Túto skutočnosť zvyrazňuje znamenie 4:165:

„Poslom oznamujúcich radostnú zvesť a varujúcich, aby ľudia nemali voči Bohu žiadnu výhovorku po poslaní týchto poslov. A Boh je veru mocný a múdrosťou oplýva.“

V čase, keď sa budú činy hodnotiť a súdiť, sa najviac budú vyhovárať tí, ktorí mali v terajšom živote moc a prostriedky – tí, ktorí si mysleli, že sú nadovšetko. Stvoriteľ im však jasne oznamuje, že v deň súdu nebude platiť žiadna výhovorka, ale zodpovednosť za skutky, ktoré vykonali, slová, ktoré povedali, a povinnosti, ktoré zanedbali.

Kto teda uspeje, keď sa budú činy hodnotiť?

„... Najvznešenejší z vás u Boha je ten najbohabojnejší. Boh všetko vie a je všeznalý.“ (Korán 49:13)

Odpoveď je jednoznačná: nezáleží na majetku, moci, spoločenskom postavení, ani iné. Bohabojnosť je najpodstatnejšia. Nie je to len slovo, ale spôsob myslenia a správania, ktorý Stvoriteľ od ľudí vyžaduje.

Mnohí ľudia hovoria, že oni neveria a ani nebudú veriť. Prečo si však myslia, že svet stojí na tom, či oni budú veriť v Boha – svojho Stvoriteľa alebo nie? Nič nestojí na ich viere a nič od nej nie je závislé. Nie je vôbec podstatný počet ľudí, ktorí v skúške terajšieho života uspejú alebo neuspejú. Podstatné je, kde chce každý jednotlivec vidieť samého seba.

V tom spočíva milosť a odpúšťanie Stvoriteľa, že dal ľuďom možnosť, aby si sami vybrali, kde chcú skončiť. Či chcú pokračovať v plnení svojej pôvodnej úlohy a žiť nekonečný pokojný a hojný život, alebo sa jej vzdať a skončiť na mieste, kde končia všetci nepotrební a skazení.

Pri posudzovaní skutkov nebudú platiť žiadne výhovorky. Platí jednoduchý princíp:

„Kto konal dobro, tak pre dobro svojej duše a kto konal zlo, tak proti nej. Pán tvoj nie je krivdiaci voči poddaným.“ (Korán 41:46)

Na konci znamenia si všimnime slovo *poddaným*. V čase súdu už totiž ľudia nebudú mať žiadnu slobodnú vôľu – budú úplne podriadení tomu, čo sa bude diať. Slobodnú vôľu mali v terajšom živote; v momente, keď ho opustia, ju stratia.

Prečo vo vzťahu k úlohe, ktorou bol človek poverený, je tak dôležité pochopiť, čo jej splnenie predstavuje?

Pretože tí, ktorí úlohu splnia, budú pokračovať v jej plnení aj naďalej – ale za podstatne lepších podmienok než v terajšom živote. Budú pripravení konať tak, aby ani sčasti neničili to, čo im bolo zverené a čo majú uchovávať.

Tí, ktorí zverenú zodpovednosť nesplnia, budú natoľko skazení, že nebudú môcť pokračovať v jej plnení. Budú naďalej žiť, avšak v podmienkach podobných tým, aké v terajšom živote vytvárali iným ľuďom a ako iných ničili – stanú sa okrem iného ponaučením pre ostatných.

Jedni budú pokračovať v plnení úlohy a žiť pohodlným životom; druhí, ktorých duše sú skazené, sa stanú výstrahou a budú žiť vo veľmi ťažkých podmienkach.

Aby sme si vedeli predstaviť tieto podmienky, stačí si uvedomiť dosah nasledujúcej vety:

„16. Za ním je pekle a bude napájaný z vody hnisavej, 17. Preglgať ju bude a takmer ju ani neprehltne. Smrť k nemu bude prichádzať z každého miesta, ale on nezomrie. A za ním bude trápenie veľmi silné.“
(Korán 14:16-17)

Trápenie a trest, ktoré sa uplatnia, budú takého rozsahu, že keby sa dostavili v terajšom živote, človek by určite zomrel – stratil by predpoklady na to, aby jeho telo prežilo. V pekle však zákonitosť smrti pôsobiť nebude – všetko bude pokračovať bez prestávky.

Človek sa teda vyvinul za určitých podmienok, v určitom časovom úseku, a bol obdarený danosťami a vlastnosťami, ktoré ho vyniesli nad ostatné bytosti na Zemi. Dostal určité poverenie od Stvoriteľa, ktoré mal plniť na Zemi.

V tomto momente sa však vynára zásadná otázka: Kto je vlastne človek a kto sú ľudia?

Každý z nás vie, že je človek, že sa rodí ako ľudská bytosť. Ale kto alebo čo je človek?

Uviedli sme, že niekde v určitom úseku času vznikol zárodok človeka a od toho momentu sa vyvíjal. Vieme však niečo bližšie o tomto začiatku?

Ak chceme hovoriť o začiatku, musíme si objasniť jednu podstatnú skutočnosť: vo vesmíre neexistujú len ľudia. Stvoriteľ stvoril všetko existujúce, vrátane ďalších bytostí. Z nich vieme o anjeloch a žinnoch. O nich a o ich existencii nám Korán prináša správu. Z tejto správy je jednoznačné, že boli stvorení pred ľuďmi.

Prečo je dôležité uvedomiť si, že okrem človeka existujú aj anjeli a žinnovia a že boli stvorení pred človekom?

Pretože v Koráne máme správu, ktorá určuje, kedy sa vo svete stvorených objavila prvá zmienka o stvorení človeka.

Prvá zmienka o stvorení človeka – novej bytosti – totiž prichádza ešte pred samotným stvorením človeka,

teda v čase, keď Stvoriteľ oznámil anjelom, že učiní na Zemi zástupcu.

„Keď Pán tvoj povedal anjelom: „Učiním na zemi zástupcu“. Povedali: „Učiníš na nej niekoho, kto bude na nej skazu šíriť a krv prelievať a my pritom vd'akou Tebe svedčíme o jedinečnosti tvojej a že sa Ti nemá pripisovať to, čo nezodpovedá pravde a Teba svätíme?!“ Povedal: „Ja viem to, čo vy nevíete“.“ (Korán 2:30)

Je to fascinujúca informácia o tom, kedy sa vôbec prvýkrát objavila zmienka o tom, že človek vznikne. Ide o mimoriadne podstatnú informáciu, ktorá odhaľuje mnohé o vzniku človeka ako druhu.

Nemenej fascinujúca je reakcia a otázka anjelov, keď sa Boha najvyššieho spýtali, či učiní na Zemi niekoho, kto bude šíriť skazu a prelievať krv. Z dikcie nasledujúcej vety vyplýva aj to, že tento zástupca bude Bohu pripisovať to, čo nezodpovedá pravde. Otázka, ktorá sa tu prirodzene vynára, znie: Odkiaľ anjeli vedeli, že tento zástupca bude šíriť na Zemi skazu a prelievať krv? Už totiž vtedy – ešte predtým, než Boh vôbec dal vzniknúť podmienkam

na vznik a formovanie sa človeka – anjeli vedeli, aký bude tento človek. Odpovedí môže byť viac.

Boh anjelom odpovedal, že vie to, čo oni nevedia. Má na stvorenie človeka dôvod – silný dôvod – aby mu dal vzniknúť. Nič v texte však ďalej neobjasňuje tento dôvod; zdá sa, že zostal skrytý aj pred anjeli až do doby, než Boh rozhodne, že ho odhalí.

Nesmierna dôležitosť uvedenej informácie spočíva najmä v tom, že stvorenie a vznik človeka nebolo náhodné, ale cielené – s konkrétnym zámerom. O tom hovoria viaceré znamenia Koránu.

„Nepremýšľali o svojich dušiach? Boh stvoril nebesá a zem a čo je medzi nimi, len v pravde a na čas stanovený. Veľa ľudí v stretnutie Pána svojho odmieta veriť.“ (Korán 30:8)

Veta „v pravde“ znamená, že nie bezcieľne alebo náhodne. Má to svoj dôvod a zámer.

Ak chceme lepšie pochopiť mnohé informácie obsiahnuté v Koráne, ktoré súvisia so stvorením človeka ako druhu, je nevyhnutné odpútať sa od predstáv, ktoré sme

si vytvorili na základe detských príbehov, fresiek, malieb či kultúrnych zobrazení. Tieto obrazy sú síce umelecky hodnotné, ale sú to ľudské predstavy – vizuálne interpretácie textu, ktoré často obmedzujú jeho skutočný význam a podstatu tam, kde ľudská predstavivosť už nedokáže obsiahnuť realitu.

Len zriedka by sme sa stretli s tým, že niekto namaľoval fresku atómu alebo chemickej molekuly. Ani podoby vesmíru sa tradične nemaľovali; sú zväčša zachytené exaktnými technickými prostriedkami.

Predstavy podoby anjelov, žinnov či satanov sú predstavy niekoho, kto ich nakreslil. Nemáme dôkaz, že tak skutočne vyzerajú – hoci Korán prezrádza niektoré ich vlastnosti.

Preto je pri čítaní tejto publikácie podstatné opustiť vizuálne predstavy a pracovať s abstraktnou myslou. Nevytvárať si zhmotnené obrazy, ale vnímať informáciu.

Po prečítaní tejto publikácie si možno niekto vytvorí úplne iný obraz vzniku všetkého než ten, ktorý mal dovtedy. Bude to už jeho vlastný obraz podstaty vzniku človeka.

Stvoriteľ - Boh

Ak si nespresníme, čo si máme predstaviť pod slovom Stvoriteľ – Boh, naše chápanie ďalších informácií môže byť prinajmenšom skreslené.

Boh je Stvoriteľom všetkého, čo poznáme aj nepoznáme. Je jediný a jedinečný. Nemá žiadnu ľudmi vnímateľnú podobu. Je najvyššia a najväčšia sila, z ktorej všetko pochádza. Z pohľadu času, ktorý ľudia vnímajú, je Božia existencia nekonečná – nemá začiatok ani koniec.

V abstraktnej rovine môžeme Boha – Stvoriteľa všetkého – vnímať len prostredníctvom vlastností, ktorými sám seba opísal v Koráne. Boh je stvoriteľom všetkého, je prvý a posledný – jeho existencia je nekonečná. Je najvyšší – najvyššie postavený, všetko je postavené nižšie než On. Je najväčší – nič nie je väčšie než On. Vo všetkých svojich vlastnostiach, akými sú milosť, odpustenie, láska a iné, je na ich vrchole – On tieto vlastnosti stvoril, určuje ich rozsah a dosah, udeľuje ich stvoreným a On ich aj odníma. O týchto vlastnostiach

sa môžeme dozvedieť z Koránu, kde sú obsiahnuté v mnohých znameniach.³

O vlastnostiach Boha najvyššieho sa môžete dočítať aj v mojej publikácii *Islam – podstata náboženstva*.⁴

„71. Pán tvoj povedal anjelom: „Stvorím človeka z blata“, 72. „Keď ho zrovnám a dýchnem do neho zo svojho ducha, tak pokloňte sa pred ním na zem do polohy sužúdu“.“ (Korán 38:71-72)

Za prvú informáciu o tom, že Stvoriteľ – Boh stvorí na Zemi nový druh bytostí, ktorý bude mať významnejšie postavenie, možno považovať práve tú informáciu, keď Boh povedal anjelom, že učiní na Zemi zástupcu

³ Korán sa skladá z kapitol a každá kapitola z určitého počtu znamení – veršov. Používam slovo *znamenie*, nie verš, pretože slovo *znamenie* používa samotný Korán.

⁴ **AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho.** Bratislava: vlastným nákladom, 2025. ISBN 978-80-570-6506-7, s. 247 anasl.

Publikácia **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islam – podstata náboženstva.** Bratislava: vlastným nákladom, 2019. ISBN 978-80-570-0693-0 bola v roku 2025 vydaná v **druhom doplnenom vydaní** ako súčasť *Zborníka publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho*, a to v knižnej aj elektronickej forme.

– znamenie 2:30. Uvádza sa tam len slovo zástupca, bez ďalšieho určenia.

Zastavíme sa trochu pri slove „zástupca“.

Slovo *zástupca* v znamení 2:30 vyvoláva predstavu, že niekto zverí správu niečoho niekomu inému – určí ho ako zástupcu. Je preto možné, že už samotný fakt, že Boh oznámil anjelom, že ustanoví zástupcu, ktorý Ho zastúpi na Zemi, vyvolalo ich otázku: Ako môže niekto zastúpiť Stvoriteľa pri správe Zeme? To nikto nedokáže – začne sa na nej šíriť skaza.

Veľmi dôležitá je veta na konci: „Ja viem to, čo vy neviete.“

Táto veta nám totiž možno dáva odpoveď, prečo je život človeka rozdelený na dve časti:

1. časť terajšieho života, ktorá je časovo pomerne zanedbateľná v porovnaní s druhou časťou, a

2. časť konečného, trvalého života.

Javí sa, že terajší život je akousi skúškou pre tohto zástupcu, ako sa bude správať: bude ničiť a šíriť skazu, ako anjeli predpokladali, alebo sa bude učiť, zlepšovať a začne Zem spravovať tak, aby ju zachovával?

Kto sa osvedčí, ten sa k jej správe vráti.
Kto sa neosvedčí, ten tam nie je potrebný, pretože
by ju a to, čo je na nej živé, ničil.

3. Ako začalo stvorenie človeka – z čoho bol stvorený

„71. Pán tvoj povedal anjelom: „Stvorím človeka z blata“, 72. „Keď ho zrovnám a dýchnem do neho zo svojho ducha, tak pokloňte sa pred ním na zem do polohy sužúdu“.“ (Korán 38:71-72)

Prichádzame ku konkrétnej informácii o bytosti zvanej „človek“ – o ľudskej bytosti, o pôvode ľudstva. Tieto dve významy poskytujú informáciu o tom, že po tom, čo Boh oznámil, že učiní na Zemi zástupcu, nasleduje už konkretizácia toho, kto bude týmto zástupcom: určitý druh bytostí – ľudské bytosti.

Pri týchto znameniach si môžeme všimnúť jednu mimoriadne dôležitú skutočnosť: slovo „stvorím“ je uvedené v jednotnom čísle. Táto informácia nadobúda zásadný význam, keď ju spojíme s určitou vetou zo znamenia 38:75:

„Povedal (Boh): „Iblís! Čo ti bránilo, aby si sa poklonil do polohy sužúdu pred tým, čo som stvoril vlastnými rukami? ..“

Tieto dve informácie nás môžu priviesť k záveru, že človek bol stvorený priamo Bohom ako výnimka zo všeobecných zákonitostí, ktoré dal životu v našom vesmíre. Keby Boh nevykonával tento zásah – výnimku zo zákonitostí, ktoré sám určil – neexistoval by predpoklad, aby človek vôbec vznikol.

Viackrát som vo svojich publikáciách, ale aj na mojej webovej stránke zdôraznil, že Korán používa pri informáciách o stvorení jednotné aj množné číslo.

Jednotné číslo poukazuje na to, že Boh sám, priamo svojím príkazom, niečomu dal vzniknúť.

Množné číslo poukazuje na to, že Boh poveril ďalšími procesmi v danej veci niekoho zo svojich stvorených.

Môžeme si to priblížiť na príklade záhradníka: Záhradník zasadí strom – určí jeho vlastnosti, rozmery, funkciu, miesto, a iné, a potom poverí svojich zamestnancov, aby sa on ďalej starali, dodávali mu živiny, vodu, prípadne dotvorili niektoré jeho časti.

Boh povedal anjelom, že stvorí určitú ľudskú bytosť. Základ – spolu so všetkým, čo k tomu patrí – vytvoril Boh. Určil, ako má vzniknúť ľudská bytosť, ako sa má vyvíjať, ako sa tvoria jej vlastnosti avšetko ostatné.

V tomto smere je jedno znamenie Koránu, ktoré ma neprestáva fascinovať a vždy, keď ho čítam, objavím v ňom niečo nové. Ide o znamenie 82:8, ktoré je súčasťou troch znamení osemdesiatej druhej kapitoly Koránu, 6 až 8:

6. Človek! Čo ťa zlákal ku klamlivej nádeji v to, že sa ti dostane od Pána tvojho štedrého, niečo, čo On neprislúbil? 7. Ktorý ťa stvoril a vyrovnal a narovnal. 8. Do akéhokoľvek obrazu by chcel, ťa zložil. (Korán 8:6-8)

Tu nám Stvoriteľ oznamuje, že nás mohol „poskladať“ v akejkolvek podobe, v akej by chcel. Preto mu máme byť vďační za podobu, ktorú nám dal.

„30. Keď Pán tvoj povedal anjelom: „Učiním na zemi zástupcu“. Povedali: „Učiniš na nej niekoho, kto bude na nej skazu šíriť a krv prelievať a my pritom vďakou Tebe svedčíme o jedinečnosti tvojej a že sa Ti nemá

pripisovať to, čo nezodpovedá pravde a Teba svätíme?!“ Povedal: „Ja viem to, čo vy neviete“. 31. I naučil Adama všetky mená a potom ich predviedol anjelom a povedal: „Oznámte mi mená týchto, ak pravdu hovoríte“. 32. Povedali: „Jedinečný si, nemá sa Ti pripisovať to, čo nezodpovedá pravde. Nepoznáme nič iné okrem toho, čo si nás naučil. Ved’ Ty všetko vieš a múdrosťou oplývaš“. 33. Povedal: „Adam! Oznám im ich mená!“ Keď im oznámil ich mená, povedal: „A či som vám nepovedal, že poznám to, čo nie je známe v nebesiach a na zemi a že viem, čo prejavujete a čo ste skrývali“. 34. I povedali sme anjelom: „Pokloňte sa do polohy sužúdu pred Adamom a oni sa poklonili; len Iblís odmietol a povyšoval sa a patrili medzi tých, ktorí odmietli poslúchnuť“.“ (Korán 2:30-34)

Anjeli sa čudovali, prečo chce Boh stvoriť nové stvorenie. Už zo samotnej otázky a jej tónu je zrejmé, že vedeli alebo predpokladali, že tento zástupca bude na Zemi prelievať krv, šíriť skazu, odmietat’ vieru a pripisovať Bohu to, čo nezodpovedá pravde. Tomu sa anjeli čudovali: prečo Boh stvorí niečo také? Ved’ anjeli sú Bohu oddaní, nič ani nikoho k Nemu nepridružujú, nešíria skazu ani neprelievajú krv.

Boh im odpovedal, že On vie to, čo oni nevedia. Zámer Boha najvyššieho pri stvorení človeka – zámer, ktorý nepoznali ani anjeli napriek všetkému, čo im Boh dal spoznať – sa javí ako mimoriadne dôležitý. Bol to zámer, ktorý mal viesť k niečomu významnému, preto Boh napriek všetkým negatívnym vlastnostiam novej bytosti – človeka, rozhodol, že mu dá vzniknúť.

Zámer stvorenia človeka však Boh neodhalil. Je možné, že práve skutočnosť, že Boh tento zámer neodhalil, súvisí s tým, že anjeli sa mali stať jeho súčasťou.

Boh anjelom zároveň pripomenul veľmi dôležitú skutočnosť, ktorú dobre vedeli: On pozná všetko o tom, čo stvoril, a ich poznanie siaha len potiaľ, pokiaľ im On určil.

V znamení 2:31 sa presúvame do obdobia, keď už bol Adam stvorený a vnímavý. Spôsob jeho stvorenia nie je v kontexte tohto znamenia podstatný, preto tu nie je opísaný – je opísaný na inom mieste v Koráne.

Boh naučil Adama určité mená – dokonca všetky mená.

Napriek mojej snahe dopátrať sa k presnej informácii, o aké mená išlo, som nedospel k jednoznačnému záveru. Preto túto informáciu prijímam tak, ako je uvedená: Boh

najvyšší naučil Adama všetky mená. Je pritom jasné, že v čase zosielania Koránu ľudia nemali vedieť, o aké mená ide.

Zaujímavé je však, okrem iného, samotné slovo „*naučil*“. Naznačuje, že išlo o kontinuálny proces, ktorého dĺžku nepoznáme. Boh mohol tieto mená do Adama vložiť alebo mu ich vnuknúť naraz, avšak použitie slova *naučil* naznačuje, že išlo o určitý proces. Ako tento proces prebiehal a ako dlho trval, nevieme.

Pri výklade si musíme uvedomiť zásadnú skutočnosť: nevieme, koľko všetky procesy spojené so stvorením človeka trvali. Čas je veličina, ktorú človek vníma, pretože ho Boh tak stvoril. Je možné, že z ľudského pohľadu trvali tieto procesy státisíce až milióny rokov. Nevieme, či má čas – tak, ako ho vnímame – vôbec akúkoľvek dôležitosť z pohľadu dejstva v našom vesmíre a toho, čo je za ním.

Boh najvyšší položil anjelom otázku, aby mu oznámili určité mená. Anjeli ich nepoznali, preto odpovedali, že ich nevedia – vedia len to, čo ich Boh naučil. V pokore dodali, že len On všetko vie. Žiadne povyšovanie, žiadna diskusia, žiadne odmietanie.

V tomto momente prichádza dôkaz určený anjelom, že stvorenie človeka má svoj podstatný význam. Boh povedal Adamovi, aby anjelom oznámil to, čo oni nevedeli, a Adam tak urobil. Išlo o nové poznanie, ktoré anjeli nemali a ktoré im malo ukázať, že nepoznajú všetky súvislosti stvorenia nebies a zeme.

Následne prichádza moment, ktorý odhaľuje niečo zo zámeru stvorenia človeka: príkaz skloniť sa pred Adamom. Tu si všimnime jednu podstatnú informáciu: Príkaz neprichádza v podobe, že „Boh povedal“, ale v množnom čísle „povedali sme“. Táto formulácia vyvoláva viacero možností:

1. Je možné, že Boh – a z Jeho poverenia aj vyššie postavení anjeli – povedali ostatným anjelom, aby sa na Boží príkaz sklonili pred Adamom.

2. Je možné, že to boli samotní vyššie postavení anjeli, ktorých Boh poveril tým, aby oznámili ostatným anjelom príkaz sklonili sa pred Adamom.

3. Je možné – keďže vieme len toľko, koľko nás Boh naučil – že príkaz prišiel od niekoho iného, koho Boh tým poveril a o kom nevieme.

Otázka toho, kto presne príkaz vyslovil, ostáva otvorená. Nie je však podstatná pre pochopenie textu.

Zaujímavé je aj slovo „povedali“. Nepoužilo sa slovo „prikázali“, hoci na iných miestach Korán slovo prikázať používa. Je možné, že to išlo len o oznámenie – a samotné oznámenie stačilo, aby ho anjeli vykonali, pretože vykonajú všetko, čo im je povedané.

Slovo *prikaz* už samo vyjadruje určitú normatívnosť – jasne stanovuje, čo sa má vykonať, a že sa to má vykonať presne tak, ako bolo určené. Napríklad v znamení 66:6 sú anjeli opísaní ako tí, ktorí plnia Božie príkazy bez odchýlky:

„Vy, ktorí ste uverili, chráňte svoje duše i rodiny pred ohňom, ktorého palivom budú ľudia a kamene, nad ním budú anjeli tvrdí a silní, ktorí neporušia, čo im Boh prikázal a urobia, čo je im prikázané.“

Iblís, ktorý patril medzi žinnov (stvorenia, ktorých Boh stvoril pred ľuďmi), sa ale odmietol pokloniť pred Adamom – odmietol vykonať to, čo mu bolo povedané. V jeho postoji sa objavila pýcha a povýšenosť.

Napriek tomu, že vo viacerých starších aj novodobých publikáciách nachádzame informáciu, že Iblís patril medzi

anjelov, Korán jasne uvádza, že pochádzal zo žinnov. Hovorí o tom znamenie 18:50:

„Keď sme povedali anjelom: „Pokloňte sa v polohe sužúdu Adamovi“ a oni sa poklonili, okrem Iblísa, ten patril medzi žinnov, a tak sa spurnosti dopustil voči príkazu Pána svojho. Činite si ho i jeho potomstvo dôverníkmi mimo Mňa a pritom oni sú pre vás nepriateľmi?! Je to veru zla náhrada pre krivdiacich.“

Skutočnosť, že sa Iblís odmietol skloniť, je mimoriadne dôležitá informácia. Týmto aktom sa začalo jeho nepriateľstvo – a nepriateľstvo jeho potomstva – voči ľuďom až do súdneho dňa. Iblís totiž okrem toho, že porušil to, čo mal vykonať – pokloniť sa pred Adamom – zaumienil si, že dokáže Bohu, že tento nový tvor, človek, si nezaslúži, aby ho Boh uprednostnil pred ním, keďže on je starší a má vznešenejší pôvod. Znamenia Koránu 38:75-76 nám to objasňuje:

„75. Povedal: „Iblís! Čo ti bránilo, aby si sa poklonil do polohy sužúdu pred tým, čo som stvoril vlastnými rukami? Povyšoval si sa alebo si patril medzi vysoko postavených?“ 76. Povedal: „Ja som lepší než on, stvoril si ma z ohňa a jeho si stvoril z blata“.

Znamenie 17:62 nám ďalej oznamuje, ako Iblís pokračoval:

„Povedal: „Vidiš toho, ktorého si poctil viac než mňa! Ak by si mi doprial odklad až do dňa zmŕtvychvstania, vykynožíš jeho potomstvo s výnimkou malého počtu“.

Z uvedeného vyplýva, že stvorenie človeka bolo sprevádzané množstvom udalostí, zvrátov a následkov. Už pri naposledy uvedených znameniach vidíme, že stvorenie človeka malo svoj zámer a svoju podstatu.

Boh človeku ako druhu niečo zveril, aby to spravoval – a človek to bude spravovať. Poskytol mu skúšobnú dobu, aby dozrel, naučil sa a pochopil podstatu. Dal mu aj návod, ako dospieť v niečo dobré a plnohodnotné. Po tejto skúšobnej dobe sa zhodnotí (pred ostatnými stvoreniami), v čo každý jednotlivец dospel a či skúškou prešiel, alebo ukrivdil svojej duši a urobil zo seba niečo, čo nie je užitočné v kontexte celku – teda niečo nepotrebné.

Tí, ktorí sami sebe ukrivdili, sa dočkajú trestu. Stanú sa z pohľadu celku príkladom toho, čo sa stane, keď sa niekto odkloní od toho, čo mu bolo

prikázané – od budovania a zveľaďovania k ničeniu a šíreniu skazy.

„7. Ten, kto dobrým učinil všetko, čo stvoril. A začal stvorenie človeka z blata, 8. Potom učinil jeho potomstvo z vybranej čiastky z vody bezvýznamnej, 9. Potom ho zrovnal a vdýchol do neho zo Svojho ducha. A učinil vám sluch a zrak a srdcia. Málokedy ďakujete.“
(Korán 32-7-9)

Vraciame sa k samotnému procesu stvorenia ľudskej bytosti – človeka.

Všetko začína pri slove „*blato*“. Mnohí ľudia, vrátane muslimov, si pri čítaní týchto znamení predstavia proces podobný vytvoreniu sochy človeka, do ktorej Boh vdýchne život. Keď sa však zamyslíme nad týmito znameniami, vidíme, že opisujú iný priebeh – presný a podrobný.

Stvorenie človeka „*začalo*“ z blata. Človek nebol formovaný z blata ako socha; proces jeho stvorenia začal v čiastočke blata. Slovo „*začal*“ nám tu veľmi veľa napovedá.

Znamenie 15:26 nám viac špecifikuje povahu tohto blata, v ktorom začal človek vznikáť:

„I stvorili sme človeka z vysušenej hlíny (ktorá vznikla) z vybrúseného (hladkého) čierneho blata,“

Vo výklade k tomuto znameniu som sa snažil ešte viac priblížiť význam slov tohto znamenia:

„Tento verš patrí medzi tzv. verše obsahujúce vedecké poznatky. V tomto verši ide konkrétne o spôsob, akým bol človek stvorený. Pri preklade sme sa snažili čo najviac vystihnúť pôvodný význam arabského textu. Jeho presný význam však zistíme až v momente, keď sa veda priblíži k objasneniu skutočností o vzniku človeka až do takej miery, že pochopíme presne, čo verš týmito slovami myslel.

Vo výklade Al Rahmán sa v komentári k tomuto veršu píše, že človek bol stvorený z blata, ktoré uschlo po tom, ako sa skvasilo. Takto uschnuté blato potom vydávalo zvuky podobné tým, ktoré vznikajú pri brnknutí na suchú a vypálenú hlinu.

Pod slovami Ha'ma masnún, ktoré sme preložili ako vybrúsené čierne blato, sa vo výklade rozumie blato,

ktorého farba i vôňa sa zmenili pod vplyvom dlhého usadenia alebo nehybnosti.

Pri výklade podobných veršov pripúšťame, že v budúcnosti môže dôjsť k upresneniu prekladu a významu týchto veršov.“

Podotýkam, že popis vlastností tohto blata sa nenachádza len v novodobých výkladoch, ale aj vo výkladoch starých vyše tisíc rokov, ktoré sa usilovali čisto lingvisticky – na základe jazykového významu použitých slov – opísať vlastnosti tohto blata. V tom čase nemali k dispozícii žiadne exaktné poznatky o pôvode človeka, o jeho štruktúre ani o jednotlivých fázach ľudského vývinu či narodenia. Nemohli ich mať z jednoduchého dôvodu: neexistovali žiadne moderné prístroje, ktoré by im umožnili tieto procesy skúmať.

Stvorenie človeka začalo z blata. Toto blato zrejme prechádzalo procesom kvasenia a jeho vlastnosti sa postupne menili. Nie je jasné, ako dlho tento proces trval. Určitú otázku v tejto súvislosti vyvoláva znamenie Koránu 32:8, ktoré nasleduje po opise stvorenia a uvádza, že Boh potomstvo človeka následne učinil z *vybranej čiastky z vody bezvýznamnej*. Toto znamenie z môjho pohľadu pripúšťa dva možné významy.

1. **Klasický význam** – ide o pohľad, ktorý sa objavuje vo výkladoch Koránu a klasických publikáciách učencov. Tento pohľad opisuje vznik človeka v lone matky, pričom vybranou čiastkou z vody bezvýznamnej sa môže rozumieť spermia. Následný popis pokračuje v opise zrodu samotného plodu.

2. **Druhý význam** – ide o pohľad vychádzajúci z mojich dedukcií. S takýmto významom som sa doposiaľ nikde nestretol, hoci je možné, že sa o ňom niekto už zmienil. Stvorenie človeka ako druhu sa začalo z blata – so všetkými vlastnosťami a zložením, ktoré blato malo v čase začiatku procesu. To, čo sa vytvorilo, sa vytvorilo do podoby malej a bezvýznamnej tekutej kvapky. Bezvýznamnosť možno chápať vo vzťahu k tomu, čo v tom čase na tom mieste existovalo. To, čo vzniklo v tejto malej a bezvýznamnej kvapke, sa ďalej formovalo a vyvíjalo.

Prvý náznak, že môže ísť práve o prvotný proces stvorenia, spočíva v tom, že znamenie 32:8 obsahuje slovo „*sulála*“. Sulála môže okrem významu „vybranej čiastky“ znamenať aj:

a) reťazec,

b) postupné vyňatie niečoho z niečoho – teda proces, v ktorom sa z niečoho vyjme niečo ďalšie, a následne z toho vyňatého opäť ďalšie, atď.

Slovo *sulála* možno prirovnať aj k reťazi (*arabsky silsila*), pričom slovo *silsila* pochádza z toho istého koreňa a jazykového základu ako *sulála*. V reťazi je každý krúžok spojený s nasledujúcim. Pri výklade musíme zároveň brať do úvahy to, čo som uviedol viackrát – a čo zdôrazňovali aj učenci v minulosti –, že Korán bol zoslaný v takej podobe a skladbe, aby poskytoval zrozumiteľnú informáciu ľuďom v každom čase podľa stupňa ich vedomostí a chápania, ku ktorým dospeli.

Stvorenie človeka sa začalo zámerom, nie náhodou: Boh určil podmienky na vznik človeka. Proces stvorenia dal vznikať v blate, ktoré prechádzalo určitými prirodzenými procesmi v prostredí, ktoré na to Boh vytvoril. Zárodok vznikol a začal sa vyvíjať.

Pôvod človeka sa posunul na ďalšiu úroveň, keď sa z tekutej kvapky spustil reťazec procesov, na základe ktorých sa človek ďalej formoval podľa vopred daného návodu vývinu.

Následne to, čo sa už vyvinulo, Boh zrovnal. Pri tomto bode sa pozastavíme aj pri samotnom slove *zrovnal*. Pri preklade arabského slova „*savváhu*“ sme sa usilovali o čo najpresnejší význam. Najpresnejším ekvivalentom je práve slovo *zrovnat'*. Korán toto slovo používa napríklad vo výrazoch *zrovnat' so zemou* (91:14) či, *zrovnat' nebo* (79:28). Slovo *savvá* v arabskom jazyku znamená urovnal a dokončil.

Akoby sme sa nachádzali vo fáze, keď je dokončený základ ľudskej bytosti – fázu, v ktorej pred sebou máme ľudskú bytosť s telom a základnými inštinktmí a pudmi. Avšak nie pred touto bytosťou prikázal Boh anjelom sa skloniť. Zrejme jej stále chýbalo niečo podstatné, aby sa z nej stalo niečo významnejšie – to, čo bolo pôvodne určené, že má vzniknúť.

Boh totiž následne do tejto bytosti vdýchol zo svojho ducha. Až vtedy nabral tento základ svoj plný význam a stal sa úplným človekom. Potvrdzuje to znamenie 15:29:

„Keď ho zrovnám (narovnám a dám mu poslednú podobu i všetky potrebné údy a funkcie) **a dýchnem do neho z Môjho ducha, tak padnite pred ním na zem** (a skloňte sa mu) **do polohy sužúdu** (kľaknite si na kolená a skloňte trup a hlavu)“

O tom, čo je „*duch*“, môžeme mať len domnienky. Ani Korán nám o jeho podstate neodhaľuje viac. Znamenie 17:85 nám totiž odkazuje:

„Pýtajú sa t'a (Muhammad, tí, ktorí odmietajú veriť) na ducha (čo je duch). Povedz (im odpovedajúc): „Duch je jedna zo záležitostí, poznanie ktorých je u môjho Pána (o ktorých len on vie). Bolo vám dané z poznania len málo“.“

O duši toho vieme podstatne viac, no o duchu si môžeme vytvoriť len určité predstavy a dedukcie. Boh o ňom z nejakého dôvodu nechcel v Koráne odhaliť viac, hoci veta „*Bolo vám dané z poznania len málo*“ pôsobí zaujímavo tým, že **viaže informáciu o duchu na stupeň poznania**. Môžeme sa preto domnievať, že čím hlbšie poznanie by človek mal, tým viac by sa priblížil k pochopeniu toho, čo je duch – aj keď úroveň potrebného poznania môže ležať až za hranicami ľudského chápania.

Duch je evidentne niečo, čo dalo ľudskej bytosti vlastnosti plnohodnotného človeka. Duch pritom nie je synonymom duše; ide o dve odlišné podstaty. Výkladu duše a ducha sa budeme venovať neskôr. Na tomto mieste je dôležitá informácia, že po zrovnaní človeka Boh doň vdýchol zo svojho ducha. Duchom sa tu myslí určitá

podstata, ktorú Boh stvoril, a z tejto stvorenej podstaty dal vdýchnuť do vytvoreného základu človeka.

Nasledujúca veta nám objasňuje, že Boh ľuďom učinil sluch, zrak a srdcia. Hneď na začiatku sa tu stretávame so zásadnou informáciou: na rozdiel od predchádzajúcej vety, ktorá začína slovom „*potom*“, táto veta začína písmenom „*A*“. To znamená, že už nejde o opis postupnosti, ale o upozornenie na to, že v procese stvorenia dostal človek niečo významné.

Vynárajú sa tu dve otázky:

1. Prečo sú spomenuté práve sluch, zrak a srdce?

V čom spočíva ich význam pre vývoj človeka a v čom odlišujú človeka od ostatných tvorov na Zemi? Zvlášť, keď záver vety znie: „*málokedy d'akujete*“.

2. Myslia sa tým skutočné orgány, alebo skutočnosť, že prostredníctvom týchto orgánov vnímame to, na čo slúžia?

Teda: napríklad v prípade sluchu, myslí sa tým sluch ako fyzický orgán, alebo vnem, ktorý vzniká pri počúvaní zvukov?

Lepšie možno pochopíme, prečo sú práve sluch, zrak a srdcia tak dôležité, keď si v tejto súvislosti uvedieme niektoré ďalšie znamenia Koránu, v ktorých sa tieto vnemy spomínajú.

Znamenie 7:179 nám približuje jednu z udalostí súdneho dňa:

„I stvorili sme pre peklo veľa žinnov a ľudí (spomedzi žinnov a ľudí, ktorých sme stvorili, skončí veľký počet v pekle). **Majú** (títo žinnovia a ľudia) **srdcia, ktorými necítia** (nevnímajú a necítia nič) **a majú oči, ktorými nevidia** (aj keď sa pozerajú na pravdu, nevnímajú ju) **a majú uši, ktorými nepočujú** (aj keď pravdu počujú, nevnímajú ju). (Títo ľudia vnemy a zmysly, ktoré im Boh dal, nepoužívajú na to, na čo boli určené, na spoznávanie“

Znamenie 7:198 nám to ešte hlbšie objasňuje:

„Ak by si ich vyzval nasledovať správne usmernenie, nebudú počuť. A uvidíš ich, ako sa na teba pozerajú a pritom nič nevidia.“

Posledné znamenie vyjadruje, že nie každý, kto počúva, aj skutočne počuje, a nie každý, kto sa pozerá, aj naozaj vidí. Znamená to, že samotný proces je oddelený od výsledku – proces môže prebehnúť, ale výsledok

sa nedostaví. Človek môže okom zazrieť určitý obraz, no orgán, ktorý má tento obraz interpretovať, zhodnotiť a poskytnúť výsledok, ho nevníma – nedokáže ho interpretovať.

Znamenie 17:36 hovorí:

„Nenasleduj (človek) to, o čom nemáš poznanie. Pretože za sluch, zrak a srdce, za to všetko sa nesie zodpovednosť.“

Sluch, zrak a vnímanie srdcom sú nástroje, ktoré najvýraznejšie ovplyvňujú myslenie človeka, a preto sa človek zodpovedá za ich používanie.

Posledným znamením je znamenie 45:23:

„Videl si (Muhammad) toho, kto si za boha svojho učinil túžbu svoju (robil si to, čo sa mu zachcelo a nebral do úvahy, čo Boh uložil) a Boh mu (preto) dal (za trest) zblúdiť na základe Svojej znalosti všetkého (čo on konal, ako myslel a ako bude konať) a zapečatil jeho sluch a srdce a učinil nad jeho zrakom závoj. Kto by ho správne usmernil po Bohu? (Potom, ako ho Boh za to, čo konal, do bludu uviedol, kto je ten, kto by mal moc ho znova správne usmerniť?) A či sa nepoučíte (a nezačnete

konečne naslúchať tomu, čo Boh v Koráne zoslal a tým sa riadiť)?“

Aj toto znamenie potvrdzuje, že to, že má človek v poriadku sluch, zrak a srdce, ešte neznamená, že nimi skutočne vníma podstatu, ktorú má vnímať.

Veľký význam sluchu, zraku a srdca spočíva v tom, že sú to ľudské nástroje – nástroje duše, prostredníctvom ktorých duša vníma okolitý svet a je s ním v interakcii: prijíma z neho informácie a zároveň naň pôsobí.

Ak sa pozastavíme nad otázkou, či sa v znamení myslia skutočné orgány alebo vnemy, ktoré prostredníctvom nich človek vníma, možno skonštatovať, že oboje. Bez fyzickej existencie týchto orgánov by človek nemal možnosť nič vnímať; ich fyzická prítomnosť a funkčnosť sú preto podmienkou toho, čo nimi vnímame. Na strane druhej samotná fyzická existencia týchto orgánov nie je zárukou, že nimi človek vníma všetko, čo zachytávajú. Inou otázkou je už to, čo každý jednotliviec nimi vníma.

12. Stvorili sme človeka z vybranej čiastky blata,
13. Potom sme ho učinili kvapkou obsiahnutou
v mužskom semene na mieste bezpečnom. 14. Potom

sme pretvorili kvapku obsiahnutú v mužskom semene v pijavicu, nato sme pretvorili pijavicu v kúsok žutého mäsa, nato sme pretvorili žutý kúsok mäsa v kosti, nato sme pokryli kosti mäsom a potom sme mu dali vzniknúť v stvorení ďalšom. Požehnaním oplýva Boh, najlepší z tých, ktorí tvoria, (Korán 23:12-14)

V týchto znameniach sa nachádza ďalšia zmienka o stvorení človeka. Prvé, čo si môžeme všimnúť, je, že sa začínajú v množnom čísle. Už viackrát som poukázal na záver, ku ktorému som dospel: pri znameniach zameraných na stvorenie sa jednotným číslom označuje iba Boh, zatiaľ čo množné číslo vyjadruje skutočnosť, že proces stvorenia počal Boh a následne sa na ňom podieľal ten zo stvorených, ktorého Boh poveril konkrétnou úlohou v procese stvorenia. Do ďalších čiastkových etáp tohto procesu sa potom zapájajú aj ďalšie stvorené bytosti určené Bohom.

Znamenie 23:12 spresňuje, z čoho sa začalo stvorenie človeka. V podloží z blata sa vyvinula určitá konkrétna čiastka blata, z ktorej sa následne začal vyvíjať človek. Táto základná informácia je v uvedených znameniach vyjadrená v množnom čísle prostredníctvom slovného spojenia „stvorili sme“. Preskočme teraz zvyšok opisu

procesu stvorenia človeka a presuňme sa priamo ku konkrétnemu človeku, mužovi, po završení jeho stvorenia.

Dostávame sa k zaujímavej myšlienke. Zo znamenia 23:13 možno vydedukovať, že to, čo tvorí nového človeka, to, čo mu dáva základ, je kvapka obsiahnutá v mužskom semene, teda spermia. Význam slovného spojenia „na mieste bezpečnom“ si možno vyložiť ako odkaz na semenníky u muža, ktoré predstavujú bezpečné prostredie poskytujúce spermiám vhodné podmienky na ich uchovanie. Keďže však znamenie ďalej pokračuje opisom stvorenia človeka v lone ženy, je možné, že týmto slovným spojením sa myslí už maternica po oplodnení vajíčka. Maternica totiž po usadení oplodneného vajíčka poskytuje vhodné a bezpečné prostredie na ďalší vývoj plodu, chráni ho a zároveň mu zabezpečuje prísun živín potrebných na rast.

To, čo viedlo mnohých učencov k presvedčeniu, že tento opis sa vzťahuje na jednotlivé štádiá vývoja človeka v lone matky, bol predchádzajúci opis uvedený v znamení 23:14. Ten totiž poskytuje obrazný opis vývoja ľudského plodu v maternici, ktorý možno považovať za pozoruhodne presný. Ak by sme tento proces sledovali pomocou

nástrojov modernej medicíny a vytvorili obrazové snímky alebo záznamy jeho jednotlivých štádií, zistili by sme, že zodpovedajú uvedenému opisu. Zároveň je potrebné vziať do úvahy významnú skutočnosť, že v čase zosielenia Koránu neexistovali technológie umožňujúce priame pozorovanie vývoja plodu v maternici. Navyše, dobové predstavy o vzniku človeka a procese rozmnožovania sa v mnohých smeroch odlišovali od opisu uvedeného v znameniach Koránu.

Potom, ako sa mužská spermia dostane do tela ženy a spojí sa s vajíčkom, začnú sa zárodky ľudského plodu vyvíjať na bezpečnom mieste.

V ďalšom štádiu sa plod prisaje k stene maternice a svojím vzhľadom začne pripomínať pijavicu. Výživu následne prijíma prostredníctvom spojenia so stenou maternice.

Následne sa pretvára do podoby pripomínajúcej požutý kúsok mäsa. Potom sa v ňom začínajú vytvárať kosti, ktoré sú v ďalšej etape pokryté svalstvom a ďalšími tkanivami. Týmto štádiom plod vstupuje do záverečnej fázy svojho základného vývoja.

Je to jednoduchý, no zároveň výstižný opis.

V predchádzajúcom výklade som sa už zmienil o slove „poskladať“, ktoré je v znamení Koránu 82:8. Rovnako ako toto znamenie výrazne pripomína štruktúru DNA, ktorú možno prirovnať k skladačke, aj celý proces stvorenia plodu opísaný najmä v znamení 23:14, predstavuje určitú skladačku – postupný proces prebiehajúci podľa vopred určeného návodu.

Záver znamenia 23:14 je zaujímavý aj tým, že sa končí slovami „najlepší z tých, ktorí tvoria“. Toto znamenie jasne naznačuje, že Boh dal v určitom rozsahu možnosť tvoriť aj iným stvoreniam, ktoré sám stvoril. Z akého dôvodu im túto možnosť udelil, nevieme. Potvrdenie tejto možnosti zároveň podporuje záver o význame jednotného a množného čísla pri opise stvorenia: jednotné číslo sa vzťahuje výlučne na Boha, zatiaľ čo množné číslo sa vzťahuje na Boha a na tých, ktorým umožnil podieľať sa na tomto procese.

Jednou z okrajových, no zaujímavých otázok, ktoré sa v súvislosti so stvorením vynárajú, je, prečo Boh pri stvorení prvého človeka zvolil pomerne zložitý, hoci zároveň komplexný proces, keď z Koránu vieme, že Boh môže čokoľvek uviesť do existencie jedným

príkazom: „Bud’“, a ono sa stane. Táto skutočnosť je uvedená napríklad v znamení 36:82 Koránu:

„Ak by niečo chcel, jeho príkazom je len to, že mu (tomuto niečomu) povie: „Bud’ (staň sa)“ a ono je (stane sa).“

Proces, akým sa rodí nový život – človek –, je aj dnes pomerne zložitý a komplexný a prebieha podľa vopred daného plánu. Proces prvotného stvorenia človeka, ako aj vznik každého ďalšieho ľudského života, sa pritom odohrávajú s takmer matematickou presnosťou a vykazuje vysokú mieru komplexnosti a prepracovanosti. Len ťažko by sme dnes, pri súčasnej úrovni poznania prírodných vied, mohli uveriť, že ide iba o náhodu.

Náš vesmír je totiž vybudovaný na presných princípoch a pravidlách. Funguje podľa zákonitostí, ktoré možno vyjadriť matematickými rovnicami. Ak nastane A, nastane B, a ak sa za určitých podmienok spoja A a B, vznikne C. Od týchto rovníc sa nemožno odchýliť. Pri rovnakých vstupných podmienkach vždy získame vopred určený výsledok. Nemôže sa napríklad stať, že spojením jedného atómu uhlíka a dvoch atómov vodíka vznikne zlato.

Viackrát som vo svojich článkoch a publikáciách zdôraznil, že napriek tomu, že sa nám často zdá, že tvoríme niečo nové, v skutočnosti len objavujeme a využívame to, čo je už dané. Odhaľujeme zákonitosti a možnosti, ktoré existovali aj pred naším poznaním, no dovtedy nám zostávali skryté. Podobne ako všetko ostatné, čo poznáme vo vesmíre, aj my podliehame určitými vopred danými zákonitosťami, ktoré určujú hranice našich možností.

Je napríklad dané, že ak sa za určitých podmienok spoja dva atómy vodíka a jeden atóm kyslíka, vznikne molekula vody H_2O . Za rovnakých podmienok nemôže vzniknúť niečo iné, pretože vesmír funguje podľa presných pravidiel, ktoré mu Boh určil pri jeho stvorení.

To nás privádza k myšlienke, že Boh stvoril tento vesmír s konkrétnym zámerom. Určil mu začiatok, vývoj i všetko, čo sa ho týka od samého začiatku. Stanovil pravidlá jeho fungovania a existencie, bez ktorých by nemohol riadne fungovať ani existovať. Zároveň určil hranice, v rámci ktorých sa má odohrávať jeho existencia, ako aj „návod“ jeho fungovania. Bez týchto hraníc a pravidiel by stvorené bytosti nevedeli, čo majú konať ani akým spôsobom majú konať.

Komplexnosť, zložitosť a úplná presnosť vesmíru sú dôkazom toho, že bol stvorený Stvoriteľom, Bohom. Zároveň svedčia o nekonečných možnostiach nášho Stvoriteľa.

Vráťme sa opäť k človeku. Ako sme sa doposiaľ dozvedeli, človek bol stvorený určitým spôsobom. Jeho telo bolo vytvárané postupne. Potom doň Stvoriteľ dýchol zo svojho ducha, čím bolo dotvorenie človeka zavŕšené.

Človek bol stvorený takto, pretože Boh určil, že to tak má byť. Základom a ústredným prvkom človeka sa však nestalo telo, ale duša. O duši nám znamenia Koránu 91:7-10 oznamujú:

„7. A prisahám na dušu a na to (tú Silu), čo ju vyrovnať (na to, čo dušu vyrovnať a dotvorilo), 8. Keď jej (tejto duši) vnukol jej hriešnosť i bohabojnosť (vložil do nej oba protipóly - zlo i dobro, hriešnosť a bohabojnosť), 9. Prospel (získal a správne urobil) ten, kto ju (dušu) očistil (vierou v Boha a v nikoho iného, naprávaním samého seba a konaním dobra), 10. A sklamanie (z prehry) utrpí ten, kto ju (svoju dušu) uvrhol do nečistoty.“

Znamenia nám objasňujú, že aj človek dostal návod, čo má robiť a čomu sa má vyhýbať, čo povedie jeho existenciu k lepšiemu a čo ju naopak bude degradovať. Už vieme, že Boh stvoril človeka s konkrétnym účelom. Človek ako osobitný druh stvorených bytostí má svoje určené miesto a úlohu v sústave stvorenia. Boh mu dal návod, ako si toto miesto zachovať a obhájiť. Zároveň mu objasnil, čo je prejavom toho, že si toto miesto nezaslúži a nie je ho hoden.

Zaujímavé je, že zatiaľ čo znamenia Koránu 32:7-9 opisujú prvotný proces stvorenia človeka ako druhu, znamenia 23:12-14 nám v úvodnej vete oznamujú, z čoho bol človek stvorený. Následne však priamo prechádzajú k fáze, keď bol človek už kompletný a začal sa rodiť prostredníctvom prirodzeného, vopred určeného procesu vývoja ľudského embrya až do svojho narodenia.

V rade zaujímavostí, ktoré opisujú znamenia Koránu 23:12-14, sa nachádza aj jedna zvláštna informácia. Zo znenia týchto znamení sa zdá, akoby sa nový človek v základe tvoril z kvapky obsiahnutej v mužskom semene. Spomína sa v nich aj bezpečné miesto, kde sa usadí, a bez ktorého by sa ľudský plod nemohol prirodzene

vyvinúť. Samotný základ nového človeka sa však na prvý pohľad javí byť v spermii.

Impulz potrebný na započatie nového ľudského života sa objaví až vtedy, keď dôjde k splynutiu spermie s vajíčkom. Tak je to vopred určené a bez tohto spojenia nový ľudský život nevzniká.

Všimnime si, že všetky dôležité záležitosti majú spravidla zložitejší spôsob vzniku. **Je možné, že Boh to tak určil, aby tieto procesy sprevádzala určitá námaha, čím by výsledok nadobudol väčšiu váhu a význam a zároveň poukázal aj na nevyhnutnosť týchto procesov, ktoré sa nemohli uskutočniť bez toho, aby ich Stvoriteľ najprv určil.**

Znamenie 23:14 sa následne zmieňuje o tom, že kvapka obsiahnutá v mužskom semene, usadená na bezpečnom mieste, sa pretvorí na pijavicu a potom pokračuje celý proces vývinu. Vývin plodu už predstavuje hlbšiu úroveň poznania celého procesu a jeho jednoduchý, no presný opis si vyžaduje vyspelejšiu úroveň technických prostriedkov a poznatkov.

Prostredie Mekky a Mediny, v ktorých bol Korán zoslaný poslovi Muhammadovi, pritom nespĺňalo ani jeden

z predpokladov potrebných na opísanie tohto procesu. Išlo o pomerne jednoduchú spoločnosť s veľmi obmedzenými technickými možnosťami a bez rozvinutého vedeckého bádania.

2. On je ten, kto vás stvoril z blata a potom stanovil čas. A stanovený čas je u Neho. A aj tak vy pochybujete.
(Korán 6:2)

Prvé, čo si na tomto znamení môžeme všimnúť, je skutočnosť, že celé znie v jednotnom čísle. Boh ľudí stvoril z blata – určil a dal počať vznik človeka. Potom On stanovil čas, a stanovený čas je u Neho.

V kontexte znamení, ktoré sme si doposiaľ rozobrali, prichádza toto znamenie, ktoré nám poskytuje ďalšiu informáciu nadväzujúcu na predchádzajúci výklad. Už sme si uviedli znamenia, ktoré objasňujú vznik človeka ako druhu, a tiež znamenia, ktoré opisujú, ako sa človek formuje v lone svojej matky. Teraz sa k tomu pridáva ďalšia informácia.

Vo výkladoch Koránu sa môžeme stretnúť s viacerými interpretáciami znamenia 6:2. Niektoré výklady sú si navzájom podobné, iné sa výrazne odlišujú. Podobnosti

aj rozdiely boli dané predovšetkým úrovňou poznania, ktoré bolo dostupné v období, keď sa učenci snažili o výklad tohto znamenia.

Jeden z výkladov (uviedol ho učenec Al-dahhák) uvádza, že vetou „*stanovil čas*“ sa myslí čas smrti, zatiaľ čo vetou „*stanovený čas*“ sa myslí deň zmŕtvychvstania.

Ďalší výklad (uviedol ho Ibn Abbás) sa zameral na úplne inú rovinu a uviedol, že vetou „*stanovil čas*“ sa myslí smerovanie duší počas spánku k Bohu (znamenie 39.42), a vetou „*stanovený čas*“ sa myslí čas smrti, keď sú duše vyňaté definitívne z tela.

Podme sa pokúsiť uviesť o tomto znamení 6:2 a o jeho význame viac.

Znamenie 6:2 je druhým znamením šiestej kapitoly Koránu nazývanej Al An'ám. Prvé až tretie znamenie znejú: „**1. Vďaka patrí Bohu, ktorý stvoril nebesá a zem a učinil temnoty a svetlo** (Boh ľuďom pripomína, že On stvoril nebesá a zem, svetlo a temnoty, za čo by mu mali ďakovať). **A aj tak tí, ktorí odmietli veriť, Pánovi svojmu rovných činia. 2. On (Boh) je ten, kto vás stvoril z blata (hlíny) a potom stanovil čas** (vašej smrti). **A stanovený čas je u Neho** (Boh stanovil aj ďalší čas, čas

vzkriesenia ľudí, ktorý len On pozná). **A aj tak vy** (ktorí odmietate veriť) **pochybujete** (o Bohu). **3. On** (Boh) **je Bohom v nebesiach i na zemi. Pozná, čo tajíte** (vaše tajomstvá) **i čo zverejňujete** (čo prejavujete). **A vie, čo všetko získavate** (vie, čo konáte a čo získavate a čo sa zapisuje do knihy skutkov vašich, či už dobro alebo zlo).“

Prvé znamenie uvádza niektoré skutočnosti a zákonitosti, ktoré Boh stvoril okrem iného aj kvôli ľuďom. Nasleduje druhé znamenie, ktoré už uvádza, že Boh stvoril ľudí z blata. Tretie znamenie sa zameriava na vlastnosti Boha najvyššieho vo vzťahu k poznaniu toho, čo je zjavné aj čo je skryté.

Prvé a druhé znamenie hovoria o stvorení. Je možné, že obe znamenia na seba nenadväzujú a každé podáva samostatnú informáciu. Je však možné aj to, že obe znamenia v určitom smere na seba nadväzujú.

Ak by sme chceli zvážiť, či obe znamenia (6:1 a 6:2) na seba nadväzujú, potom je slovo „*stvoril*“ spoločným prvkom v oboch znameniach. V takom prípade by sa veta „*stanovil čas*“ vzťahovala aj na prvé znamenie – 6:1.

Ak by sme ale zvážili, že obe znamenia na seba nenadväzujú, potom by sa veta „*stanovil čas*“ vzťahovala na stvorenie človeka, teda len na znamenie 6:2.

Vzhľadom na to, že na začiatku druhého znamenia – 6:2 – neexistuje spojka, napríklad písmeno „a“, budeme predpokladať, že znamenie 6:2 je samostatné znamenie, ktoré podáva samostatnú informáciu.

Všimnime si, že začiatok znamenia 6:2 hovorí o ľuďoch všeobecne, nie o človeku ako druhu, ako tomu bolo v predchádzajúcich dvoch znameniach, ktoré opisovali stvorenie človeka – 32:7-9 a 23:12-14. Preto sa tu objavuje prvá otázka: prečo je znamenie v množnom čísle – slovo „*vás*“ – keď sa hovorí o podstate stvorenia človeka? Najjednoduchšia odpoveď je tá, že je to adresované ľuďom v čase zosielania Koránu a ľuďom, ktorí prídu po nich.

Druhá otázka, ktorá prirodzene nadväzuje na tú prvú, znie je: má zodpovedanie prvej otázky vôbec vplyv na význam vety, ktorá nasleduje?

Veta „*On (Boh) je ten, kto vás stvoril z blata*“ naznačuje, že pre pochopenie jej významu je podstatná informácia, že ľudia boli stворení z blata a že Boh je ten, kto ich stvoril. Pre túto vetu preto nie je rozhodujúci čas ako taký;

podstatný je spôsob, akým sa proces tvorenia začal. Keby bol čas býval podstatný, mohli by sme povedať, že „*stanovený čas*“ sa týka niečoho spojeného so samotným stvorením. V tejto vete sa však dôraz na čas stvorenia nekladie.

V Koráne máme viaceré znamenia, ktoré hovoria o stanovení a určení času, pričom niektoré sú spojené aj s časom určeným ľuďom na život v terajšom živote na Zemi.

Medzi znamenia, ktoré nám môžu pomôcť objasniť význam znamenia 6:2, patrí znamenie 6:128:

„V deň, keď ich všetkých zhromaždí (v súdny deň, keď Boh zhromaždí všetkých stvorených a povie): „Zoskupenie žinnov! Priveľa ľudí ste do bludu uviedli“. Tí ľudia, ktorí boli ich (týchto žinnov) dôverníkmi (nasledovali uvedených žinnov, a tak zblúdili), povedia: „Pane náš, mali sme úžitok jedni z druhých (obe skupiny žinnovia i ľudia, ktorí týchto žinnov nasledovali, mali z takéhoto vzájomného vzťahu a vzájomného bludu úžitok) a teraz sme dosiahli lehotu nám určenú, ktorú si pre nás určil (Pane náš, varoval si nás pred dňom, v ktorý budeme vzkriesení a my sme neverili a nevenovali sme tomu pozornosť, nasledovali sme bludy, na ktoré nás žinnovia

navádzali a teraz nastal čas vzkriesenia, ktorý si sľúbil, že príde a pred ktorým si nás upozorňoval).“ **Povie (Boh): „Oheň bude vašim obydľím, ostanete v ňom naveky s výnimkou toho, čo Boh bude chcieť** (stane sa tak, iba ak by Boh inak rozhodol).“ **Tvoj Pán (Muhammad) múdrosťou oplýva a všetko vie.“**

Zo znamenia 6:128 sa javí, že už odvtedy, odkedy boli ľudia stvorení z blata, bol určený čas.

Ak chceme ďalej uvažovať nad významom času v znameniach 6:2 a 6:128, pokúsme sa najprv určiť, čo znamená *stanovenie času*.

Stanovenie času vyjadruje skutočnosť, že niečomu, čo má začiatok, sa určil presne daný koniec.

Blato sa za normálnych okolností po určitom čase rozkladá. Ak sa do tohto procesu zasiahne, môžu sa zmeniť niektoré vlastnosti blata, ktoré tento rozklad od určitého momentu presmerujú na iný proces, ktorý rozkladu zabráni.

V tomto smere je možné, že ľudia majú v základnom genetickom kóde zakódovanú informáciu o tom, kedy nastane koniec ľudí, resp. ich reprodukcie v terajšom živote. Ak by tomu tak bolo, znamenalo by to, že ľudia ako druh majú vo svojej podstate vopred určenú dĺžku,

po ktorú v terajšom živote ostanú, a tiež okamih, keď sa všetko skončí. To korešponduje aj s viacerými znameniami Koránu, ktoré naznačujú, že dĺžka existencie ľudí v terajšom živote (skúšobnej dobe) je vopred určená a limitovaná.

Napríklad znamenia 38:79-81 nám oznamujú, že satan dostal odklad až do dňa známeho času:

„79. Povedal (Iblís): „Pane môj! Dožič mi odklad (počkaj s mojím trestom) až do dňa, keď budú (ľudia) vzkriesení“. 80. Povedal (Boh): „Odklad ti bol daný“ 81. „Až do dňa známeho času (ktorý je vopred určený, ktorým je deň zmŕtvychvstania)“. 82. Povedal (satan): „Prisahám na Tvoju moc (Bože), dám im všetkým (ľuďom - potomstvu Adama a Evy) do bludu sklznúť“, 83. „Okrem (s výnimkou) tých z radov tých, ktorí sa Ti odovzdali, ktorí sú oddaní (Tebe i tomu, čo prikazuješ)“.

Uvedené by však nemuselo byť úplne v súlade s tým, že koniec terajšieho života príde z nenazdania – náhle. Znamenie 21:40 oznamuje:

„Príde k nim (doľahne na nich) veru nečakane (hodina trestu) a zarazí ich (ostanú z jej príchodu zarazení)

a nebudú schopní ju odvrátiť a ani im nebude umožnený žiaden odklad.“

Aj keď predstava existencie vopred zakódovanej informácie v základnom genetickom kóde človeka o konci ľudí – o konci ich reprodukcie v terajšom živote – by nebola úplne v súlade so znamením 21:40, znamenie 6:2 aj takýto význam pripúšťa.

V znamení 6:2 si ale všimnime, že stanovenie času sa spomína dvakrát. Spojka, ktorá sa nachádza medzi oboma vetami je „a“, nie „potom“, čo vylučuje postupnosť – vylučuje, že by jedna udalosť (jedna veta) prišla po druhej. Ďalej si všimnime, že spojka, spájajúca obe vety nám umožňuje vetu čítať dvojakým spôsobom:

a) Prvý spôsob je určený priamo v texte, keď sa prvá veta končí bodkou a po nej nasleduje druhá veta: „... a potom stanovil čas. A stanovený čas je u Neho ..“

b) Druhý spôsob sa objavuje v teoretickej rovine a pripúšťa, aby sme vetu chápali aj ako jeden celok: „... a potom stanovil čas, a stanovený čas je u Neho ..“.

Rozdiel medzi prvým a druhým spôsobom chápania vety spočíva v tom, že kým pri prvom obe vety pripúšťajú

prepojenie, ale nemusia byť prepojené, v druhom je prepojenie dané.

Dospeli sme logicky k tomu, že prvý spôsob chápania – tak, ako je v Koráne – pripúšťa priame napojenie druhej vety na prvú.

Skúsme si zanalyzovať, ako by obe vety zneli, keby boli samostatné, a ako by zneli, keby boli prepojené. Najprv preskúmajme každú vetu samostatne.

„On je ten, kto vás stvoril z blata a potom stanovil čas.“

V tejto vete sa nachádza príslovka - spojka **„potom“**, ktorá jasne vyjadruje následnosť. Najprv prišlo stvorenie a až následne stanovenie času. To nás automaticky privádza k záveru, že medzi stvorením a určením času existuje prepojenie; teda že určenie času sa viaže na naše stvorenie. Nevieme však s istotou, čoho presne sa toto určenie času týka.

Ďalšia skutočnosť, ktorú si môžeme všimnúť, je, že veta **„potom stanovil čas“** nie je priamo naviazaná na proces stvorenia. Je s ním prepojená, ale nie priamo naviazaná. Keby bola priamo naviazaná, veta by pravdepodobne znela: **„a potom vám stanovil čas“**.

Preto sa javí, že stanovenie času predstavuje stanovenie určitého všeobecného procesu, ktorý nie je priamo spätý so samotným aktom stvorenia, ale týka sa nás – ľudí ako druhu. Tento záver prirodzene vyplýva z toho, že znamenie hovorí o našom stvorení.

Boh – náš Stvoriteľ – stanovil čas niečomu. Už sme uviedli, že stanovenie času vyjadruje skutočnosť, že niečomu, čo má začiatok, sa určil presne daný koniec. To by znamenalo, že Boh stanovením času určil určitému procesu spojenému s človekom konkrétny bod, v ktorom sa tento proces skončí.

Prvá veta „**a potom stanovil čas**“ je adresovaná ľuďom všeobecne – ľuďom, ktorí ju počúvajú. Preto sa táto veta netýka priamo procesu stvorenia človeka, ale života ľudí ako celku až do konca terajšieho života. Čas je tu teda určený všeobecne; nevzťahuje sa len na čas stvorenia človeka.

Boh najvyšší určil čas niečoho vo vzťahu k ľuďom. Začiatok bol určený stvorením človeka a koniec Boh určil následne. Výklad vety by preto mohol znieť: *On je ten, kto vás stvoril z blata a potom stanovil čas, počas ktorého bude vaša existencia v terajšom živote pokračovať,*

až kým sa váš terajší život neskončí. Z logického hľadiska môže uvedená veta niesť tento význam.

Prichádzame k druhej skúmanej vete „**A stanovený čas je u Neho**“. V kontexte, v akom sme analyzovali prvú vetu, by táto druhá veta znamenala, že Boh určil stanovený čas a tento stanovený čas je Ním určený. V tomto kontexte sa nám následne naskytujú dva možné výklady:

a) prvý výklad: tento čas je Bohom určený u Neho, čo znamená, že ho neurčil nik zo stvorených a nik ho nemôže meniť. Ide o čas, ktorý je pevne stanovený Božím rozhodnutím.

b) druhý výklad: tento čas pozná len Boh a možno niektorí anjeli. Nepoznajú ho však ľudia ani žinnovia, prípadne iné stvorenia. Ide o čas, ktorý je skrytý pred stvorenými.

Uvedená veta „**A stanovený čas je u Neho**“ môže mať ale ešte tretí význam: že nám Boh oznamuje, že tento čas určil u seba, a preto sa to iste stane; On nikdy neporuší niečo z toho, čo určil. O tom, že Boh neporuší nič z toho, čo stvoreným určil, hovorí napríklad znamenie 3:9:

„Pane náš: „Ty zozbieraš (a zhromaždiš) ľudí ku dňu, o ktorom niet pochýb“. A Boh stretnutie (sľub, ktorý dal ľudom, že Ho v súdny deň stretnú) neporuší.“.

Ak by sme sa nad uvedeným výkladom zamysleli, obe vety „... **a potom stanovil čas. A stanovený čas je u Neho ...**“ nesú v sebe všetky tri uvedené významy.

Samotný význam oboch viet by tým pádom bol, že po stvorení ľudí Boh ľudom – ako druhu – určil čas, počas ktorého budú existovať v terajšom pozemskom živote (budú podliehať skúške). Tento význam by platil vo vzťahu ku každému individuálnemu človeku, ale aj vo vzťahu k ľudom ako druhu. Tento čas Boh určil sám a Boh nikdy neporuší nič, čo určil. Ak o tomto čase niekto niečo vie, tak sú to len určení jednotlivci, ktorým to Boh odhalil.

Uvedená informácia je pre nás nesmierne zaujímavá, ale aj dôležitá. Určuje skutočnosť, že už pri stvorení ľudí bolo vopred dané, na aký čas budú v terajšom živote existovať.

Vzťahuje sa to pritom na ľudí všeobecne – ako na druh stvorení –, nie len na ľudí žijúcich na Zemi. Preto akokoľvek by sa ľudia snažili o tzv. nesmrteľnosť

terajšieho života, vrátane myšlienky opustenia planéty Zeme a usadenia sa na iných planétach, v momente, keď nastane určený čas, skončia všetci ľudia a nastane deň zmŕtvychvstania a súdu.

Napriek tomu, že udalosti, ktoré budú sprevádzať koniec nášho života na Zemi a ktoré budú tesne predchádzať dňu zmŕtvychvstania, sa týkajú planéty Zeme, neznamená to, že život ľudí kdekoľvek vo vesmíre sa súčasne s tým neskončí, aby následne nastal čas zmŕtvychvstania a súdu všetkých ľudí. Stačí si uvedomiť, že každý človek je jedinečný z pohľadu chemických prvkov, z ktorých sa jeho telo skladá, aby sme pochopili, že keď nastane udalosť zmŕtvychvstania, poskladá sa každému konkrétnemu človeku jeho telo, ktoré mal v terajšom živote, a spojí sa s ním jeho duša. Túto myšlienku podporuje aj skutočnosť, že v Koráne sa terajší život neoznačuje ako „*pozemský*“, ale ako „*najnižší*“, t. j. bez väzby na planétu Zem.

Domnievam sa, že posledná myšlienka je podstatná najmä pre ľudí, ktorí si myslia, že smrti alebo koncu života na Zemi uniknú tým, že prejdú na iné planéty. Neuniknú tomu, pretože čas existencie terajšieho života ľudí je vopred daný, nech by boli kdekoľvek v nám známom vesmíre.

Udalosti a zmeny vo vzťahu k okolitému vesmíru, sprevádzajúce koniec terajšieho života, môžu byť tak významné z pohľadu našej a iných galaxií, že sa koncu nevyhne žiadna z planét našej galaxie, a možno to ovplyvní aj ďalej blízke galaxie.

Vo vzťahu k stvoreniu človeka sme ani zďaleka nevyčerpali všetky informácie, ktoré sú v Koráne spomenuté. Tie si zaslúžia samostatnú publikáciu, v ktorej by sme sa pokúsili porozumieť im jednotlivo, ale aj v súhrne.

Veľmi jednoduchým, ale zato výstižným spôsobom opísal stvorenie človeka Muhammad Mitwali al-Šarawi, vo svojom výklade Korán na str. 13130 – 13132:

„Boh jedinečný, nad ktorým niet nikoho, keď nám oznámil proces stvorenia, povedal: „Človek bol stvorený zo zeme, ktorá sa zmiešala s vodou a ostala blatom. Potom sa toto blato stalo vysušenou hlinou. Potom sa vysušená hlina stala hlinou podobnou hrnčiarskej hline. Potom Boh ojedinelý dýchol doň zo svojho rúh, čím sa v ňom zrodil život a pohol sa.“ (pozri 23:12-14, 15:28-29 a 55:14)“

Al-Šarawi pokračoval: „Ako viete, zbúranie akejkoľvek budovy sa deje v opačnom poradí, ako keď sa buduje. Tak napr. ak by sme chceli zbúrať budovu, ktorá má desať poschodí, začneme búrať desiate poschodie a skončíme prvým – opak toho, keď sme ju budovali. Tak isto je to so smrťou: začína tým, že vyjde von (z tela) rúh, ktorá predstavovala posledný krok v procese stvorenia. Potom telo stuhne a začne sa podobat' na hrnčiarsku hlinu. Potom sa začne rozkladať a zmení sa jeho vôňa na vôňu podobnú hnijúcemu blatu. Potom sa rozloží a zmieša sa s blatom a hlinou.“⁵

⁵ Abdulwahab Al-Sbenaty. *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*. Bratislava: vlastný náklad, elektronické vydanie, 2026, s. 48

4. Prečo bol človek stvorený

Uviedli sme už niektoré základné myšlienky o tom, prečo Boh človeka stvoril.

Poznať dôvod, prečo Boh – Stvoriteľ – stvoril človeka a to, že človek nevznikol náhodou, je veľmi dôležité. V niektorých prípadoch je táto skutočnosť dokonca dôležitejšia než poznanie samotných procesov vzniku človeka a ďalších súvislostí vzniku vesmíru okolo nás.

Viackrát som sa stretol s tým, že pod vplyvom rôznych životných situácií niektorí ľudia – nemuslimovia – vyhlásili, že oni neveria v Boha, veria v prírodu, v seba a podobne.

V zmysle príkazov daných v Koránu – znamenie 2:256 – nie je možné ani vhodné niekomu vnucovať čokoľvek, čo sa týka jeho základných predstáv o živote. Z tohto dôvodu málokedy začínam alebo sa zapájam do väčších diskusií o viere v Boha.

Každý musí hľadať a na základe vlastného bádania a uváženia sám dospieť k svojej životnej ceste.

Publikácie, ktoré píšem, sú dostupné každému a majú slúžiť na to, aby mal každý možnosť sa v pokoji a bez emócií oboznámiť sa s vierou, Koránom a islamom.

Neraz sa v minulosti aj za mojej prítomnosti niekto verejne pýšil tým, že on neverí v Boha. Očakával zrejme zdĺhavú diskusiu a presviedčanie z mojej strany o tom, že Boh existuje a že On všetko stvoril. Do takýchto diskusií sa zásadne nezapájam; na to slúžia moje publikácie.

Je mi však vždy ľúto, keď niekto také niečo verejne vyhlasuje, pretože to vyhlasuje z nevedomosti, neuvedomujúc si, že jediný, kto tým niečo stratí, je on sám. Nevedomky krivdí svojej duši a samému sebe, pretože tým negatívne ovplyvňuje svoj ďalší život.

Prečo si akýkoľvek človek myslí, že vesmír a kolobeh života sú závislé od toho, či bude veriť alebo nie? Oni nie sú závislé od akéhokoľvek človeka.

Každý človek sa nakoniec z vlastnej vôle buď pridá k nespočetnému množstvu ľudí, ktorí verili, alebo k ešte väčšiemu počtu tých, ktorí odmietali veriť. Postoj, ktorý takýto človek zaujme v terajšom živote, nič nezmení

ani nič neovplyvní. Ovplyvní jedine to, ako bude tento človek pokračovať vo svojom ďalšom živote po skončení jeho terajšieho života.

Otázka viery je súkromná záležitosť každého človeka – záležitosť jeho prítomnosti, ale najmä budúcnosti. Záleží len na ňom samom, ako so svojím celkovým životom naloží. Viera alebo odmietanie viery v Boha nakoniec ovplyvní len daného človeka.

Otázka viery v Boha – jedného jediného Stvoriteľa – je veľmi dôležitá otázka v živote každého človeka. Obzvlášť je však dôležitá vo veku dospievania. Citlivé je najmä obdobie puberty a roky po nej, keď si mladý človek začína klásť otázky o zmysle svojej existencie. Ak k tomu pridáme ešte rôzne ťažšie životné situácie, dospejeme k záveru, že v tomto štádiu života sú mladí ľudia náchylnejší opúšťať sa, vzdávať sa života a dokonca siahnuť si na vlastný život.

Len v okolí, ktoré som poznal za roky, odkedy som sa vrátil na Slovensko, si vzalo život dobrovoľne niekoľko mladých ľudí vo veku 16 – 19 rokov, ktorí nezvládali vír otázok, ktoré ich zaťažovali. Okolie, v ktorom žili, a určité životné situácie, ktorými prechádzali, im to pritom neuľahčovali. Boli medzi nimi takí, ktorí k viere nedospeli,

ale aj takí, ktorí sa prikláňali k rôznym svetovým názorom a filozofiám.

V prostredí, v ktorom som do svojich 18 rokov vyrastal – v Sýrii, kde bola väčšia časť obyvateľstva islamského náboženstva – bolo nemysliteľné, že by si niekto siahol na život, akokoľvek ťažká alebo beznádejná by sa jeho situácia zdala. Nebolo to preto, že by sa muslimovia urputne držali života, ale preto, že viera v Boha ich vždy viedla ďalej a určovala, že majú svoju úlohu v tomto živote a túto úlohu majú plniť, kým nenastane čas ich odchodu.

Napriek veľkej podobnosti islamu s ostatnými nebeskými náboženstvami – židovským a kresťanským – je medzi nimi predsa len zopár podstatných rozdielov. Hlavný rozdiel je v samotnom základe viery v Boha. Všetky veria v toho istého Boha – Stvoriteľa –, avšak islamské náboženstvo má informácie o Bohu najvyššom zakotvené priamo v Koráne v jasnej, nekomplikovanej a jednoznačnej podobe. To je aj dôvod, prečo sa s nimi ľudia omnoho ľahšie stotožňujú, dodávajú im silu a nie je potrebné vieru v Boha vysvetľovať rôznymi okľukami. Vieru v Boha pritom jasne a zrozumiteľne pochopí aj dieťa.

Vidieť mladých dospievajúcich ľudí, ktorí by mali byť plní nádeje a očakávaní, ako si z vlastnej vôle berú

život, bol jeden z dôvodov, ktoré ma viedli napísať aspoň jednoduchú a základnú publikáciu o stvorení človeka a o jeho mieste a úlohe v terajšom živote. V živote, ktorý sa síce začína tu, ale pokračuje aj po prekročení prahu tohto života.

Ďalším dôvodom, ktorý ma pohnal k napísaniu tejto publikácie, je množstvo ľudí v už zrelšom veku, ktorí postupne opúšťajú terajší život a prechádzajú do toho ďalšieho. Tí už síce majú veľkú časť života za sebou – so všetkými skúsenosťami a skutkami, ktoré v ňom vykonali –, avšak nikdy nie je neskoro nastúpiť na cestu, ktorá im umožní pokračovať do lepšieho života, než ktorý opúšťajú.

Pokiaľ sa človek počas svojho života nedopustil toho najväčšieho hriechu, ktorým je úmyselné a zámerné zabitie nevinného človeka a napomáhanie k takému činu, je Božie odpustenie vždy otvorené. Dokonca nie je vylúčené ani odpustenie takéhoto ťažkého hriechu, ak išlo o individuálne (nie hromadné) zabitie, ktoré sa odohralo za určitých špecifických okolností.

Nádej z Božej milosti a odpustenie môžu stratiť len tí, ktorí obrali iných o ich životy zámerne

a hromadne – či už vlastnoručne, alebo prostredníctvom nariadení, nabádania a podpory.

Odmietanie viery a pridruženie k Bohu sú veľké hriechy, avšak človek sa ich dopúšťa voči Bohu – Stvoriteľovi. Preto ak človek pred svojou smrťou a prechodom do ďalšieho života úprimne poprosí Boha o odpustenie a uverí v Neho tak, ako to Korán určuje, Boh mu možno odpustí.

Úmyselné zabitie človeka – či už vlastnoručne, alebo prostredníctvom nariadenia, podpory či nabádania – bez právneho dôvodu určeného v Koráne sa považuje za tak veľký hriech voči inému človeku, že možnosť, že ho Boh odpustí i veriacemu človeku, je vždy otázná.

Za veľmi podstatné považujem objasniť hlavne mladým ľuďom základ ich existencie: prečo sú to, prečo majú terajší život prežiť a kam budú smerovať. Neponúknuť im len nádej, ale vysvetliť, ako bude ich život skutočne pokračovať a ukázať im, ako prežiť svoj terajší život čo najlepšie.

Myšlienka napísať publikáciu, v ktorej by som objasnil, že existuje dôvod našej existencie, aký je tento dôvod a ako sa človek ocitol v terajšom živote, ma sprevádza

už dlhší čas. Je to však veľmi náročná téma, zvlášť ak do nej chce autor pridať niektoré nové, obohacujúce myšlienky.

Základné informácie o tom, prečo bol človek stvorený a aký je zmysel jeho existencie, nachádzame vo viacerých znameniach Koránu. Spomenieme si z nich aspoň tie najdôležitejšie.

Znamenie Koránu 51:56 oznamuje: „**Stvoril som žinnov a ľudí len preto, aby Ma uctievali,**“ nasledujú potom znamenia 51:57-58: „**57. Nežiadam od nich potravu (a obživu) a ani nechcem, aby Ma živili. 58. Boh, On je ten, kto dáva (obživu i všetko ostatné ľuďom), kto má silu a kto je pevný (jeho moc a sila sú pevné a nikdy nezoslbnú a nezaniknú).**“

Znamenie Koránu 30:8 oznamuje: „**Nepremýšľali o svojich dušiach (nezamysleli sa, ako ich Boh stvoril a ako všetko vôkol nich stvoril)? Boh stvoril nebesá a zem a čo je medzi nimi, len v pravde (neboli stvorené len tak, ale za určitým konkrétnym účelom) a na čas stanovený (po jeho skončení nastane deň zmŕtvychvstania a súdny deň). Veľa ľudí v stretnutie Pána svojho odmieta veriť.**“

Znamenie Koránu 46:3 hovorí: „**Stvorili sme nebesá a zem a čo je medzi nimi len v pravde a do času stanoveného.** (Nebesá a zem neboli stvorené len tak, ale za určitým konkrétnym účelom, ktorý pozná Boh najvyšší a tí, ktorým takéto poznanie dal. Tieto nebesá a zem zotrávajú až do určeného času, ktorým je deň zmŕtvychvstania a súdny deň.) **Tí, ktorí odmietli veriť, sa od toho, pred čím boli varovaní, odvracajú.**“

Znamenie Koránu 21:16 oznamuje: „**Nestvorili sme nebo a zem a čo je medzi nimi pre zábavu** (boli stvorené pre konkrétny cieľ a nevznikli len pre nič za nič samy od seba).“

Znamenie 51:56 deklaruje v jednotnom čísle a jasne, že Boh stvoril žinnov a ľudí. Tým veta určuje – ako sme už uviedli –, že nič nevzniklo náhodne a všetko stvoril jeden jediný Stvoriteľ, ktorým je Boh najvyšší.

Nasledujúca veta potom objasňuje dôvod, prečo Boh stvoril žinnov a ľudí. Stvoril ich preto, aby Ho uctievali. V znameniach 51:57-58 Boh žinnom a ľudom objasňuje, že ich nestvoril preto, že by od nich potreboval, aby Mu prinášali potravu alebo aby Ho živili, pretože On je ten, kto živí a kto pevne drží moc nad všetkým.

Čo chápať pod uctievaním Boha som podrobne vysvetlil už vo svojej publikácii *Islam – viera a náboženstvo* z roku 2002, najmä vzhľadom na dôležitosť správneho pochopenia tohto pojmu:

„Uctievanie Boha v tom zmysle, ako sme vyššie uviedli, sa v islame nechápe len ako ľubovoľný prejav vôle veriaceho človeka. Chápe sa to, ako určité právo, ktoré Boh má voči ľuďom a na základe ktorého by sa ľudia mali správať v súlade so zásadami, ktoré im On určil a ktoré ľuďom v konečnom dôsledku prinášajú len prosperitu a dobro. Existenciu takéhoto práva potvrdzuje aj nasledujúci výrok proroka Muhammada. Jeden zo spoločníkov proroka Muhammada spomínal: „Nasledoval som proroka Muhammada (p.) na svojom somárikovi, keď mi prorok povedal: „Muáz, vieš čo je právo Boha voči tým, ktorí ho uctievali?“ Povedal som (Muáz povedal): „Boh a jeho posol to lepšie vedia.“ Prorok povedal: „Právo Boha voči tým, ktorí ho uctievali, je, aby ho uctievali (tak ako majú) a aby k Nemu nič a nikoho nepridružovali.““

Boha môžeme preto uctievať v každej chvíli svojho života, pri každej činnosti, ktorú konáme.

Je potrebné si uvedomiť, že všetko, čo rozumieme pod pojmom uctievanie Boha, t. j. v užšom zmysle (základné náboženské úkony) aj širšom zmysle (všetky činnosti, ktoré človek vykonáva), tvorí jednotný a neoddeliteľný celok.“⁶

Žinnovia a ľudia majú svoje miesto a úlohu medzi stvoreniami a ich základnou úlohou je uctievať Boha. Neobjavili sme sa tu náhodne, ale sme súčasťou veľkého systému, v ktorom nás Boh poctil určitou úlohou. Slovo *poctil* som zámerne použil, aby som zdôraznil, že sme mohli ostať takí, akí sme pôvodne boli – bezvýznamným stvorením, pokiaľ by sme vôbec boli vznikli. To je jeden z viacerých odkazov znamenia 76:1, ktoré sme si uviedli na začiatku druhej časti.

Dôvod nášho stvorenia ako ľudí spočíva v uctievaní Boha – nášho jediného Stvoriteľa. Pod slovom *uctievať*

⁶ AL-SBENATY, A. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho, s. 70.

Publikácia AL-SBENATY, Abdulwahab. **Islam – viera a náboženstvo**. Bratislava: ALJA, s.r.o., 2002. ISBN 80-968262-0-4 bola v roku 2025 vydaná v **druhom doplnenom vydaní** ako súčasť *Zborníka publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho*.

si však nemáme predstaviť len modlenie; toto slovo treba poňať v jeho najširšom význame.

„... Boha, totiž uctievať všetky tvory, ale aj všetko existujúce, a to tým spôsobom, že sú podriadení zákonom a zákonitostiam, ktoré Boh v rámci nášho vesmíru stanovil. Slnko napríklad vychádza každý deň, pretože to tak bolo naprogramované. Takisto noc a deň, ročné obdobia atď. To isté platí aj o človeku. Človek sa riadi tým, čo Boh ustanovil. Neexistuje človek, ktorý by v tomto terajšom živote žil večne, ľudia podliehajú zákonitosti, ktorá sa nazýva smrť. Neexistuje človek, ktorý by mohol existovať bez vody, pretože Boh stanovil, že človek má piť vodu, aby mohol žiť, atď. Keď žijeme náš život a snažíme sa vyvíjať a rozvíjať samých seba, tak naplníme úlohu, pre ktorú nás Boh stvoril. Túto úlohu však človek naplní, či chce, alebo nechce. Boh však od človeka vyžaduje aj to, aby použil svoj rozum, slobodnú vôľu a aby o stvorení všetkého vôkol premýšľal, aby tak aj sám bez akéhokoľvek núteného vplyvu dospel k tomu, že Boh existuje a aby Ho sám od seba, svojou vlastnou a slobodnou vôľou aj uctieval.“⁷

⁷ AL-SBENATY, A. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho, s. 201.

Pri výklade o prvej zmienke v Koráne o stvorení človeka – v znamení 2:30 – sme si vysvetlili, že Boh rozhodol urobiť na Zemi zástupcu. Zo spôsobu, akým nám znamenie opisuje prekvapenie anjelov nad týmto oznámením, si môžeme predstaviť, že planéta Zem so všetkými podmienkami na život, ktoré na nej existujú, nie je bežným typom planéty vo vesmíre.

Ak k tomu pridáme, že viaceré znamenia Koránu týkajúce sa stvorenia Zeme sa začínajú množným číslom, vedie nás to k možnému záveru, že Boh ponechal niektorým zo svojich stvorení možnosť dotvárať určité postupy v procese tvorby Zeme.

Náhle však na túto planétu má prísť niekto, kto – v očiach anjelov – bude prelievať krv, šíriť skazu, ničiť ju a ničiť tvorstvo, ktoré na nej je, vrátane človeka človekom.

Boh anjelom odpovedal, že On vie to, čo oni nevedia, a jeho rozhodnutie vyplýva z tejto znalosti. Či im Boh následne objasnil, prečo tak rozhodol, alebo to ponechal, aby na to sami prišli, to už nevieme.

Pripomenul im však túto skutočnosť tým, že naučil Adama všetky mená a potom ich – anjelov – vyzval, aby mu tieto mená oznámili. Anjeli ich však nepoznali, preto odpovedali, že poznajú len to, čo ich Boh naučil.

Všimnime si, ako tu rola človeka – Adama – postupne narastá v systéme stvorenia: z niečoho pôvodne nepodstatného sa jeho postavenie mení na niečo, čo má svoje určené miesto.

Umiestnením človeka na Zem a jeho poverením jej správou nespočívalo v tom, že dostal povolenie robiť, čo chce. Dostal totiž návod, ako má Zem spravovať. Jednak doň Boh vložil pri jeho tvorení základné inštinkty, ktoré mu majú ukázať, čo je dobré a čo zlé (znamenia Koránu 91:7-10), a jednak boli postupne zoslané nebeské posolstvá a vyberaní poslovia z radov ľudí, ktorí tieto posolstvá ľuďom oznamovali.

V týchto posolstvách sa určovali pravidlá správania sa človeka, aby správne a zodpovedne spravoval Zem a zároveň sa učil a posúval úroveň vlastnej duše k lepšiemu (alebo pri ich nedodržaní k horšiemu).

Nie je nám známe, koľko takýchto posolstiev bolo v minulosti, ale bolo ich zrejme mnoho. Nevieme ani,

či sa sústredili len na určitých ľuďí, alebo či bolo do každého spoločenstva poslaných viacero poslov.

O tom hovorí napríklad znamenie Koránu 2:100 vo vzťahu k synom proroka Jakuba (ktorý nazval sám seba aj Izrael a od ktorého toto pomenovanie pochádza), ale aj znamenie Koránu 23:44, ktoré je všeobecného charakteru – čo znamená, že sa môže vzťahovať na iné spoločenstvá a iných ľudí.

Jedna zásadná skutočnosť, ktorú nám Korán oznamuje, je, že ľudia nemajú neobmedzenú slobodu vo svojom živote na Zemi a vo vzťahu k jej správe. V momente, keď v minulosti určité spoločenstvo prekročilo hranicu základných zásad a pravidiel, ktoré Boh určil, Boh ho z tohto života vzal (s výnimkou tých, ktorí sa prekročení nezúčastňovali a volali po náprave), aby ďalej nešírilo skazu a nepokračovalo v nej.

Za veľmi dôležitý odkaz možno považovať to, čo posol a prorok Noe povedal o svojich ľuďoch v znameniach 71:26-27:

„26. Noe povedal: „Pane môj! Nenechaj na zemi nikoho z tých, ktorí odmietli veriť“, 27. „Ak by si ich nechal (na zemi), uvedú do bludu tých,

ktorí sa ti odovzdali a nebudú rodiť nič iné než hriešnikov odmietajúcich vieru“,“

Všimnime si hlavne poslednú vetu: „**a nebudú rodiť nič iné než hriešnikov odmietajúcich vieru**“. Tá naznačuje, že ak určité spoločenstvo dosiahne taký stupeň skazy, že už niet nádeje na jeho nápravu ani na nápravu generácií, ktoré sa v ňom rodia, Boh ich z terajšieho života všetkých vezme. Ponechá iba tých, ktorí zásady Bohom dané dodržiavajú.

Nech by sme o tom uvažovali akokoľvek, dospejeme vždy len k jednému jedinému záveru: Boh ich vzal z tohto života, aby sa zachovali ľudia i Zem, ktorú ľudom zveril, aby na nej žili, chránili ju a zveľadľovali. Vieme, že nakoniec Boh ľudí Noa vzal z terajšieho života veľkou potopou, pričom zachránil len nepatrný počet ľudí, ktorí s ním boli, aby ľudský rod mohol pokračovať ďalej.

S podobnou situáciou sa stretávame aj pri spoločenstve proroka Lota. Z celého tohto spoločenstva neostal nikto okrem Lotovej rodiny. Ani Lotová manželka neunikla tomu, čo toto spoločenstvo postihlo, pretože schvaľovala prekračovanie medzí, ktorého sa jeho členovia dopúšťali (pozri znamenia 7:80-84).

To isté sa stalo s ľuďmi proroka Šába, Sáleha a ďalších. Každé z týchto spoločenstiev dospelo v porušovaní základných zásad, ktoré Boh stanovil, k hornej hranici únosnosti, a túto hranicu napokon prekročilo.

Ak určité spoločenstvo prekročí hornú hranicu únosnosti, toto prekročenie sa postupne zakorení aj v nasledujúcich generáciách. Tie privádza do terajšieho života samotné spoločenstvo a zároveň ich vychováva práve generácia, ktorá túto hranicu prekročila. Horná hranica únosnosti sa prekročí do takej miery, že náprava už nie je možná bez zásahu, ktorý povolí Boh Najvyšší.

Z Koránu je zrejmé, že toto pravidlo sa uplatňuje vždy s cieľom zachovať život ľudí na Zemi v medziach toho, čo je únosné aj pre samotnú Zem, aby sa na nej nešírila skaza.

Práve tí, ktorí medze prekračujú najvýraznejšie, bývajú často naplnení pýchou a domnievajú sa, že niet nikoho, kto by ich silu dokázal prekonať.

Aj v tomto smere nám Korán poskytuje poučenie, informáciu i varovanie pred takýmito ľuďmi a ich konaním. Znamenia Koránu 41:13-16 to opisujú veľmi výstižne:

„13. Ak by sa odvrátili (tí, ktorí odmietajú veriť), povedz (im, Muhammad): „Varujem vás pred šokom (silným svetelným, elektrickým alebo iným, ktorý by vás mohol zastihnúť), podobným šoku (ktorý zasiahol) Ádovcov a Samúdovcov“, 14. „Keď (predchádzajúci verš pokračuje) k nim prišli ich poslovia spredu i zozadu (každým možným spôsobom, hovoriac im): „Neuctievajte nikoho iného než Boha“. Povedali (Ádovci a Samúdovci): „Keby bol náš Pán chcel, bol by zoslal dole anjelov. My v to, s čím ste boli poslaní, odmietame veriť“.“ 15. Ádovci, tí sa povyšovali na zemi bezprávne a povedali: „Kto má väčšiu silu než my?“ Nevideli, že Boh, ktorý ich stvoril, má väčšiu silu než oni? A (predsa) naše znamenia popierali. 16. A tak sme na nich poslali vietor svišťavý počas dní nešťastných, aby sme im dali okúsiť trápenie (vzchádzajúce z) poníženia v živote najnižšom (pozemskom). Veru, trápenie života posledného (a večného) je potupnejšie. Nebude im daná podpora a pomoc.“

Ak sa Ádovci pýšili svojou silou a boli presvedčení, že neexistuje nikto, kto by ich mohol premôcť, vytvára sa otázka, akou silou vlastne disponovali. Mnohé spoločensvá minulosti zanikli a archeologické výskumy nám o nich dodnes neposkytujú úplný obraz. Vo viacerých

prípadoch vieme iba to, že existovali, zatiaľ čo presnejšie poznatky o ich živote zostávajú neznáme.

Dospeli sme zatiaľ k záveru, že Boh ľudí stvoril zámerne, určil ich miesto v systéme fungovania vesmíru a tvorstva v ňom a dočasne ich umiestnil na Zem, aby sa na nej rodili, učili sa, zdokonaľovali samých seba, starali sa o Zem a zveľaďovali ju. To všetko tvorí základnú skúsenosť, s ktorou potom ľudia prechádzajú z terajšieho krátkého života do života nasledujúceho.

Z toho zákonite vyplýva, že životom sa nesmie mrhať. Túto zásadu Boh najvyšší, náš Stvoriteľ, v Koráne jednoznačne zdôrazňuje.

Život je potrebné chrániť a umožniť mu, aby prirodzene prešiel až do konca cestou, ktorá mu je určená. Život ako taký, a osobitne ľudský život, nesmie byť svojvoľne ničený. Korán zákaz ničenia a zabíjania vyjadruje okrem iného vetou „nešíriť skazu na zemi“.

„Do uvedeného rámca spadá ochrana života na Zemi ako takého: neničiť Zem, nezneužívať svoje postavenie na nej a dbať o ňu, pretože Zem je Bohom určená na to, aby na určitý čas niesla človeka na svojom povrchu.

Jedným zo zaujímavých označení človeka v Koráne je, že je „siqal“. Arabské slovo siqal je v niektorých výkladoch vysvetlené ako určitá záťaž, niečo ťažké, čo svojou váhou ťaží. Je preto možné, že to naznačuje činnosť, ktorou človek nadmerne zaťažuje prostredie, v ktorom žije, a ktoré ho má až do stanoveného času (súdneho dňa) udržať pri živote.

Samotný fakt, že Boh človeku dal schopnosť reprodukcie, je dôkazom toho, že kontinuita života je niečo, čo Boh človeku určil od začiatku stvorenia prvých ľudí. Preto, ak Boh dá takémuto životu vzniknúť, nemal by sa umelo (bez veľmi vážnych dôvodov) ukončiť. Nový život si má prejsť celou cestou, ktorá mu je určená v tomto terajšom živote...”⁸

„Boh umiestnil človeka na planétu Zem, aby na nej dočasne žil, ale pritom na nej nešíril skazu ani ju neničil. Zveril mu ju na čas určený. Môžeme to prirovnať k situácii, keď niekomu zveríme niečo cenné, aby nám to opatroval.

8 Al-Sbenaty, Abdulwahab. Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva. Bratislava: vlastný náklad - elektronické vydania, 2. vydanie, 2026, s. 9-10

Naším očakávaním bude, že sa o to bude starať a vráti nám to v čo najlepšom stave.

Je podstatné, v akom stave človek opustí terajší život na Zemi, ešte podstatnejšie je však to, čo počas neho robil a ako sa správal ku všetkému na nej, vrátane ostatných ľudí.

Koncepcia ochrany života vychádza z jedného základného princípu: Boh človeku zveril túto Zem a očakáva od neho, že ju bude spravovať čo najlepšie a podľa zásad, ktoré mu On určil, aby ju podľa nich spravoval. Táto skutočnosť je spomenutá napríklad v znameniach Koránu 2:30, 6:133 a 24:55.“⁹

Uvedené nás privádza k ďalšej dôležitej myšlienke: vo vzťahu k uctievaniu Boha je mimoriadne dôležité neodňať ľudský život bez jednoznačného oprávnenia na to a bez dôvodu, ktorý Boh uviedol v Koráne. Korán uvádza len tri základné dôvody, pri ktorých je možné človeka úmyselne pripraviť o život.

9 Al-Sbenaty, Abdulwahab. Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva, s. 22

a) Prvým dôvodom, ktorý Korán pripúšťa na zákonné odňatie života, je vykonanie trestu smrti za úmyselné zabitie iného človeka. Aj v tomto prípade však Boh dal najbližším príbuzným obete oprávnenie páchateľovi odpustiť. Ak sa rozhodnú odpustiť mu, trest smrti sa nesmie vykonať a nahrádza sa inou formou trestu. Ustanovuje to znamenie Koránu 17:33, ktoré zároveň jasne upozorňuje, že toto oprávnenie sa vzťahuje výlučne na spravodlivé zadost'učinenie. Ak by totiž osoba oprávnená vykonať tento trest voči konkrétnemu páchateľovi, v návale hnevu zabila niekoho, kto sa na vražde nepodieľal, sama by sa dopustila vraždy.

b) Druhým dôvodom na zákonné odňatie života je situácia, keď niekto šíri skazu na Zemi; upravuje to znamenie Koránu 5:33. Ide tu o čin namierený proti spoločnosti ako celku, nielen proti jednotlivcovi. Keďže hlavným účelom trestu je predovšetkým ochrana spoločnosti, uvedené znamenie uvádza trest smrti iba ako jednu zo štyroch možných sankcií daných na výber. Podstatné je uvedomiť si, že cieľom vykonania trestu je zabrániť ďalšiemu ohrozeniu spoločnosti. Preto je na osobe alebo orgáne oprávnenom rozhodovať o treste, aby posúdil, či je na zabezpečenie ochrany spoločnosti

potrebné uložiť trest smrti, alebo či postačuje iná zákonná alternatíva.

c) Tretím dôvodom na odňatie života je situácia, keď niekto vedie ozbrojený boj proti muslimom z dôvodu ich náboženského presvedčenia – len preto, že vyznávajú islamské náboženstvo. V takomto prípade je dovolené bojovať proti útočníkovi a usmrtiť ho, ak sa aktívne podieľa na nepriateľských činnostiach. Tento dôvod uvádzajú znamenania 4:88-91. Na oboznámenie sa s podrobnejším výkladom o tejto úprave, odkazujem na svoju publikáciu *Prvý štát muslimov alebo Islamské právo – oblasť mieru a vojny*.¹⁰

Z uvedeného výkladu nám jasne vyplýva, že ľudia ako druh boli poverení usadiť sa na Zem na čas, ktorý Boh vopred určil. Po jeho uplynutí sa terajší život skončí a nastane ďalšia fáza života človeka – konečný a večný život. Kým táto ďalšia fáza nastane, duše ľudí, ktoré opustili terajší život, vyčkávajú na určenom mieste

¹⁰ **AL-SBENATY, A. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho.** Prvý štát muslimov, s. 1548 a nasl.
Publikácia **Islamské právo – oblasť mieru a vojny**, s. 1003 a nasl.

až do celkového konca tohto terajšieho života. Nachádzajú sa teda v prechodnom stave na prechodnom mieste.

Náše stvorenie nebolo náhodné, ale zámerné. Má svoj účel a dôvod. Každý, kto chce pochopiť, prečo sme v tomto živote, musí sa na naše stvorenie pozeráť zo širšieho uhla pohľadu.

Korán nám dáva odpoveď na dôvod nášho stvorenia, a to v širšom kontexte, než na aký sú ľudia zvyknutí. Táto odpoveď dáva našej existencii hlbší zmysel než predstava náhodného vzniku a náhodného zániku. Ak sa zamyslíme čo i len nad malou časťou informácií, ktoré Korán prináša, zistíme, že obsahuje zásadné poznatky, ktoré vytvárajú ucelený a logický obraz. Takéto poznatky mohol poznať iba ten, kto bol pri počiatku stvorenia, pozná jeho podstatu. Len ťažko by ich mohol sám od seba poznať človek žijúci v prostredí arabskej púšte a venujúci sa dovtedy bežným každodenným činnostiam.

Zámerom nášho terajšieho života je teda narodiť sa, začať existovať, zaujať svoje miesto v celkovom systéme a tento život prežiť. Prežiť ho znamená naplno ho precítiť, získavať skúsenosti, lepšie mu porozumieť, duchovne amorálne dozrieť a pripraviť sa na pokračovanie ďalšej etapy existencie.

5. Adam v raji

Ak hovoríme o dôvode stvorenia človeka, nemožno nespomenúť všeobecne známy príbeh prvého človeka, Adama, ako boli spolu so svojou družkou na vopred určený čas poslaní z raja von.

Raj a prvé umiestnenie Adama v ňom sú v Koráne spomenuté vo viacerých znameniach a vo viac než v jednej kapitole. To naznačuje dôležitosť tejto udalosti, najmä presunutia Adama a jeho družky z raja „dole“ na zem.

Skôr než sa tejto udalosti budeme venovať podrobnejšie, je potrebné objasniť základnú myšlienku, ktorá s ňou súvisí.

Hneď na úvod treba zdôrazniť, že táto udalosť je opísaná aj v Tóre aj v Evanjeliu, no Korán uvádza jej podanie v niektorých dôležitých detailoch odlišne. Práve detaily nám často odhaľujú podstatu vecí. Preto je mimoriadne dôležité, že sa Korán zachoval v podobe, v akej bol zoslaný poslovi a prorokovi Muhammadovi od Boha najvyššieho.

V prvom rade je potrebné objasniť, že Adam a jeho družka neboli z raja vyhnaní ani zapudení.

Boh ich oboch poslal na zem, aby si sami „na vlastnej koži“ vyskúšali, ako vyzerá život človeka, ktorý chce vziať veci do vlastných rúk. Boli poslaní do terajšieho života, aby sa učili a zbavili pochybností, ktoré v nich satan vyvolal.

Veľmi veľa času, štúdia a úsilia mi zabralo pochopiť skutočnú podstatu toho, čo Adam a jeho družka vykonali, že boli poslaní na Zem, do terajšieho života.

Tak ako pri mnohých dôležitých myšlienkach, aj tu sa informácie postupne hromadili, ukladali, spájali a opäť rozdeľovali, až napokon s Božou pomocou prišla kľúčová myšlienka, ktorá ma priviedla k pochopeniu podstaty celej udalosti.

Klasická príčina odchodu Adama a jeho družky z raja vo všetkých troch nebeských Knihách (Koráne, Evanjeliu a Tóre) vychádza z toho, že Adam a jeho družka porušili zákaz jesť z ovocia určitého stromu nachádzajúceho sa v raji.

Nastalo porušenie príkazu a podľa Tóry a Evanjelia boli obaja potrestaní, zatiaľ čo podľa Koránu boli obaja poslaní

dole na zem. Korán totiž výslovne neuvádza, že poslanie Adama a jeho družky z raja dole bolo trestom.

Podstatou Božieho príkazu Adamovi a jeho družke nepribližovať sa k zakázanému stromu bolo, aby prejavili takú mieru pokory, dôvery a istoty, že Boh pre nich vybral to najlepšie, akú prejavili anjeli, keď sa pred Adamom sklonili do polohy sužúdu.

Boží príkaz, ktorý Adam a jeho družka dostali, znamenal, že pobyt v raji a výstrahu pred daným stromom pre nich vybral sám Boh. A to, čo Boh pre kohokoľvek zo svojich stvorení vyberie, je pre neho tým najlepším.

Dovtedy, kým Adam a jeho družka o tom bezvýhradne nepochybovali a dodržiavali všetko, čo im Boh prikázal, ich život prebiehal v úplnom poriadku. Nevieme pritom, koľko času uplynulo od okamihu, keď bol Adam umiestnený do raja, koľko času následne prešlo, kým mu bola stvorená jeho družka, ani po akom čase obaja porušili príkaz.

Z dôkladného čítania znamení Koránu som nadobudol presvedčenie, že v raji nepôsobila zákonitosť smrti, pretože Boh raj vyňal z jej pôsobenia.

Satan pochopil, do akej situácie sa sám dostal tým, že odmietol splniť Boží príkaz skloniť sa do polohy sužúdu pred Adamom. Porušil totiž príkaz daný priamo od Boha, a tým zapochyboval o tom, čo mu Boh prikázal. Práve slovo „pochybnosť“ je tým základným kľúčom k pochopeniu podstaty toho, čo sa odohralo.

Satan namiesto toho, aby za porušenie Božieho príkazu vinil sám seba, obvinil Adama. Tým sa dopustil ďalšieho pochybenia. Je možné, že keby sa Bohu pokorne ospravedlnil a svoj čin úprimne oľutoval, Boh by mu odpustil. Nemáme však správu o tom, že by tak urobil. Naopak, dostupné správy naznačujú, že svoje konanie neľutoval.

Keďže Satan zo všetkého obviňoval Adama, chcel sa mu pomstiť. Voči nemu však mal len takú moc, akú mu Boh dovolil. Je zrejmé, že mu Boh nedal žiadnu moc priamo ublížiť Adamovi ani jeho družke; mohol ich iba osloviť a pokúšať.

Satan preto využil to, čo mal k dispozícii. Začal Adamovi našepkávať a vzbudzovať v ňom pochybnosti. Všimnime si znamenie Koránu 7:20:

„Satan im (Adamovi a Eve) ale našepkal, aby im obom odhalil to, čo z ich nahoty bolo skryté a povedal (im): „Váš Pán vám tento strom zakázal (jesť z tohto stromu) len preto, aby ste sa nestali anjelmi alebo aby ste neboli veční (aby ste sa nestali nesmrteľnými)“.“

Z tohto znamenia je zrejmé, že podobne ako predtým pri anjeloch, ani Adamovi Boh Najvyšší neuviedol dôvod zákazu jesť zo stromu, ktorý mu uložil. Prečo mu to však nevysvetlil? Odpoveď odhaľuje ďalšia veta v uvedenom znamení.

Boh chcel od Adama a jeho družky, aby bezvýhradne verili, že Boh, ich Stvoriteľ, pre nich vždy vyberie to najlepšie. Nič lepšie neexistuje než to, čo určí Boh.

Prečo je však takáto bezvýhradná viera dôležitá, zrejme súvisí s iným dianím vo vesmíre a úlohou, na ktorú bol Adam a celé ľudstvo Bohom pôvodne stvorení.

Satan zasial do Adama a jeho družky pochybnosti o tom, že Boh pre nich skutočne chce to najlepšie. Nahovoril im, že ak by utrhlí ovocie zo stromu a zjedli ho, stali by sa z nich anjeli alebo by získali večný život.

To sú ďalšie dve informácie, ktoré sa z uvedeného znamenia dozvedáme.

Z uvedenej vety možno usudzovať, že Adam a jeho družka zrejme túžili byť ako anjeli. Chceli dosiahnuť vyšší stupeň existencie. Zároveň túžili po večnom živote, pričom po večnosti zvyčajne túži ten, kto vie, že jeho život je časovo obmedzený.

To vedie k úvahe, že Adam a jeho družka mohli mať informáciu, že ich život bude trvať len určitý čas. Práve tieto dve túžby, túžbu byť ako anjeli a túžbu po večnom živote, satan využil na to, aby ich zvedol k porušeniu Božieho príkazu.

Skutočnosť, že Adam a jeho družka odtrhli ovocie zo stromu, znamenalo, že zapochybovali o tom, že Boh pre nich chce to najlepšie. Namiesto dôvery v Božie rozhodnutie sa pokúsili vziať veci do vlastných rúk.

Boh ich nepotrestal tak, ako potrestal satana. Prečo? Zdá sa, že preto, že si Adam svoju chybu uvedomil, oľutoval ju a poprosil Boha o odpustenie. Boh jeho pokánie prijal a odpustil mu. O tejto skutočnosti hovoria znamenia Koránu 7:23 a 2:37.

Otázka však zostáva: Prečo Boh poslal Adama s jeho družkou dole na zem?

Boh umožnil Adamovi a všeobecne ľuďom spoznať, ako by vyzeral chod vecí v prípade, že by ľudia chceli spravovať svoje záležitosti výlučne podľa vlastnej vôle a vlastného úsudku. Práve v tom možno vidieť aj jeden z hlavných dôvodov, prečo Boh od ľudí požaduje vieru v jej pravej podobe.

Ľudia musia byť pripravení prevziať úlohu, ktorú im Boh zverí. Predtým však od nich vyžaduje úplnú vieru v to, že všetko, čo pre nich určí, je pre nich tým najlepším. K tomuto bezvýhradnému presvedčeniu musí každý človek dospieť ešte predtým, než opustí terajší život a prejde do života nasledujúceho.

Z vlastnej vôle musia byť ľudia presvedčení, že Božie príkazy sú pre nich tým najlepším, a nesmú o nich pochybovať. Nie je to jednoduchá úloha, no zrejme je nevyhnutná na to, aby časť ľudstva pochopila, že Boh pre ňu určuje to najlepšie, lepšie než čokoľvek, čo by si dokázala zvoliť sama. Práve táto časť ľudstva potom môže pokračovať v napĺňaní úlohy pre ktorú boli ľudia stvorení.

Dnes žijeme na Zemi. Boli sme sem poslaní s možnosťou do určitej miery rozhodovať o svojom živote

a usmerňovať ho, teda v istom slova zmysle s možnosťou, po ktorej Adam a jeho družka túžili.

Spolu s ľuďmi však dole na zem zostúpil aj satan. Boh mu ponechal rovnakú možnosť ovplyvňovať ľudí a našepkávať im, akú mal už v raji. Nad človekom, ktorý sa satanovi dobrovoľne poddá, však získava omnoho väčší vplyv.

Čo sa vlastne deje, keď ľudia začnú pochybovať, odmietnu vieru v Boha a pravidlá, ktoré im určil? Boh im ponechá možnosť rozhodovať sa podľa vlastnej vôle. Ľudia potom robia vlastné rozhodnutia, rozpútavajú vojny, ničia sa navzájom a poškodzujú planétu Zem. Stručne povedané, šíria skazu v jej najrozmanitejších podobách, a to tak medzi sebou, ako aj vo vzťahu k Zemi.

O udalostiach spojených s umiestnením Adama do raja a o tom, čo nasledovalo potom, by sa dalo hovoriť ešte oveľa podrobnejšie. Na účely tejto publikácie však postačí, ak pochopíme základný dôvod, prečo sme boli stvorení a prečo sa nachádzame v súčasnom živote.

6. Z čoho sa človek skladá

Uviedli sme si v stručnosti dôvod stvorenia človeka, ale aj proces, ktorým sa toto stvorenie začalo. Pokúsme sa preto teraz položiť si otázku: Z čoho sa človek skladá? Je to len toto fyzické telo, ktoré vidíme, alebo je v tom niečo viac?

Exaktná veda a vedci, ktorí v jej rámci pôsobia, sa držia toho, že existuje len toto naše viditeľné telo. Možno však badať, že s pokrokom vedy, meracích a lekárskeho prístrojov sa občas objavujú hlasy niektorých lekárov a výskumníkov upozorňujúce na to, že môže existovať aj niečo iné než len telo, keďže prístroje zaznamenávajú určitú aktivitu aj po fyzickej smrti človeka, resp. v prípadoch tzv. klinickej smrti.

Klasické náboženské učenie nebeských náboženstiev (židovského, kresťanského a islamského), ako aj učenie niektorých iných náboženstiev či filozofických smerov,

zväčša uvádza dve zložky, z ktorých sa človek skladá – telo a duša.

Islamskí učitelia sa od čias prorokových spoločníkov, ktorí žili po smrti posla a proroka Muhammada (Božie požehnanie a mier nech ho sprevádzajú), intenzívne zaoberali otázkou: Z čoho je človek utvorený – z akých zložiek sa skladá? O tejto téme vzniklo veľké množstvo ucelených prác, článkov, diskusií a odborných názorov. Písalo sa o nej v minulosti a píše sa o nej aj v súčasnosti.

V súvislosti so stvorením človeka sa v Koráne objavujú tri zložky: telo (arab. *žasad*), duch (arab. *rúh*) a duša (arab. *nafs*).

V prácach a diskusiách islamských učencov sa stretávame s tým, že títo učitelia neraz zastávajú rôzne, ba dokonca aj protichodné stanoviská. V záveroch, ku ktorým dospievajú, však možno badať jednu základnú charakteristickú črtu – jedno pravidlo: Čím viac sa učitelia opierajú o zachované výroky, ktoré mal prorok Muhammad povedať, tým výraznejšie sa prejavujú odlišnosti v ich stanoviskách a záveroch, ako aj prelínanie dvoch zložiek spojených s človekom – *nafs* (ktorú sme v preklade Koránu preložili ako duša) a *rúh* (ktorú sme v preklade

Koránu preložili ako duch). V niektorých stanoviskách a názoroch dokonca obe tieto zložky splyývajú.

Keď sa učitelia držali predovšetkým znamení Koránu, ich závery a stanoviská si boli veľmi podobné.

U veľkej časti výrokov pripisovaných prorokovi Muhammadovi, ktoré hovoria o tom, ako vyzerá zomrelý tesne po smrti, si môžeme všimnúť, že patria do kategórie tzv. menej dôveryhodných výrokov, t. j. pravosť ich ústneho podávania je niekde viac-menej narušená niekým, kto je menej známy, a tým tvorí slabší článok v samotnom kontinuálnom prerozprávani výroku alebo tradície.

Na začiatku každého výroku sa uvádza kontinuálny rad ľudí od prvého, kto povedal, že počul proroka Muhammada výrok povedať, až po toho, kto ho ako posledný prerozprával predtým, než bol výrok písomne zaznamenaný kronikárom. Podľa informácií, ktoré kronikári mali o každom, kto sa v tomto rade nachádza, sa potom hodnotila dôveryhodnosť samotného výroku, t. j. aká veľká je pravdepodobnosť, že výrok pochádza od proroka Muhammada skutočne a že ho prorok povedal presne tak, ako je zaznamenaný.

Napriek tomu, že väčšia časť výrokov opisujúcich, ako vyzerá človek tesne po smrti, patria do kategórie mene dôveryhodných výrokov, značná časť učencov ich napriek tomu berie ako východiskové pri otázke života po smrti.

Vzhľadom na existenciu veľkého množstva publikácií, článkov, diskusií, stanovísk, názorov a záverov učencov bolo nevyhnutné tieto prístupy zosumarizovať a sformovať do jasného, uceleného záveru. O niektorých podrobnostiach takýchto stanovísk je možné sa viac dočítať v mojej publikácii *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*.¹¹

Z čoho sa človek skladá? Skladá sa len z jednej zložky, alebo je týchto zložiek viac?

V doterajšom výklade sme uviedli najmä znamenia Koránu, ktoré sa vzťahujú na začiatok stvorenia človeka.

V publikácii *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície* som zhrnul do troch bodov to, čo sa nachádza o skladbe človeka vo výkladoch Koránu,

¹¹ Al-Sbenaty, Abdulwahab. *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*.

ako aj v publikáciách, stanoviskách a záveroch prvých, ale aj dnešných učencov a mysliteľov.

„Z čoho sa človek skladá? Z doterajšieho výkladu nám vyplýva, že učenci sa zhodli na troch zložkách, ktoré Korán uvádza: telo (žasad), rúh (duch) a nafs (duša). Pokúsme sa si zhrnúť, čo bolo uvedené o každej z nich.

- 1. **Telo (žasad).** Telo je hmotný prostredník, ktorý spája nafs s okolitým svetom. Človek vníma okolitý svet prostredníctvom nástrojov, ktoré boli telu dané – sluchu, zraku a pod. O telo sa treba starať, pretože je okrem iného hlavným prejavom človeka navonok – smerom k ostatným ľuďom a okolitému svetu. Preto existuje množstvo náboženských usmernení týkajúcich sa starostlivosti o telo, vrátane určitých jednoduchých rituálov pri narodení a smrti.*

Po smrti človeka sa úloha tela končí. Telo sa už nepripisuje veľká dôležitosť, okrem určitého prejavu úcty človeku, ktorému patrilo, vo forme jeho riadneho pochovania.

- 2. **Rúh (duch).** Slovo rúh sme v preklade Koránu do slovenského jazyka preložili ako „duch“.*

Vychádzali sme z toho, že toto slovo je veľké neznáme a že sa ním v Koráne označuje na určitom mieste aj anjel Gabriel, napr. v znamení Koránu 26:193. V tomto znamení však nie je explicitne uvedené, že sa duchom myslí len anjel Gabriel, preto sme sa obmedzili len na použitie slova „duch“.

*V znamení 17:85 Boh jasne zoslal: „**Pýtajú sa ťa** (Muhammad, tí, ktorí odmietajú veriť) **na ducha** (čo je duch)¹². **Povedz** (im odpovedajúc): „**Duch je jedna zo záležitostí, poznanie ktorých je u môjho Pána** (o ktorých len on vie). **Bolo vám dané z poznania len málo**“.*

Vo vzťahu k rúh vieme, že človek vznikol až vtedy, keď dal Boh vdýchnuť do určitej hmoty rúh. To nám uvádzajú znamenia Koránu 15:28-29. Vieme si preto predstaviť, že rúh bola určitá sila, ktorá dala život vopred sformovanej hmote.

Rúh sa v Koráne spomína hlavne pri procese stvorenia človeka a pri zosielaní posolstiev poslom Božím.

Okrem otázky, čo je rúh, na ktorú možno dostaneme odpoveď v budúcnosti, sa tu vynára ďalšia základná otázka

¹² Rúh je tu preložená ako duch.

vo vzťahu k úlohe rúh pri ďalšej existencii človeka. Ak existuje aj ďalej, čo sa s ňou stane v momente smrti človeka? Niektorí učitelia sa pokúsili odpovedať, no opierali sa pritom o výroky – ktoré, ako sme uviedli, mohli byť ovplyvnené ústnym prenosom. Preto vo vzťahu k rúh ostávame momentálne na tomto stupni poznatkov.

3. **Nafs (duša).** Slovo nafs sme v preklade Koránu do slovenského jazyka preložili ako „duša“, čo aj zodpovedá predstave o tomto slove v slovenskom jazyku. O tom, z akej substancie je duša, nevieme s istotou. Je však zrejmé, že keďže je spojená s telom, nejde o hmotnú substanciu podobnú telu.

O nafs Korán hovorí oveľa viac než o rúh. Nafs je tá, ktorá človeka v podstate riadi. Hovorí o tom napr. znamená Koránu 12:53, 75:2, 79:40. Výstižne to opísal Dr. Mustafa Mahmoud, keď porovnal telo k bábke a nafs k tomu, kto ňou hýbe spoza opony.

Dve znamenia považujem v tejto súvislosti za mimoriadne dôležité:

- a) znamenie 39:42, ktoré hovorí:

„Boh berie (z tela) duše, keď (tieto) umierajú, i (berie z tela) tie (duše), ktoré (ešte) neumreli vo svojom sne (vo svojom hlbokom spánku). Zadrží tie, pre ktoré rozhodol smrť (že majú umrieť) a pošle ostatné (duše, ktorých čas smrti ešte nenastal, do ich tiel) na čas stanovený (aby ostali v telách až dovtedy, kým nepríde čas ich smrti). V tom sú veru znamenia ľuďom premýšľajúcim.“,

b) znamenia 89:27-30, ktoré hovoria:

„Ty, duša pokojná (ktorá si verila a žila tak, ako ti Pán tvoj určil, a preto si teraz, v tento ťažký deň, pokojom obdarená), (27) Vráť sa k Pánovi svojmu spokojná (s tým, čo sa ti dostalo od Boha), uspokojivá (získala si Božiu spokojnosť s tebou), (28) Vstúp medzi tých, ktorí sa Mi odovzdali, (29) A vstúp do Mojej záhrady (raja). (30)“

Uvedené znamenia 39:42 a 89:27-30 nás informujú, že zložka, ktorá z tela človeka vychádza von, je nafs – duša. To potvrdzuje aj znamenie 6:93, ktoré hovorí:

„Kto väčšiu krivdu môže páchať (voči Bohu, sebe a ostatným ľuďom) než ten, kto si lži o Bohu vymýšľa, alebo kto by povedal: „Bolo mi (od Boha niečo) vnuknuté“ a pritom mu vnuknuté nič nebolo, alebo ten,

kto by povedal: „Zošlem dolu niečo podobné tomu, čo Boh dolu zoslal (vytvorím Korán podobný tomu, ktorý Boh zoslal).“ Keby si videl (Muhammad) krivdiacich, keď sú v hĺbinách (mukách) smrti (keby si ich videl, ako vyzerajú vo chvíli, keď umierajú), keď k nim anjeli vystierajú ruky (a hovoria im): „Nechajte svoje duše vyjsť von (z tiel vašich, vtedy duše prechádzajú do iného stavu). Dnes sa vám dostane odplata - trápenie potupné za to, že ste hovorili nepravdu o Bohu a za to, že ste sa nad Jeho znamenia povyšovali (a odmietli ste ich nie preto, že by vás nepresvedčili, ale len zo samej zanovitosti).““

Na základe uvedeného možno konštatovať, že duša je tá zložka človeka, ktorá riadi pocity a vnemy, nesie zodpovednosť, opúšťa telo pri smrti a pocíti následky konaní, ktorých sa človek dopustil v terajšom živote.“¹³

Uvedieme si teraz s rozsiahlejším výkladom niektoré základné znamenia Koránu, ktoré súvisia s jednotlivými zložkami, z ktorých sa človek skladá.

¹³ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 53-56

1. Telo (žasad).

Základné znamenia Koránu, ktoré sa týkajú sformovania tela človeka, sme si uviedli v druhej časti. Ide najmä o tieto znamenia 38:71-72, 8:6-8, 32-7-9, 23:12-14, 6:2.

Telo možno považovať za akýsi organický objekt, ktorý je vytvorený z toho istého materiálu, aký sa nachádza na Zemi. Možno ho prirovnať k akémusi hardvéru, ktorému však chýba riadiaci program (softvér) a energia (baterka).

Telo je v podstate určitý objekt, ktorý má presne dané možnosti a spôsob svojho fungovania. Nemôže vykonať nič, na čo nie je určené. Jeho „výrobný proces“ a spôsob fungovania sú obsiahnuté v samotnom DNA každého tela, ktoré je akýmsi návodom, podľa ktorého vzniklo.

K tejto myšlienke nás môžu viesť napríklad znamenia Koránu 7:148, 20:88 alebo 21:8.

Znamenia 7:148 a 20:88 sú spojené s príbehom o poslovi a prorokovi Mojžišovi.

Znamenie 7:148 hovorí:

„I učinili si (za boha) Mojžišovi ľudia po jeho odchode (k hore) zo svojich ozdôb teľa majúce telo, ktoré bučalo (zo svojich ozdôb si vyrobili sochu teľat'a a toto teľa

vydávalo zvuky - pozri verš 20:85). **A či nevideli, že k nim neprehovorí a ani ich na (žiadnu) správnu cestu neusmerní?** Učinili si ho (za boha) a boli (týmto svojím činom) **krivdiaci** (krivdy sa voči Bohu i voči sebe dopustili),“

Znamenie 20:88 hovorí:

„Vytvoril (Samirčan) pre nich **teľa, ktoré malo telo a bučalo.** Povedali: „Toto je váš boh i boh Mojžiša. On (Mojžiš) **ale zabudol** (tu svojho boha, predtým než šiel na stretnutie).““

Znamenie 21:8 hovorí:

„Nedali sme im (týmto poslom) **telá, ktoré by jedlo nejedli** (nepotrebovali ho) **a neučinili sme ich nesmrteľnými.** (Poslom, ktorí boli poslaní predtým iným spoločenstvám ľudí, sme nedali telá, ktoré by na to, aby prežili, nepotrebovali potravu podobne, ako je to u anjelov. Títo poslovia boli obyčajnými ľuďmi, jedli a pili to, čo ostatní ľudia, neboli nesmrteľní, ale umierali tak ako ostatní.)“

V znameniach 7:148 a 20:88 sa slovo telo používa na označenie teľaťa, v ktorom nebol život. Toto teľa nič nevykonávalo, len vydávalo zvuk podobný bučaniu.

Toto telo nehovorilo, neuvažovalo a nevyslovovalo žiadnu myšlienku, čo znamená, že nemalo žiadnu faktickú funkciu ani činnosť okrem samotnej existencie. Bolo to telo bez života.

Znamenie 21:8 hovorí všeobecne o posloch, ktorých Boh poveroval posolstvami pre ľudí. Títo poslovia boli vybraní spomedzi ľudí; neboli to iné stvorenia než ľudia. Mali telá, ktoré potrebovali potravu (z ktorej produkovali energiu) a boli smrteľní.

Ak sa pokúsime vytvoriť si z uvedených znamení obraz o tom, čo je telo, vidíme, že ide o objekt s presne danými obrysami, ktorý dokáže produkovať energiu z okolitého prostredia, aby vykonával určité, vopred dané činnosti.

Každá časť tohto tela má svoju vopred danú úlohu. Telo samo o sebe nemá mysliacu ani rozhodovaciu funkciu. Jeho úlohou je existovať v prostredí, v ktorom sa nachádza, vnímať toto prostredie prostredníctvom zmyslových vnemov a pocitov (sluch, zrak, čuch, atď.) a tieto vnemy sprostredkovať ďalej ďalším zložkám človeka.

2. Rúh (duch)

Ako som spomínal, o duchu – *rúh* – nevieme takmer nič. Korán v znamení 17:85 potvrdzuje, že informácia o tom, čo je duch, zostáva bez detailného vysvetlenia.

Znamenie 17:85 uvádza:

„Pýtajú sa ťa (Muhammad, tí, ktorí odmietajú veriť) na ducha (čo je duch). Povedz (im odpovedajúc): „Duch je jedna zo záležitostí, poznanie ktorých je u môjho Pána (o ktorých len on vie). Bolo vám dané z poznania len málo“.“.

O duchu máme len zopár údajov, z ktorých si môžeme niektoré informácie vydedukovať – vždy však s vedomím, že ide o dedukcie.

Z dostupných informácií sa javí, že duch je akási životodarná sila, ktorú Boh určil na plnenie určitých úloh.

Znamenie 32:9, ktoré uvádza, že Boh „... vdýchol do neho zo Svojho ducha.“ naznačuje, že duch pochádza od Boha a Boh ho stvoril za konkrétnym účelom.

Vždy, keď je potrebné niečo oživiť, vdýchne sa doň duch a ono ožije. Potvrdzujú to všetky znamenia, ktoré sme si doposiaľ uviedli o stvorení človeka. Potvrdzujú

to však aj znamenia o stvorení posla a proroka Ježiša v lone jeho matky Márie, napríklad znamenie 66:12, ktoré uvádza:

„**A (uviedol veriacim ako príklad) Máriu (matku Ježiša), dcéru Imrána, ktorá ochránila svoju poctivosť (nemala intímny styk so žiadnym mužom), a tak sme do jej lona vdýchli z nášho ducha (a narodil sa Ježiš bez otca). Za pravdivé pokladala slová Pána svojho a (za pravdivé pokladala) Jeho knihy a patrila medzi poslušných (Bohu a tomu, čo zoslal).**“

Znamenie 19:17-21 uvádza:

„**17. Závojom sa od nich (od svojich ľudí) oddelila. A tak sme k nej poslali nášho Ducha (duchom je podľa výkladov Koránu anjel Gabriel), ktorý sa jej zjavil v podobe dokonalého človeka.** 18. Povedala (Mária): „Nech ma (Boh) Ten, v moci ktorého je milosť, chráni pred tebou. Nepribližuj sa, ak si bohabojný.“ 19. Povedal (anjel Gabriel): „Som len poslom Pána tvojho, aby som ti daroval syna očisteného“. 20. Povedala (Mária): „Ako by som mohla mať syna a pritom sa ma nedotkol človek (žiadny) a nebola som nepočestná?!“ 21. Povedal (anjel): „Tak povedal Pán tvoj: „Je to pre Mňa (Boha) ľahké (dať ti syna aj keď sa ťa žiaden muž nedotkol)“. **A bude tak stvorený,**

aby sme ho učinili znamením pre ľudí a milosťou od nás (pre ľudí, ktorý im ukáže cestu správnu). A je to už vec rozhodnutá“.

Napriek tomu, že sa vo výkladoch Koránu uvádza, že *duchom* v znamení 19:17 sa myslí anjel Gabriel, vyvstáva tu základná otázka: Prečo by sa anjel Gabriel zjavoval Márii v podobe dokonalého človeka, keď sa poslom predtým aj potom zjavoval vo svojej vlastnej podobe?

Ak by niekoho napadlo, že dôvodom bolo „... aby jej podaroval syna.“, úplne by to nekorešpondovalo so znamením 66:12, ktoré jasne uvádza spôsob, akým došlo k oplodneniu Márii – bolo to vdýchnutie priamo do jej lona. To naznačuje, že tradičný výklad nemusí byť úplne presný.

Dalo by sa pripustiť, že anjel Gabriel prišiel k Márii s duchom, a duch sa jej zjavil v podobe dokonalého človeka, aj keď sa to v znamení 19:17 explicitne neuvádza.

Znamenie 17:85, ktoré sme si uviedli, jasne deklaruje, že nám bolo z poznania o našom vesmíre a diania v ňom dané len málo.

V niektorých znameniach sa slovo *rúh* uvádza spolu so slovom *anjeli*. Je to napríklad v znameniach 70:4 a 97:4.

Znamenie 70:4 oznamuje:

„Anjeli a duch k Nemu stúpajú počas dňa, ktorého množstvo (dĺžka) je ako päťdesiat tisíc rokov (aké ľudia poznajú).“

Znamení 97:4 uvádza:

„1. My sme ho (Korán) zoslali dole v noci Al Qadr, 2. A či ty vieš (ty, ktorý tieto slová počúvaš), čo je noc Al Qadr? 3. Noc Al Qadr je lepšia než tisíc mesiacov, 4. Anjeli a duch (anjel Gabriel) sú v nej zoslaní dole so súhlasom svojho Pána v každej veci (ktorú Boh prisúdil ľuďom),“

Z uvedeného si môžeme vyvodiť, že duch je niečo, čo Boh stvoril alebo určil na „fungovanie“ či „uvádzanie do činnosti“ vecí Ním určených.

Či bol duch stvorený priamo Bohom slovom „Bud“ a vznikol, alebo či bol stvorený iným spôsobom, o tom nemáme žiadne bližšie informácie.

Zdá sa však, že duch vo vesmíre plní dôležitú úlohu. Zaujímavé pritom je, že slovo duch sa v Koráne vždy uvádza iba v jednotnom čísle; nikde sa nevyskytuje v množnom čísle, ako je tomu napríklad pri slovách telo

(žasad) alebo duša (nafs). Je preto možné, že ide o jedinečnú silu, ktorú Boh stvoril.

Vráťme sa teraz k človeku. Jedna zo základných otázok, ktoré vyvstávajú, je, či vdýchnutý duch človeka iba jednorazovo „naštartoval“, alebo či zostáva jeho súčasťou a plní svoju úlohu až dovtedy, kým človek neopustí terajší život?

Od zodpovedania tejto otázky potom závisí aj odpoveď na otázku, či duch pôsobí v človeku od jeho narodenia až do konca jeho terajšieho života.

Ďalšou základnou otázkou je, či bol duch vdýchnutý iba do prvého človeka a následne sa táto sila určitým spôsobom „kopíruje“ a prenáša do každého nového človeka, teda do každého ľudského plodu, alebo či je duch vdychovaný osobitne do každého ľudského plodu.

Ak by sme vzali do úvahy jeden výrok, ktorý sa pripisuje prorokovi Muhammadovi, duch sa vdychovaný do každého nového ľudského plodu.

„Výrok proroka Muhammada sa nachádza v zbierke výrokov Sahíh Al-buchári pod číslom 7454¹⁴. Abdallah bin Mesúd povedal: „Posol Boží (požehnanie a mier Božie nech ho sprevádzajú) nám rozprával – a on je pritom ten pravdovravný, o pravdovravnosti koho niet pochyb - že: Tvorenie kohokoľvek z vás sa dáva dohromady v lone svojej matky počas 40 dní alebo 40 nocí. Potom sa zmení na pijavicu, (niečo) jej podobné. Potom sa zmení v kúsok žutého mäsa, (niečo) jemu podobné. Potom je k nemu poslaný anjel, ktorý vyriekne štyri slová a zapíše: jeho potravu (majetky), ktorá mu bude daná, dĺžku jeho života, skutky, ktoré vykoná a to, či bude nakoniec patriť medzi tých, ktorí budú zatratení alebo medzi tých, ktorí uspejú. Potom je doň vdýchnutý duch. Nieкто z vás preto môže

¹⁴ Počet spracovaní a vydaní zbierky výrokov proroka Muhammada s názvom *Sahíh Al-buchári* je značný. Niektoré vydania sa obmedzujú len na časť výrokov (neuvádzajú všetky), preto sa môže stať, že číslo výroku sa od vydania k vydaniu zmení. Výrok sa však v zbierke stále nachádza, len pod iným číslom.

Viac k zbierkam výrokov proroka Muhammada pozri publikáciu **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islamské právo, oblasť mieru a vojny a AL-SBENATY, Abdulwahab. Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín**. Druhé vydanie oboch publikácií sa stalo súčasťou *Zborníka publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho*.

*konat' skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov raja, a neostane mu k tomu, aby sa doň (raja) dostal viac než o dĺžke lakťa; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov pekla, čím nakoniec vojde do pekla. Naopak, niekto z vás môže konat' skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov pekla, a neostane mu k tomu, aby sa doň (pekla) dostal viac než o dĺžke lakťa; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov raja, čím nakoniec doň (do raja) vojde.*¹⁵“¹⁶

Z doterajšieho výkladu o znameniach Koránu vieme, že duch bol vdýchnutý do Adama a posla a proroka Ježiša. Ide však o dva výnimočné prípady. Adam ako prvý človek bol stvorený bez otca a matky a prorok Ježiš sa zrodil bez otca.

Na zodpovedanie uvedených dvoch otázok:

¹⁵ Uvedený výrok nájdeme vo viacerých zbierkach výrokov proroka Muhammada, niekde s menšími odlišnosťami v slovách, ktoré obsahuje. Význam však zostáva takmer totožný.

¹⁶ Al-Sbenaty, Abdulwahab. **Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva**, s. 41-42

a) či bol duch vdýchnutý iba pri prvotnom stvorení človeka, alebo je vdýchnutý pri každom zrodení sa ľudského plodu,

b) či duch človeka iba „našartuje“, alebo v ňom naďalej pôsobí a plní svoju úlohu až do odchodu človeka z terajšieho života,

sa pokúsime hlbšie zamyslieť nad slovom *rúh* (duch).

Podrobnejšiu diskusiu učencov z odboru islamských vied k týmto otázkam som zahrnul do svojej publikácie *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*, v ktorej som zhrnul stanoviská, argumenty a interpretácie významných osobností z odboru islamských vied.

„Dr. Adnan Ibrahim v televíznej relácii uviedol, že väčšina učencov hovorí, že rúh je nafs a nafs je rúh. S týmto smerovaním sa ale on nestotožňuje.

Rúh je totiž niečo iné ako nafs. K takémuto záveru môžeme dospieť, keď by sme čítali Korán a kládli dôraz na presnosť. V Koráne nafs nie je viazaná len na človeka. Všetky živé bytosti, ktorým pripisujeme život, majú nafs. Učenci sa napr. v tomto smere nezhodli na otázke, či Anjel smrti berie nafs von aj z týchto stvorení. Korán vždy hovorí, že rúh je niečo, čo je dané len človeku. Korán hovorí:

„Potom ho zrovnal a vdýchol do neho zo Svojho ducha...“
32:9.

Túto rúh (rúh je v preklade Koránu označená slovom „duch“), ktorú Boh vdýchol do Adama, pripísal Sebe, aby zdôraznil, že je to niečo, čo je dané priamo od Neho; nie je to však časť z Neho, preto treba dávať pozor na tento rozdiel. Je to podobné, ako keď hovoríme, že Kába (v Mekke) je dom Boží, pričom hovoríme o každej mešite, že je Božím domom. Neznamená to, že Boh tam býva, ale hovoríme to, aby sme zdôraznili ich význam a dôležité miesto. Táto rúh teda bola vdýchnutá len človeku, nie je nikde žiadna zmienka o tom, že by bola vdýchnutá do zvierat. V Knihe Božej (Koráne) nie je tiež ani jedna zmienka o tom, že rúh vychádza z tela. Nafs je tá, ktorá z tela vychádza von, ktorá okúsi smrť.“¹⁷

Ďalší z novodobých známych učencov a mysliteľov, Dr. Mustafa Mahmoud, v článku s názvom Al-nafs a al-rúh uviedol: „... sa stále v hovorovej reči nerozlišuje medzi nafs a rúh. To, čo vychádza z tela pri smrti, je nafs a nie rúh. Rúh človeku nenašepkáva, netúži, netrpí únavou ani nudou,

¹⁷ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 39

netrápi sa a ani netrpí; to všetko sú prejavy, ktoré sa týkajú nafs. O tom Korán hovorí vo viacerých znameniach.

*Naopak rúh je v Koráne spomínaná s väčšou váhou a na vyššej úrovni; netúži, netrápi sa, nenudí sa a pod., nespomína sa, že by vyšla z tela (opustila ho) alebo okúsila smrť. Rúh nie je ani pripísaná človeku, ale vždy Bohu. Je to napr. v nasledujúcich znameniach Koránu: „**Keď ho zrovnám a dýchnem do neho z Môjho ducha, tak padnite pred ním na zem do polohy sužúdu**“ 15:29, „**Z príkazu Svojho zosiela dole anjelov s duchom, na koho chce z radov tých Jemu odovzdaných**“ 16:2.*

*Rúh tu predstavuje Božie slovo a príkaz Boží. Nafs je naopak pripísaná tomu, koho sa týka. Je to napr. v nasledujúcich znameniach Koránu: „... **akékoľvek zlo by ťa postihlo, toho príčinou je tvoja vlastná duša.**“ 4:7937, „... **Na toto ma nahovorila moja duša.**“ 20:96, „... **Kto je ochránený pred lakomosťou svojej duše, to je ten, ktorý prosper.**“ 59:9“¹⁸*

Muhammad Mitwali al-Šarawi povedal: „Počas spánku je človeku odňaté vedomie a rozpoznávanie. Ostane v ňom

¹⁸ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 37-38

ale rúh, ktorá riadi život a jeho zotrvanie. Keď sa zobudí zo spánku, vráti sa mu jeho vedomie, rozum a rozpoznávanie. Ak ale nastane smrť, tak Boh berie k sebe všetko: vedomie, rozpoznávanie a pôvod – základ, ktorým je rúh a žasad (telo). Telo (žasad) počas spánku nevykonáva nič, dokonca aj mozog, ktorý by mal neustále fungovať, funguje počas spánku len každých sedem sekúnd. Preto, keď sa zastaví telesný pohyb, teplota tela klesá a potrebuje zohriať.“¹⁹

Záveru niektorých uznávaných novodobých učencov a významných osobností z odboru islamských vied sa jasne prikláňajú k názoru, že človek sa skladá z troch zložiek.

Al-Šarawi pritom rúh (ducha) už jasne opísal ako silu, ktorá udržiava ľudské telo pri živote a zostáva v ňom aj v čase, keď je duša neprítomná.

V zmysle toho, čo sme si doposiaľ uviedli, sa zdá byť povaha ducha jasnejšia. Treba však poznamenať, že všetci autori, ktorých názory a citácie sme uviedli, zdôrazňovali, že ide o ich vlastné úvahy vychádzajúce z dlhodobého

¹⁹ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 46-47

štúdia a premýšľania nad danou témou. Preto sa vo svojich záveroch mohli viac alebo menej priblížiť skutočnosti.

To isté zdôrazňujem aj vo vzťahu k výkladu predloženému v tejto publikácii. V rámci možnosti sa však snažím svoje úvahy opierať o znamenia Koránu, z ktorých tieto závery vychádzajú.

Dr. Ibrahim, Dr. Mahmoud a Dr. Al-Šarawi nám svojimi úvahami potvrdzujú viaceré základné myšlienky. Rúh nie je totožná s nafs; ide o dve odlišné podstaty.

Vdýchnutie ducha do vyvinutého tela prvého človeka spôsobilo, že toto telo ožilo – začalo fungovať. Táto skutočnosť nás vedie k úvahe, že na svoje fungovanie potrebuje telo silu ducha – rúh. Následne sa ponúka záver, že pokiaľ človek existuje v terajšom živote, duch naň musí pôsobiť a musí byť neustále prítomný.

Záver o potrebe prítomnosti ducha v človeku počas celého jeho terajšieho života však sám osebe nedáva odpoveď na otázku, či bolo z ducha vdýchnuté iba do prvého človeka a následne sa určitým spôsobom prenáša z pôvodného nositeľa – človeka – na jeho potomkov, alebo či sa vdýchnutie ducha uskutočňuje pri každom novom živote, teda pri vzniku každého ľudského plodu.

Skutočnosť, že plod sa vyvíja využívaním živín, ktoré mu matka dodáva prostredníctvom placenty a pupočníka, a zároveň cez ne odvádza odpadové látky späť do matkinho krvného obehu, naznačuje, že jeho organizmus funguje už v počiatočnej fáze vývoja. Z toho možno usudzovať, že duch je v ňom už prítomný.

Ak by sme však mali vychádzať z už spomenutého výroku proroka Muhammada o vdýchnutí ducha približne štyridsiaty deň/noc po počatí, vyplývalo by z toho, že duch je vdýchnutý do každého nového ľudského plodu.

Pri skúmaní takých závažných a presných otázok sa však zvyčajne snažím vyhýbať opieraniu sa o jednotlivé výroky a sústredím sa predovšetkým na Korán.

Pripojím ešte jednu vlastnú úvahu v jej úplne základnej podobe.

Ak vezmeme do úvahy, že telo patrí do oblasti materiálneho života na zemi, teda do sféry vecí viditeľných, hmatateľných a sformovaných do určitej podoby, zatiaľ čo duša patrí do oblasti nemateriálneho života, takže ju nevidíme a nemáme možnosť sa jej dotknúť, potom sa zdá logické predpokladať existenciu „niečoho“, čo dušu s telom spája.

Takéto spojenie by umožňovalo vzájomnú interakciu, prenos informácií a pokynov medzi telom a dušou. Telo funguje v materiálnom svete a dokáže naň priamo pôsobiť. Duša naopak prijíma podnety od tela, spracúva ich, rozhoduje sa a vydáva pokyny, sama ich však nedokáže priamo premietnuť do materiálnej reality. Rozhodnutia a pokyny vychádzajúce z duše sa uskutočňujú prostredníctvom tela.

Týmto spojovacím prvkom medzi telom a dušou by mohol byť duch.

Duch by bol v tomto prípade aj tou základnou energiou, ktorá podnecuje telo, aby si „dobíjalo“ energiu potrebnú na vykonávanie rôznych funkcií. Toto dobíjanie sa deje prijímaním potravy, odpočinkom, spánkom a podobne. Tým táto energia zachováva telo pre dušu, aby mohla prijímať informácie a vysielat' rozkazy.

Za vydané „rozказы“ a vnútorné myšlienky sa bude nakoniec zodpovedať duša.

Napriek tomu, že informácií o duchu je v Koráne pomerne málo, pri hlbšej zamyslení by sa o tejto téme dalo napísať omnoho viac. Na účely tejto publikácie si však vystačíme s doterajším výkladom.

3. Nafs (duša).

Dostávame sa k najpodstatnejšej zložke človeka, ktorou je duša. Napriek tomu, že všetky tri zložky človeka sú nevyhnutné pre jeho existenciu v terajšom živote, dušu možno považovať za najdôležitejšiu. Práve v nej sa totiž vyhodnocujú informácie, prijímajú rozhodnutia a formujú zámery. Zároveň je tou časťou človeka, ktorá v konečnom dôsledku nesie zodpovednosť za človeka ako celok, teda za všetky jeho zložky, vrátane toho, kam bude po Súdnom dni smerovať, či do raja, alebo do pekla.

Základná otázka, ktorá sa tu prirodzene vynára, je: Čo je duša?

O tom, z akej substancie je duša, nevieme s úplnou istotou. Môžeme však usudzovať, že keďže je spojená s telom, nemôže ísť o hmotnú substanciu rovnakého druhu, akou je telo.

Zo znamení 39:42, 89:27-30 a 6:93 vyplýva, že duša pravidelne opúšťa telo a následne sa doň vracia, prípadne je od neho oddelená natrvalo.

Dva prípady, keď duša opúšťa telo, sú spomenuté v znamení 39:42. Boh berie duše pri smrti, ale aj počas spánku.

Znamenie 39:42 hovorí:

„Boh berie (z tela) duše, keď (tieto) umierajú, i (berie z tela) tie (duše), ktoré (ešte) neumreli vo svojom sne (vo svojom hlbokom spánku). Zadrží tie, pre ktoré rozhodol smrť (že majú umrieť) a pošle ostatné (duše, ktorých čas smrti ešte nenastal, do ich tiel) na čas stanovený (aby ostali v telách až dovtedy, kým nepríde čas ich smrti). V tom sú veru znamenia ľuďom premýšľajúcim.“

Okamžite sa tu vynára otázka, či ide o také vzatie, pri ktorom duše skutočne opúšťajú telo, alebo či ostávajú v tele – neopustia ho – a len sa určitým spôsobom oddelia od zvyšku tela.

Znamenie 39:42 nám poskytuje priamo aj odpoveď, keď uvádza, že Boh berie tie duše, ktoré prechádzajú procesom smrti, ale aj tie, ktoré neumreli, ale sú v procese spánku. Duše, ktoré prešli procesom smrti, sa už do tela nevracajú. Ostatné duše Boh pošle späť do terajšieho

života. Z toho sa javí, že v momente smrti aj spánku duše telo skutočne opúšťajú.

V prípade smrti duša opúšťa telo okamžite, keď nastane zákonitosť smrti. V prípade spánku nevieme, ako dlho duša ostáva mimo tela.

O tom sa zmienil Dr. Al-Šarawi, keď povedal:

„Telo (žasad) počas spánku nevykonáva nič, dokonca aj mozog, ktorý by mal neustále fungovať, funguje počas spánku len každých sedem sekúnd. Preto, keď sa zastaví telesný pohyb, teplota tela klesá a potrebuje zohriať.“²⁰

Samozrejme, musíme vziať do úvahy, že Dr. al-Šarawi to uviedol zjednodušene. Faktom však je, že človek prechádza počas spánku tzv. hlbokou fázou spánku.

V súvislosti s dušou môžeme v Koráne nájsť množstvo odpovedí na otázky, ktoré sa jej týkajú. Tie si však musíme vydedukovať z jednotlivých znamení. Pokúsme sa dopracovať k niektorým odpoveďiam a záverom.

²⁰ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 47

Jedno z mnohých zaujímavých znamení vo vzťahu k stvoreniu človeka, ktoré môžu súvisieť s dušou, sú znamenia 2:31-32:

„31. I (Boh) naučil Adama všetky mená a potom ich predviedol (tieto mená ukázal) anjelom a povedal: „Oznámte mi (anjeli) mená týchto, ak pravdu hovoríte (o tom, že človek bude na zemi len skazu šíriť a krv prelievať)“. 32. Povedali (anjeli): „Jedinečný si, nemá sa Ti pripisovať to, čo nezodpovedá pravde (je ti vzdialené všetko to, čo ti je nepravdivo pripisované). Nepoznáme nič iné okrem toho, čo si nás naučil. Ved' Ty všetko vieš a múdrosťou oplývaš“.“

Tieto znamenia nasledujú bezprostredne po tých, ktoré nám uvádzajú, že Boh oznámil anjelom, že učiní na Zemi zástupcu, čo u nich vyvolalo prekvapenie.

Prvá otázka, ktorá sa objavuje v znameniach 2:31-32, je: o aké mená ide?

Po dôkladnejšej úvahe by sme mohli dospieť k záveru, že môže ísť o Božie mená, ktoré sú spomenuté napríklad v znameniach Koránu 7:180 alebo 20:8. Tento záver by bol možný, keby v znamení nenasledovala veta „Oznámte mi mená týchto, ak pravdu hovoríte“. Slovo „týchto“

naznačuje, že išlo o niečo iné než o Božie mená. Anjeli odpovedali, že tie mená nepoznajú.

Jedna zo základných otázok znie: čo to boli za mená, ktoré Boh naučil Adama, a ktoré nepoznali ani anjeli napriek ich vysokému postaveniu v hierarchii stvorených? Ďalšou otázkou je, koľko tých mien bolo, keď sa uvádza, že Adam bol naučený „všetky mená“.

Ďalšia zvláštnosť sa nachádza v slove „naučil“. Naznačuje to, že išlo o proces, v ktorom sa Adam učil. Boh mohol tieto mená do Adama jednoducho vložiť alebo ich v ňom priamo stvoriť. Zdá sa však, že zámerom bolo, aby sa ich Adam naučil, takže nešlo zrejme len o samotné poznanie, ale aj o proces, prostredníctvom ktorého ich Adam spoznal. Adam sa naučil učiť sa.

Spomínal som, že o podstate duši toho veľa nevieme. Skúsme sa však zamyslieť nad niektorými znameniami Koránu.

Prvým z nich je znamenie 4:1:

„Ľudia! Bojte sa svojho Pána, ktorý vás stvoril z duše jednej (z Adama) a z nej (z tejto duše) stvoril jej družku

(Evu) a z nich oboch dal rozmnožiť veľké množstvo mužov a žien. Bojte sa Boha, v mene ktorého sa na seba obraciate (veriaci ľudia často používajú vety: „V mene Boha urob to a to, prisahám na Boha, že to urobíš“, atď.) **a vyvarujte sa prerušenia príbuzenských väzkov** (bojte sa Boha a neprerušujte príbuzenské vzťahy, ktoré sú medzi vami). **Ved' Boh na vás dozerá** (a všetko vidí).“

Znamenie nám vysvetľuje, že na počiatku bola jedna duša. Predpokladáme, že išlo o dušu Adama, aj keď to nie je výslovne uvedené. Táto skutočnosť nás opäť vedie zamyslieť sa nad otázkou: čo je duša?

Jedna z možností, ku ktorej ma priviedli vlastné úvahy, je, že duša môže byť všeobecná „substancia“, ktorá nie je viazaná na konkrétneho človeka, ale ktorá rastie spolu s ním.

Z tejto jednej duše potom Boh stvoril jej družku. Výklady Koránu uvádzajú, že prvá duša bola duša Adama a jeho družkou bola Hawwa (Eva podľa Evanjelia). Skúsme však mierne prekročiť tradičný výklad.

Jedným z mnohých zaujímavých faktov v Koráne je, že jedinou ženou spomenutou konkrétnym menom je Mária, matka Ježiša. V Koráne sa neuvádza ani meno

Adamovej družky, ktorá sa v arabskom jazyku nazýva Hawwa; týmto menom je síce známa, no samotný Korán neuvádza žiadne konkrétne meno.

Rovnako sa v Koráne neobjavuje meno Adam v spojení so slovom duša.

Vo vzťahu duše k stvoreniu ľudí máme v Koráne okrem znamenia 4:1 ešte dve podobné znamenia, ktorými sú 7:189 a 39:6.

Znamenie 7:189 hovorí:

„**On** (Boh) **vás stvoril z duše jednej** (Adama) **a z nej učinil** (nechal z nej oddeliť) **jej družku** (Evu), **aby u nej** (Adam) **pokoj našiel**. (Boh stvoril ľudí z jednej duše, z Adama a z neho samého mu potom Boh stvoril družku - Evu. Boh Evu stvoril preto z Adama, aby Adam v nej našiel útechu a útulnosť, aby mu bola blízka. Podľa výkladov Koránu sa toto stalo v raji.) **A potom, ako ju** (Adam Evu) **zahalil** (pozri výklad), **poniesla ľahké bremeno a prešla ním** (prešla touto fázou bez väčšej námahy). (Po styku Adama s Evou Eva otehotnela a spočiatku šlo o ľahké bremeno, o počiatočné fázy tehotenstva, ktorými Eva prešla bez väčších problémov. Postupne potom prešla celým vývojom tehotenstva, až kým

sa plod nezväčšil.) **Ked' ot'ažela** (ked' už bol plod ťažký a blížil sa pôrod), **vzývali** (Adam a Eva) **Boha, svojho Pána** (hovoriac): „**Ak nám dáš dieťa dobré, budeme patriť medzi vd'ačných** (ak nám dáš, Bože, dieťa dobré a zdravé, budeme ti za to vd'ační)“.

V tomto znamení nachádzame jednu odlišnosť oproti znameniu 4:1. Namiesto slova „stvoril“ sa tu používa slovo „učinil“. Ďalšia odlišnosť oproti znameniu 4:1 spočíva v tom, že sa už uvádza mužský a ženský rod vo vete „aby u nej pokoj našiel“.

Znamenie 39:6 hovorí:

„**Stvoril vás** (ľudia) **z duše jednej a potom z nej učinil** (nechal z nej oddeliť) **jej družku** (alebo druhý pár) **a zoslal vám dole osem párov dobytká. Tvorí vás v lonách vašich matiek tvorenie po tvorení** (postupne) **v troch temnotách. To je Boh, váš Pán, jemu náleží kráľovstvo** (nad všetkým), **niet boha okrem Neho, kam sa to teda odvraciate?**“

V tomto znamení nachádzame rozdiel oproti obom predchádzajúcim znameniam v slove „potom“, ktoré naznačuje postupnosť určitého procesu. To nám

jednoznačne potvrdzuje, že najprv bola jedna – prvá duša, a následne z nej Boh stvoril druhu – družku.

Okrem toho si vo všetkých troch uvedených znameniach môžeme všimnúť, že sú formulované v jednotnom čísle. To znamená, že všetko, čo sa v nich opisuje, Boh stvoril sám, bez toho, aby poveril kohokoľvek akoukoľvek úlohou v tomto jedinečnom procese. Môže to naznačovať, že duša je niečo jedinečné, čomu dal vzniknúť Boh najvyšší.

Znamenie 7:189 nám objasňuje, že Boh stvoril družku „aby u nej pokoj našiel“. Máme tu teda jednoznačne uvedený dôvod stvorenia družky.

V súvislosti s uvedeným sú zaujímavé aj znamenia Koránu 30:21, ale aj 16:72. Tie už uvádzajú duše v množnom čísle.

Znamenie 30:21:

„Medzi Jeho (Božie) znamenia patrí, že vám stvoril z vašich duší družky, aby ste u nich pokoj našli (pozri verš 7:189) a učinil medzi vami (a vašimi družkami) láskavosť a milosť (aby prevládli vo vzájomnom správaní). V tom sú veru znamenia ľudom, ktorí premýšľajú,“

Znamenie 16:72:

„Boh vám učinil z vašich duší družky a učinil vám z vašich družiek deti a vnukov a dal vám z dobrôt. V nepravdu (vo všetko nepravdivé, v modly, v zlé a nečisté) veria (po tom všetkom) a v dar Boží (ktorý im Boh dal v podobe pravdivého poznania a posolstva, ktoré im zoslal) odmietajú veriť?“

Znamenia 30:21 a 16:72 sa javia už ako potvrdenie toho, že prvotný proces stvorenia prvej duše a jej družky sa opakuje u ľudí.

V dvoch znameniach – 4:1 a 30:21 – sa uvádza, že Boh stvoril družky. V ostatných znameniach sa uvádza slovo učinil.

Slovo „zavž“, ktoré sme v preklade Koránu preložili ako „družka“, môže znamenať aj „pár“. Výklady Koránu proces stvorenia duše a jej družky, uvedený v predchádzajúcich znameniach, tradične komentujú ako proces stvorenie Adama a Hawwi (Evy). Takýto výklad postačuje na základné pochopenie významu uvedených znamení, pokiaľ sa nad nimi nechceme zamýšľať hlbšie.

Z hľadiska druhu patria Adam a jeho družka k tomu istému druhu – k ľuďom. Ich telá však nie sú totožné

a aj ich fyziológia je odlišná. Môžeme však predpokladať, že základ duše je rovnaký. Jediným prvkom, ktorý nie je daný vopred a ktorý sa vyvíja a rastie s človekom, je duša – tá prijíma rozhodnutia a za ne sa aj zodpovedá.

Adam bol stvorený už kompletne. Jeho stvorenie bolo jedinečné a dokonané Bohom najvyšším tým, že doň vdýchol zo svojho ducha. Všetko ostatné sa už odvíja od tejto udalosti.

Arabské slovo „žaala“, ktoré sme v preklade Koránu preložili ako „učinil“, je všeobecné slovo vyjadrujúce, že niekto niečo vykonal, no nešpecifikuje presný spôsob, ako to bolo urobené. Naopak, slovo „stvoril“ už spôsob vykonania konkretizuje, pretože vyjadruje, že to, čo učinil, je niečo nové – prvé svojho druhu.

Adam ako prvý človek bol stvorený ako prvý svojho druhu spôsobom, akým nám ho Korán opisuje. Adamova družka už síce nebola stvorená spôsobom, akým bol stvorený Adam, no bola tiež stvorená jedinečným spôsobom – priamo z Adama.

Skúsme sa nad tým ďalej zamyslieť.

Boh stvoril z jednej duše, ktorú predtým stvoril, jej družku (alebo jej pár). Až z nich dvoch sa následne začali rodiť ľudia procesom, ktorý bol na to stanovený.

Uviedli sme si už znamenia Koránu 82:6-8:

„6. Človek! Čo ťa zlákal ku klamlivej nádeji v to, že (i keď budeš všetko porušovať a vieru odmietat') sa ti dostane od Pána tvojho štedrého, niečo, čo On neprislúbil? 7. Ktorý ťa stvoril a (potom) vyrovnal (stvoril v rovnováhe a usporiadal) a (potom) narovnal (vzpriamil a dal konečnú podobu). 8. Do akéhokoľvek obrazu by chcel, ťa zložil.“

Toto znamenie uvádza, že Boh človeka „zložil“ do akéhokoľvek obrazu chcel. Pri stvorení družky teda vo vzťahu k telu stačilo telo len inak „poskladať“.

Vo vzťahu k duši nič nenaznačuje tomu, že by pôvod duše družky nepochádzal od Adama, preto môžeme považovať slovo „stvoril“ za kompletne – zahrňujúce všetky potrebné zložky.

Teraz si všimnime, že znamenia 82:6-8 začínajú slovom človek, zatiaľ čo všetky znamenia, ktoré sme si v tejto časti uviedli, hovoria o duši. Dokonca ani znamenia, v ktorých Boh anjelom oznamuje, že učiní na Zemi

zástupcu, nepoužívajú ani slovo *človek* ani *duša* – neuvádza sa žiaden konkrétny druh stvorenia.

Ak vezmeme do úvahy, že Boh najvyšší neprikázal anjelom skloniť sa pred „človekom“, ale pred Adamom (nie pred jeho družkou, ktorá možno v tom čase ešte nebola stvorená), ako prvým človekom, a Iblís sa odmietol skloniť, je možné, že Iblís bol prvý svojho druhu medzi žinami – prvý svojho druhu, od ktorého oni pochádzajú. Naznačuje to aj znamenie 18:50:

„Ked’ sme povedali anjelom (spomeňte si na túto udalosť): „Pokloňte sa v polohe sužúdu Adamovi“ a oni sa poklonili, okrem Iblísa (satana), ten patril medzi žinov, a tak sa spurnosti dopustil voči príkazu Pána svojho. Činite si ho (satana, napriek tomu, čo urobil) i jeho potomstvo dôverníkmi mimo Mňa (Boha) a pritom oni sú pre vás nepriateľmi?! Je to veru zla náhrada pre krivdiacich (tí, ktorí tak učinili, si veru vybrali za Boha veľmi zlú náhradu, ktorá je proti nim, nie s nimi).“

Ak pripustíme druhý význam arabského slova „zavž“ v zmysle *páru*, potom by uvedené znamenia dávali všeobecný význam, že Adamova družka bola stvorená z Adama, a zároveň špecifický význam, že jej duša bola

stvorená z Adamovej duše. Nebola to kópia Adamovej duše, ale základná substancia duše.

Ak sa pokúsime uvedené dotvoriť, vznikne komplexnejší obraz.

Boh stvoril telo prvého človeka, vdýchol doň zo svojho ducha a vznikol prvý človek – Adam. Adam:

- a) mohol ostať len sám, alebo
- b) mohol sa množiť samostatne, napríklad delením (čo by bola výnimka v ríši živočíchov), alebo
- c) mu Boh mohol stvoriť družku, s ktorou sa bude rozmnožovať ďalej (čo je obvyklý spôsob rozmnožovania).

Boh z Adama stvoril jeho družku, u ktorej mal Adam nájsť pokoj a s ktorou začal ľudí rozmnožovať.

Všimnime si slovo pokoj a položme si otázku, či telo muža nachádza pokoj u tela ženy, alebo je to duša, ktorá pokoj hľadá. Telo má len nastavené chemické a biologické procesy, no pokoj – ten potrebuje duša.

Čo sa týka vzniku duše, tu sa nám informácie o jej vzniku končia, podobne ako pri duchu. Ostatné

informácie sa už sústreďujú skôr na jej fungovanie, rozhodovanie a zodpovednosť.

V tomto štádiu sa proces stvorenia javí ako dokončený. Všetko je nastavené tak, aby fungovalo podľa určitého procesu a základných pravidiel.

Boh najvyšší všetko nastavil na začiatku. Z pohľadu následného kontinuálneho vzniku nových ľudí nám však ostáva ešte niekoľko otázok:

Hrá duch aj naďalej nejakú rolu pri zrode nového človeka – ľudského plodu? Ak áno, akú? Ako sa duša dostáva do nového človeka – ľudského plodu?

Naskytujú sa nám tu dve možné odpovede:

1. V zmysle výroku, ktorý pochádza od proroka Muhammada. *Výrok proroka Muhammada sa nachádza v zbierke výrokov Sahíh Al-buchári pod číslom 7454. Abdallah bin Mesúd povedal: „Posol Boží (požehnanie a mier Božie nech ho sprevádzajú) nám rozprával – a on je pritom ten pravdovravný, o pravdovravnosti koho niet pochyb – že: Tvorenie kohokoľvek z vás sa dáva dohromady v lone svojej matky počas 40 dní alebo 40 nocí. Potom sa zmení na pijavicu, (niečo) jej podobné. Potom sa zmení v kúsok žutého mäsa, (niečo) jemu podobné. Potom*

je k nemu poslaný anjel, ktorý vyriekne štyri slová a zapíše: jeho potravu (majetky), ktorá mu bude daná, dĺžku jeho života, skutky, ktoré vykoná, a to, či bude nakoniec patriť medzi tých, ktorí budú zatratení alebo medzi tých, ktorí uspejú. Potom je doň vdýchnutý duch. Nieкто z vás preto môže konať skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov raja, a neostane mu k tomu, aby sa doň (raja) dostal viac než o dĺžke lakťa; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov pekla, čím nakoniec vojde do pekla. Naopak, nieкто z vás môže konať skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov pekla, a neostane mu k tomu, aby sa doň (pekla) dostal viac než o dĺžke lakťa; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov raja, čím nakoniec doň (do raja) vojde.“

Uvedený výrok nájdeme vo viacerých zbierkach výrokov proroka Muhammada, niekde s menšími odlišnosťami

*v slovách, ktoré obsahuje. Význam však zostáva takmer totožný...*²¹

Na tento výrok a na iné podobné výroky nadviazali učenci v minulosti a časť z nich zastala stanovisko, že duch je pôvodom duše – že duša z neho pochádza. Vdýchnutím ducha do plodu sa podľa tohto názoru zároveň začína proces vytvárania duše a jej vývin, ktorý sa končí smrťou človeka v terajšom živote a prechodom duše do ďalšieho priestoru.

2. Ak by sme o duši uvažovali bez uvedeného výroku, potom sa duša prenáša do plodu samostatne. To by znamenalo, že buď musí duša prichádzať samostatne zvonka, mimo tela plodu, alebo doň prichádza so základným „materiálom“ pri oplodnení a začne rásť a vyvíjať sa od začiatku – spolu so zrodom a vývojom plodu.

Pôsobenie ducha pri každom narodení

²¹ Al-Sbenaty, Abdulwahab. **Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva**, s. 42

Štyridsiaty deň od počatia je významný deň v živote ľudského plodu, keď sa dovtedy tvoriaca sa hmota začne pretvarovať na základne orgány.

Podľa uvedeného výroku proroka Muhammada sa pri vzniku každého ľudského plodu doň vdychuje duch.

Ak vezmeme do úvahy závery učencov, ktoré sa viažu k uvedenému výroku, dostávame informáciu, že duch sa vdýchava do plodu a určuje v ňom určité vlastnosti, ktoré ho budú sprevádzať počas celého jeho života. O duši sa však v tomto výroku neuvádza nič.

V tomto zmysle sa duch vdýchava do plodu počas jeho života iba raz – pri jeho formovaní. Ďalej sa už neobjavuje. Keďže výrok neuvádza nič o duši, môže to znamenať jednu z troch možností:

a) základ duše prichádza s vdýchnutím ducha a duša sa následne rozvíja spolu s vývojom plodu - človeka, alebo

b) duša nesúvisí s duchom a prichádza do dieťaťa z iného zdroja, alebo

c) duša nesúvisí s duchom a prichádza do plodu od jedného z rodičov alebo od oboch.

Žiadna informácia nenaznačuje, že by duša prichádzala do dieťaťa z iného zdroja, preto možno možnosť b) vylúčiť. Ostávajú nám len možnosti a) a c).

V zmysle toho, čo sme si doposiaľ uviedli, by bola možnosť a) – že základ duše prichádza spolu s vdýchnutím ducha a následne sa rozvíja s rozvojom človeka – logická. Táto možnosť má však jeden slabý článok: V Koráne sa nikde neuvádza informácia, ktorá by takýto proces potvrdzovala.

Duch je síce spomenutý v Koráne viackrát, no s výnimkou stvorenia Adama, sa už neobjavuje v súvislosti so stvorením človeka. Jedinou výnimkou je stvorenie posla a proroka Ježiša; avšak aj tam sa neuvádza, že by Boh vdýchol do Márie (Ježišovej matky) zo svojho ducha. Uvádza sa len, že k Márii prišiel „náš Duch“ (pozri znamenie 19:17).

Bez pôsobenia ducha pri narodení

Uviedli sme si, že v Koráne nie je uvedené pôsobenie ducha vo vzťahu k narodeniu človeka, okrem prvotného stvorenia Adama. Ani pri stvorení Adamovej družky sa neuvádza, že by bol duch do tohto procesu zapojený.

Okrem iného to svedčí o mimoriadnej sile, ktorú Boh duchu umožnil (hoci presnú povahu tejto sily nepoznáme), keď pôsobil ako „štartovacia“ sila pri zrodení človeka.

Na rozdiel od ducha sa duša v Koráne neustále spomína vo vzťahu k človeku a k jeho terajšiemu aj budúcemu životu.

Klasické výklady a stanoviská učencov argumentujú tým, že slovom *duša* sa v Koráne myslí človek ako celok, nielen jeho duša. Túto argumentáciu nemožno vylúčiť, avšak Korán je mimoriadne presný a každé slovo v ňom má svoj význam. Navyše aj samotné miesto, na ktorom sa slovo vo vete nachádza, má svoj význam. Kladiem si preto základnú otázku: keď Korán na viacerých miestach používa slová *človek*, *ľudia* a podobné výrazy, prečo by na označenie človeka všeobecne použil aj slovo *duša* – *nafs*?

Z Koránu je pritom zrejmé – aj v zmysle predchádzajúceho výkladu – že duša je len jednou zo zložiek tvoriacich človeka, hoci tou najdôležitejšou. Preto sa domnievam, že použitie slova *duša* je zámerné a má nám poskytnúť konkrétnu informáciu o nej a o fungovaní životných procesov v človeku.

Vedecké výskumy postupne dokazujú prostredníctvom čoraz presnejších meraní, že ľudský plod vníma jednotlivé zmysly – zvuky, sluchové podnety, hmat, chuť a od určitého štádia vývinu aj zrakové vnemy (reaguje na zmeny svetla prenikajúceho cez brušnú stenu). Vo vzťahu k otázke, ktorú preberáme, to znamená, že duša je prítomná, začína vnímať, a vyvíjať sa.

Myšlienka, ktorú som uviedol – že všetko bolo nastavené pri začiatku stvorenia človeka a nič sa už doň nedostáva zvonka, by znamenala, že životná energia a duša sa dostávajú do ľudského plodu od rodičov. Dedukcia nás doviedla až do tohto bodu. Ostáva však otázka, či je v Koráne niečo, čo by na toto aspoň čiastočne poukazovalo?

Skúsme si prečítať nasledujúce znamenie Koránu 35:11:

„Boh vás stvoril zo zeme, potom z kvapky obsiahnutej v mužskom semene a potom vás učinil pármí. Žiadna samica neponesie (neotarchavie) a ani neporodí bez toho, aby o tom (Boh) vedel (bez toho, aby vedel, čo ona má v sebe, či žije, alebo nie a kedy to porodí). Nepredĺži sa život dlhovekého a ani sa neuberie z jeho života bez toho, aby to bolo v Knihe (zaznamenané). Je to veru pre Boha ľahké.“

Obsah tohto znamenia naznačuje, že by to mohlo byť tak, že životná energia a duša sa dostávajú do ľudského plodu od rodičov. Zvlášť veta „**Žiadna samica neponesie (neot'archavie) a ani neporodí bez toho, aby o tom (Boh) vedel**“ v nás môže vyvolať pocit, že všetko sa už deje podľa stanoveného princípu. Aj keď proces prebieha automaticky podľa nastaveného mechanizmu, Boh o všetkom vie a žiaden plod nezačne vznikať bez toho, aby o tom Boh vedel.

Zvyšok vety – „**a ani neporodí bez toho, aby o tom (Boh) vedel**“ – však naznačuje, že vznik nového človeka sa delí na dve etapy. Prvou etapou je oplodnenie a začiatok vývinu plodu, druhou etapou je samotné porodenie. Ide o dve na seba nadväzujúce fázy, pričom obe sa musia vydať, aby sa nový človek narodil a mohol začať svoju existenciu v terajšom živote.

Možnosť, že všetko prechádza zo spermie na dieťa, znamená, že je možné, že tým prechádza na dieťa nielen zárodok duše, ale aj ducha – určitý druh energie, ktorá riadi procesy v tele.

Všimnime si ďalšie dve znamenia Koránu, 53:45-46:

„45. A že On (Boh) stvoril oboch jedincov páru, mužské pohlavie a ženské pohlavie, 46. Z kvapky obsiahnutej v mužskom semene, keď sa (toto semeno) vyroní,“

S prácou na preklade znamenia 53:45 do slovenského jazyka sa u mňa spája jedna spomienka.

Keď som pracoval na preklade Koránu, musel som si každé slovo a každú vetu detailne rozobrať, aby som nechápal len ich všeobecný význam, ale najmä detaily, jemné nuansy a presné významové odtiene.

Viackrát počas prekladu som sa pozastavil nad tým, prečo je v znamení 53:45 uvedené, že Boh *stvoril oboch párov*. Ved' ide o pár – muž a žena. Ďalšia skutočnosť, ktorá ma zaujala, bola formulácia *mužské pohlavie a ženské pohlavie*. Mohlo to byť predsa jednoducho vyjadrené slovami *muž a žena*.

Už vtedy – bolo to koncom 90. rokov 20. storočia a začiatok 20. storočia – som si čoraz intenzívnejšie uvedomoval, že presnosť je príznačná pre slová a vety Koránu. Preto som znamenie preložil tak, ako je uvedené v origináli, hoci som sa pri korektúre stretol s otázkou, prečo je to preložené takto a prečo to jednoducho

nevyjadriť ako „*stvoril pár, muža a ženu*“. Argument bol, že význam by bol rovnaký.

Vtedy sa mi tiež zdalo, že význam je totožný, ale preklad sa mal robiť poctivo a čo najpresnejšie, aby sme sa vyhli možným chybám.

Nemám presnú predstavu, koľko rokov prešlo od uverejnenia prekladu Koránu do slovenského jazyka, do momentu, keď som – v súvislosti s mojou prácou na jednom právnom stanovisku – čítal určitý vedecký článok. Pri čítaní sa mi zrazu vynorilo toto znamenie Koránu. Bol to článok, v ktorom sa spomínajú ľudské chromozómy. Vtedy som pochopil, o čom znamenie 53:45 hovorí a prečo sú vety uvedené presne tak, ako sú uvedené.

Z vajíčka od matky pochádza vždy len chromozóm **X**. Zo spermie od otca (kvapky obsiahnutej v mužskom semene) pochádza vždy buď chromozóm **X**, alebo chromozóm **Y**. Chromozóm **XX** znamená, že vzniká plod ženského pohlavia, zatiaľ čo zostava **XY** znamená vznik plodu mužského pohlavia.

Všimnime si pritom, že znamenie nespomína dušu ani duch; spomína **stvorenie jednotlivca – človeka**.

Vo vzťahu k stvoreniu človeka znamenia 53:45-46 dotvárajú jeho vznik. Z Adama Boh stvoril jeho družku a určil jej v rámci procesu rozmnožovania funkciu uchovať plod „na mieste bezpečnom“²² a poskytnúť mu podmienky na základné dotvorenie. Určenie toho, čo sa narodí – či jednotlivец mužského alebo ženského pohlavia – však ostalo v pôvode, teda **u muža**.

Samozrejme, úlohy muža aj ženy sa pri vzniku nového života dopĺňajú a každý má svoju nezastupiteľnú funkciu. Boh to medzi nimi takto rozdelil, ale určenie pohlavia nového človeka ponechal na mužskú časť, keďže práve spermia nesie rozhodujúci chromozóm X alebo Y.

Ako sme sa dočítali, Korán nám postupne poskytuje obraz o tom, ako začalo stvorenie človeka ako druhu, ako tento proces pokračoval a aké pravidlá sa ustálili pre vznik ďalšieho ľudského života a rozmnoženie sa ľudí.

²² Znamenie Koránu 23:13

Pôsobenie ducha a duše počas života človeka

Tu je na mieste pripomenúť si, čo Dr. al-Šarawi povedal o prepojenosti všetkých troch zložiek – **tela, ducha a duše**, keď uviedol: *„Počas spánku je človeku odňaté vedomie a rozpoznávanie. Ostane v ňom ale rúh, ktorá riadi život a jeho zotrvanie. Keď sa zobudí zo spánku, vráti sa mu jeho vedomie, rozum a rozpoznávanie. Ak ale nastane smrť, tak Boh berie k sebe všetko: vedomie, rozpoznávanie a pôvod – základ, ktorým je rúh a žasad (telo). Telo (žasad) počas spánku nevykonáva nič, dokonca aj mozog, ktorý by mal neustále fungovať, funguje počas spánku len každých sedem sekúnd. Preto, keď sa zastaví telesný pohyb, teplota tela klesá a potrebuje zohriať.“*

Dr. Ibrahim uviedol: *„Nafs je tá, ktorá z tela vychádza von, ktorá okúsi smrť.“*

Dr. Mahmoud uviedol: *„To, čo vychádza z tela pri smrti, je nafs a nie rúh. Rúh človeku nenašepkáva, netúži, netrpí únavou ani nudou, netrápi sa a ani netrpí; to všetko sú prejavy, ktoré sa týkajú nafs. O tom Korán hovorí vo viacerých znameniach. Naopak rúh je v Koráne spomínaná s väčšou váhou a na vyššej úrovni; netúži,*

netrápi sa, nenudí sa a pod., nespomína sa, že by vyšla z tela (opustila ho) alebo okúsila smrť. Rúh nie je ani pripísaná človeku, ale vždy Bohu... Nafs je naopak pripísaná tomu, koho sa týka.“

Počas uplynulých rokov štúdia znamení Koránu ma moje úvahy o troch zložkách spojených so vznikom človeka postupne priviedli k určitému záveru.

Ak si dnes vezmeme ktoréhokoľvek živého človeka, má viditeľné telo a dušu, ktorá je centrom všetkých vnútorných procesov. Keď však zájdeme hlbšie, vynorí sa otázka: ako je duša spojená s telom a čo riadi telo v čase, keď je duša „neprítomná“? Tu vstupuje do úvahy duch.

Uviedli sme si, že sa javí, že pri Adamovi bolo vdýchnutie ducha tou silou, ktorá premenila vytvorené telo z hliny na niečo živé – na bytosť, ktorá získala základné pudy, aby mohla existovať.

Duch sa javí ako energia, ktorá riadi základné funkcie a potreby tela, a zároveň spája dušu s telom. Spracúva a prenáša informácie, ktoré telo vníma z okolitého sveta prostredníctvom svojich zmyslov (zrak, sluch, čuch, dotyk a ďalšie), duši, ktorá si ich analyzuje a používa ako podklad

pre svoje úvahy a rozhodnutia. Zároveň spracúva a prenáša informácie a príkazy, ktoré duša vydáva telu.

Fungovanie týchto troch zložiek predurčuje normálnu existenciu človeka v terajšom živote. Absencia ktorejkoľvek z nich znamená buď zánik človeka v terajšom živote, alebo prinajmenšom nemožnosť jeho úplnej a plne funkčnej existencie v terajšom živote.

Rozoberať podrobne všetky úvahy, ktoré ma viedli k týmto záverom, by bolo veľmi zdĺhavé a komplikované. K podobným záverom však dospel napríklad aj Dr. Al-Šarawi a čiastočne aj Dr. Ibráhím a Mahmoud, pričom poslední dvaja sa viac sústredili na jednotlivé zložky človeka než na ich spoločné fungovanie.

Výmena informácií medzi tromi zložkami človeka je pomerne komplikovaný proces, ktorému sa možno niekedy v ďalšej publikácii budem venovať podrobnejšie. Kľúč k pochopeniu spôsobu výmeny týchto informácií však spočíva v tom, všimnúť si, ktoré ľudské orgány Boh v Koráne výslovne označuje ako tie, ktoré dal človeku a za ktoré má byť človek Bohu vd'ačný.

Vo vzťahu k duši môžeme výklad uzavrieť citáciou z mojej publikácie *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*:

„Na základe uvedeného možno konštatovať, že duša je tá zložka človeka, ktorá riadi pocity a vnemy, nesie zodpovednosť, opúšťa telo pri smrti a pocíti následky konaní, ktorých sa človek dopustil v terajšom živote.“²³

²³ Al-Sbenaty, Abdulwahab. *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície*, s. 56

7. Človek v terajšom živote

Uviedli sme si, prečo človek vznikol, ako vznikol a aj určité úvahy o tom, ako funguje a z akých zložiek sa skladá. Skúsme si teraz uviesť aj niečo o tom, ako človek prežíva – alebo by mal prežiť – terajší život.

V prvom rade musíme vychádzať z úlohy, pre ktorú nás Boh stvoril. Hlavnou úlohou človeka je Boha uctievať. Uctievanie Boha však neznamená iba modlitbu; zahŕňa celý spôsob života človeka v tomto terajšom živote.

Človek má byť zástupcom na Zemi. Znamená to, že má konať tak, aby Zem zachovával v čo najlepšom stave: aby ju neničil, neničil tvorstvo na nej a aby z nej bral doslova len toľko, koľko skutočne potrebuje.

V tomto smere zohráva veta „*prelievať krv*“, ktorú anjeli vyslovili v znamení Koránu 2:30, dôležitú úlohu. Tá totiž znázorňuje zabíjanie bez právneho dôvodu. Boh nám napríklad dovolil – v rámci striedmosti – jesť aj mäso

zvierat. To znamená, že zviera musíme usmrtiť. Nesmieme však zabíjať zvieratá nad mieru potrebnú na obživu.

To isté sa týka človeka. Sú dané presne stanovené a prísne dôvody (tri dôvody), kedy možno úmyselne človeka zbaviť života:

- a) ak sa dopustí úmyselného zabitia,
- b) ak šíri skazu, a
- c) počas boja.

Prvé dva dôvody možno nahradiť iným trestom, a tretí dôvod je taký, že pokiaľ je to nevyhnutné, je možné zabiť nepriateľa – ale len v úplnej krajnosti a nevyhnutnosti. Mimo týchto prípadov už ide o prelievanie krvi.

Veľmi zaujímavým znamením vo vzťahu k úlohe človeka na Zemi je znamenie Koránu 33:72:

„My sme ponúkli Al Amánu nebesám i zemi i horám, ony to ale odmietli poniesť (takúto ťarchu a záťaž) a ľutovali samy seba, že by ju mali poniesť (že by museli niesť všetky bremená spojené so zverenou Al Amánou). Človek ju (Al Amánu) ale poniesol (prijal to bremeno

poniesť). **On je veru** (človek) **krivdiaci** (sám voči sebe) **a neznalý** (toho, čo všetko takéto bremeno obnáša),“

Al Amána je podstatné meno, ktoré vyjadruje súbor hmotných predmetov zverených niekomu, aby sa staral o ne čo najlepšie až do chvíle, keď si ich ten, kto mu ich zveril, opäť nevyžiada. Okrem hmotných vecí môžu byť niekomu zverené aj informácie či poznatky rôzneho druhu – buď také, o ktorých má zachovať úplnú mlčanlivosť, alebo také, ktoré sú verejne známe, ale on má dbať na ich dodržiavanie a zachovávanie.

Vo výkladoch Koránu sa uvádza, že Al Amana v znamení 33:72 označuje vieru, náboženstvo a ich zásady, ktoré treba dodržiavať. Treba si pritom uvedomiť aj skutočnosť, že spolu s vierou bola človeku daná možnosť voľby – prijať ju alebo odmietnuť.

Výklady o tom, čo môže znamenať Al Amána v tomto znamení, mi však neposkytli úplne presvedčivú odpoveď. Dlhé roky uvažujem nad tým, čo Al Amána môže predstavovať.

Aká zodpovednosť mohla byť ponúknutá nebesám, Zemi a horám, aby ju prevzali na seba – a oni ju odmietli? Aby sme mohli v úvahách pokračovať ďalej, je potrebné

si uvedomiť jednu dôležitú skutočnosť: všetko vôkol nás, čo sa nám javí ako neživé, nemusí byť vôbec bez života. Môže to žiť svoj vlastný spôsob života, ktorý my nevnímame.

Pri ponúknutí Al Amáni sa zrejme postupovalo podľa dôležitosti a veľkosti. Najprv bola ponúknutá nebesám; tie sami seba ľutovali, že by ju mali poniesť. To isté sa opakovalo pri Zemi a rovnako pri horách. Náhle je spomenutý človek – a ten ju prijal poniesť. Všimnime si, akú vlastnosť si človek vyslúžil za to, že ju prijal poniesť: krivdiaci a neznalý.

Nebesá, Zem a hory sú Bohu oddané a uctievať Ho, takže je nepravdepodobné, že by odmietli záväzok viery. O tom nám napríklad hovorí znamenie 41:11:

„**Potom (Boh) do neba istavá** (istavá znamená vystúpiť, nasmerovať niekam a pod.), **ktoré (nebo) bolo dymom a povedal mu (nebu) i Zemi: „Príd'te (dostavte sa) dobrovoľne (a poslušne) alebo proti svojej vôli“.** **Povedali (nebo a Zem): „Prichádzame dobrovoľne (a poslušne)“.**“

A tiež znamenie 17:44:

„O jedinečnosti Jeho (Boha) a že sa Mu nemá pripisovať to, čo nezodpovedá pravde, svedčí všetkých sedem nebies a zem i každý, kto je v nich (v nebesiach a na zemi). Niet ničoho, čo by vd'akou Jemu nesvedčilo o jedinečnosti Jeho, vy ale tomu, ako svedčia o jedinečnosti Jeho, nerozumiete (nevnímate tento proces). On (Boh) veru má veľkú trpezlivosť a je odpúšťajúci.“

Otázka ostáva: aké bremeno človek ako druh dobrovoľne prijal na svoje plecia? Ide o niečo, čo mu bolo zverené, a aby splnil zverenú úlohu, musí to vrátiť v takom stave, v akom to prevzal. Je to teda niečo, čo mohli poniesť aj nebesá, Zem a hory.

Znamenie 41:11 je jedným z dôvodov, prečo som hneď na začiatku poznamenal, že človek má v tomto vesmíre konkrétnu úlohu a nebol stvorený „len tak“.

Ako sme uviedli v preklade Koránu vo výklade k znameniu 33:72, slovo Al Amána vyjadruje zverenie niečoho niekomu, aby to opatroval najlepšie, ako vie, a aby to potom vrátil v čo najlepšom stave.

Na spravovanie určitej veci je potrebné, aby ten, komu bola zverená, mal aj možnosť

ju spravovať – teda aby mal slobodnú vôľu a možnosť nakladania s ňou tak, aby ju vedel uchovávať a prijímať správne rozhodnutia. Ak by totiž neprijal správne rozhodnutia, viedlo by to k poškodeniu zverenej veci a tým aj k nesplneniu úlohy so všetkými následkami, ktoré k tomu patria. Súčasne by sa tým dopustil krivdy voči zverenej veci či záležitosti, ale aj krivdy voči sebe samému, pretože prijal niečo do úschovy a správy z vlastného rozhodnutia, hoci na vykonanie takejto správy nemal predpoklady.

Na spravovanie veci teda potrebuje správca mať slobodu výberu a rozhodovania.

Ak si spojíme dohromady úlohu človeka na Zemi – spravovať ju – s tým, ako mohol človek ako druh prijať niečo do úschovy a správy, môžeme dospieť k tomu, čo Al Amána predstavuje.

Uviedli sme si, že Adam a jeho družka tým, že porušili príkaz daný Bohom o tom, že zo stromu v raji nemali jesť, prevzali na seba určitú možnosť rozhodovania a prijímania rozhodnutí.

Mysleli si, že to, čo by si sami pre seba vybrali, by bolo lepšie než to, čo pre nich vybral Boh – ich Stvoriteľ. „Trest“

– v určitom slova zmysle – za porušenie príkazu bol ten, že oni aj ich potomkovia, teda ľudia, dostali oprávnenie rozhodovať, a tým aj v určitom rozsahu slobodnú vôľu. Avšak ten, kto prijíma rozhodnutia, sa musí za prijaté rozhodnutia aj zodpovedať. Jedine Boh – Stvoriteľ všetkého – sa nikomu nezodpovedá, pretože všetko patrí Jemu.

Ak si niekto myslí, že môže v určitej záležitosti rozhodovať lepšie než Stvoriteľ, ktorý pozná minulosť, súčasnosť a budúcnosť, teda všetky veci v ich celku, prepojenosti a následkoch, potom nielenže ukrivdí tomu, o koho sa má starať, ale ukrivdí aj sám sebe. Vystavuje sa totiž zodpovednosti za chybné rozhodnutia a správania.

Zo znamenia 41:11 je jasné, že nebesá a Zem (vrátane hôr, ktoré sú jej súčasťou) plnili dobrovoľne to, čo im bolo prikázané. Neprevzali na seba tú ťarchu, že by samy rozhodovali o správe toho, čo obsahujú alebo ovplyvňujú.

Človek dobrovoľne porušil príkaz a prevzal rozhodovanie. Prevzal správu Zeme so všetkým, čo je na nej, a zároveň aj zodpovednosť za to, že ju bude dobre spravovať a nebude ju ničiť – najmä nebude ničiť to, čo je na jej povrchu, vrátane jednotlivcov vlastného druhu. Ide o obrovská zodpovednosť, pri ktorej je už na prvý

pohľad jasné, že ju človek bez úplnej Božej pomoci, nezvládne.

Nebudeme si rozoberať celú záležitosť spojenú s Al Amánou do podrobnosti, pretože len tento rozbor by si vyžiadal samostatnú publikáciu. Podstatné je, že už vieme, čo môžeme pod Al Amánou chápať.

Ako však má človek vedieť, čo je správne a čo nie? Kedy niečo spravuje dobre a kedy nie?

Na to slúžia základné inštinkty a vnemy, ktoré má duša (nie telo). V znameniach 91:7-10 nám Boh jasne oznamuje, že duši vnukol jej hriešnosť i bohabojnosť. Duša dostala „manuál“, ako sa má správať a ako má spravovať zverenú záležitosť.

Pri tomto výklade sa nám už začína ukazovať dôvod, prečo sa človek skladá z viacerých zložiek – telo, duša a duch.

Duša je miesto vnímania, analyzovania, rozhodovania a všetkých operácií, ktoré sú spojené s ľudským vedomím a jeho miestom v systéme stvorenia. Je to aj miesto slobodnej vôle, ktorú si človek vybral, že ju bude mať. Telo je základným spojením duše so spravovanou záležitosťou; prostredníctvom tela dokáže duša „zhmotniť“

svoje rozhodnutia a svoju úlohu, a zároveň prostredníctvom tela prijíma spätnú väzbu o prijatých rozhodnutiach. Duch dodáva týmto dvom od seba odlišným zložkám – duši a telu – možnosť spojenia a koexistencie.

Uviedli sme si, že uctievanie Boha je potrebné chápať v širokom zmysle slova, ktoré v sebe zahŕňa aj užší význam uctievania – vieru a základné náboženské úkony.

O Adamovi a jeho družke zrejme nemožno hovoriť, že boli veriacimi, pretože Boh k nim prehovoril priamo a aj fyzicky mali dôkaz o Bohu. Možno o nich povedať, že boli bezpochyby presvedčení – podobne ako Boží poslovia a proroci. Veriaci sa potom stali tí, ku ktorým Boh neprehovoril priamo; tí sa museli spoľahnúť na základný inštinkt, ktorý je v nich vrozený, a na informácie – posolstvá, ktoré od Boha pochádzajú.

Inštinkty vložené do tela, inštinkty vložené do duše a posolstvá zoslané Bohom – to boli práve tie návody pre človeka, ako plniť svoju úlohu v terajšom živote. Slobodu výberu, ale aj zodpovednosť za ňu, už potom uplatňuje samotný človek – každý individuálny človek sám za seba.

Korán bol záverečnou nebeskou Knihou zoslanou dole ľuďom pred skončením terajšieho života, pred príchodom udalosti zmŕtvychvstania a súdu a následným pokračovaním v živote.

Posol a prorok Muhammad je zároveň záverečným poslom a prorokom, ktorý bol poslaný k ľuďom až do skončenia terajšieho života. Aj z toho dôvodu je Korán určený všetkým ľuďom a obsahuje viacero základných a zásadných informácií nielen pre ľudstvo. Zároveň sa k nám Korán dostal v podobe, v akej bol pôvodne zoslaný – zachovaný v písomnej forme a v originálnom jazyku, ktorým je arabčina.

Základnú úlohu človeka sme si vysvetlili. Základné zásady, ktorými sa má človek riadiť, aby v správe uspel a vrátil to, čo mu bolo zverené, s čo najmenšími škodami, nájdeme v Koráne – najmä v jeho základných zásadách, z ktorých som tie najdôležitejšie zosumarizoval v publikácii *Islam – podstata náboženstva*.²⁴

²⁴ **AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho, s. 246 a nasl.**

Najzákladnejšia zásada, ktorú môžeme z Koránu vyčítať, je viera v Boha v podobe, ako ju Boh v Koráne prikazuje. Žiadne pridruženie, žiadni spoločníci, žiadne deti, žiadne vlastnosti slabostí, ktoré sú ľudom pripisované. Viera v Stvoriteľa, ktorý je jeden jediný, jedinečný, na ktorého sa nik ani nič nepodobá a ktorému sa nič ani nik nevyrovná. To je základný predpoklad toho, aby mal ktorýkoľvek človek vôbec možnosť sa dostať do raja. O tom hovorí znamenie 4:48:

„Boh neodpustí, ak by bolo k Nemu čokoľvek pridružené a odpustí mimo (okrem) toho, komu chce (čo chce). A kto k Bohu pridružil, ten si vymyslel hriech obrovský (vymyslel si tu najväčšiu lož, akú mohol, a tým sa dopustil obrovského hriechu, ktorý Boh neodpustí).“

A znamenie 4:116:

„Boh neodpustí, aby bolo k Nemu čokoľvek pridružené a odpustí mimo (okrem) toho, komu chce (čo chce). Kto by k Bohu pridružil, ten zblúdil v blude ďalekom (dostal sa vo svojom blúdení veľmi ďaleko).“

Treba si pritom uvedomiť jednu dôležitú skutočnosť: neexistuje trvalá smrť ani trvalé miesto

na rozmedzí raja a pekla. Buď človek uspel a s Božím odpustením a milosťou vojde do raja, alebo neuspel a vojde do pekla.

Medzi ďalšie dôležité základné zásady patria hlavne tie, ktoré majú zachovať ľudské pokolenie také, ako mu Boh určil. To sú zásady, ktoré si môžeme priamo vydedukovať z príbehov predošlých ľudí, u ktorých sa určité odchýlky správania natoľko presadili, že ich nakoniec Boh vzal z tohto terajšieho života, aby sa ich správanie ďalej nešírilo a život ľudí ostal v určitých základných líniách, ktoré sú im určené.

To sa napríklad vzťahovalo na ľudí proroka Šába, keď nám Korán v znameniach 7:85-93 uvádza, že klamali vo váhach a mierach, okrádali ľudí a šíрили skazu na zemi. Bránili tým, ktorí by chceli uveriť v Boha a vyhrážali sa im.

To isté si môžeme všimnúť aj u ľudí proroka Noa v znameniach Koránu 11:25-49.

Treba si pritom uvedomiť, že nešlo o bežné správanie, aké sa vyskytuje v každom spoločenstve. Išlo o zámerné a plánované správanie, ktoré sa uplatňovalo a ktoré šířilo určitý druh skazy na Zemi.

Bol to odklon takého rozsahu, že sa presadil aj v generáciách, ktoré nasledovali. Išlo teda o generačný odklon od základných zásad a princípov; a bolo nevyhnutné túto odchýlku zo života ľudstva odstrániť.

Zo všeobecného hľadiska správy vecí verejných je veľmi podstatné pochopiť, že pokiaľ sa šírenie skazy na Zemi rozmáha a pokračuje do takej miery, že sa začne vnímať ako normálne správanie u nových generácií, potom príde zásah zvonka – mimo obvyklého života ľudí – aby tento stav odstránil a aby zachoval chod ľudstva v určitých hraniciach až do skončenia terajšieho života. O aký zásah pôjde a aká bude jeho intenzita, to už určuje Boh najvyšší.

Život každého človeka a každého spoločenstva na Zemi si ide svojou cestou. Prechádza vopred určenými etapami vývoja: narodením, dospievaním, etapou vrcholnej sily a úspechu, začiatkom úpadku a koncom. Kým život spoločenstiev sa končí definitívne ich zánikom, život jednotlivého človeka sa nekončí.

Keď nastáva koniec terajšieho života človeka, uplatní sa jedna zo zákonitostí stvorenia človeka – zákonitosť smrti. Príchodom smrti človek prechádza do iného priestoru,

kde bude čakať na celkový koniec terajšieho života, na proces zmŕtvychvstania a súdu.

Následne bude vo svojom živote pokračovať od bodu, kde sa pôvodne prerušil, keď Adam a jeho družka zjedli zo stromu; avšak s jedným rozdielom. Po skúsenosti, ktorou si každý človek prešiel v terajšom živote – kde si vyskúšal, ako by veci vyzerali, keby ich spravoval sám – už nebudú všetci pokračovať do raja. Do raja budú pokračovať len tí, ktorí pochopili, že to, čo pre nich Boh vybral, je lepšie než čokoľvek, čo by si sami pre seba vybrali.

Na druhé miesto – do pekla – budú pokračovať tí, ktorí danú skutočnosť nepochopili a naďalej si mysleli, že oni sú tí, ktorí si vedľa najlepšie všetko spravovať, aj keď za cenu toho, že budú ničiť, podvádzať, klamať, prelievať krv a šíriť skazu. Skončia fakticky odložení na neurčitý čas na mieste, kam ich skazené duše patria, aby raj neničili a jeho obyvateľom neubližovali.

8. Osud

So životom človeka v terajšom živote je priamo spätá aj otázka osudu. Hovorili sme o všeobecnej úlohe človeka v terajšom živote, o jeho mieste a úlohe, ktorá je s ním spojená.

To, že považujem otázku osudu za veľmi dôležitú, dokladuje aj to, že som sa o nej zmienil obšírnejšie vo viacerých mojich publikáciách.

V publikácii *Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva* som v súvislosti s už uvedeným výrokom proroka Muhammada o vdýchnutí ducha uviedol:

„Výrok proroka Muhammada sa nachádza v zbierke výrokov Sahíh Al-buchári pod číslom 7454²⁵. Abdallah bin Mesúd povedal: „Posol Boží (požehnanie a mier Božie nech ho sprevádzajú) nám rozprával – a on je pritom ten pravdovravný, o pravdovravnosti koho niet pochyb – že: Tvorenie kohokoľvek z vás sa dáva dohromady v lone svojej matky počas 40 dní alebo 40 nocí. Potom sa zmení na pijavicu, (niečo) jej podobné. Potom sa zmení v kúsok žutého mäsa, (niečo) jemu podobné. Potom je k nemu poslaný anjel, ktorý vyriekne štyri slová a zapíše: jeho potravu (majetky), ktorá mu bude daná, dĺžku jeho života, skutky, ktoré vykoná a to, či bude nakoniec patriť medzi tých, ktorí budú zatratení alebo medzi tých, ktorí uspejú. Potom je doň vdýchnutý duch. Nieкто z vás preto môže konať skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľov raja, a neostane mu k tomu, aby sa doň

²⁵ Počet spracovaní a vydaní zbierky výrokov proroka Muhammada s názvom *Sahíh Al-buchári* je značný. Niektoré vydania sa obmedzujú len na časť výrokov (neuvádzajú všetky), preto sa môže stať, že číslo výroku sa od vydania k vydaniu zmení. Výrok sa však v zbierke stále nachádza, len pod iným číslom. Viac k zbierkam výrokov proroka Muhammada pozri publikáciu **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islamské právo, oblasť mieru a vojny** a **AL-SBENATY, Abdulwahab. Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín.**

(raja) dostal viac než o dĺžke lakt'a; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľ'ov pekla, čím nakoniec vojde do pekla. Naopak, niekto z vás môže konať skutky, ktoré konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľ'ov pekla, a neostane mu k tomu, aby sa doň (pekla) dostal viac než o dĺžke lakt'a; v tom sa však naplní to, čo bolo preňho určené v knihe, a vykoná niečo, čo konajú tí, ktorí budú patriť medzi obyvateľ'ov raja, čím nakoniec doň (do raja) vojde.“

Uvedený výrok nájdeme vo viacerých zbierkach výrokov proroka Muhammada, niekde s menšími odlišnosťami v slovách, ktoré obsahuje. Význam však zostáva takmer totožný.

Výrok sa stal podkladom viacerých náboženských základných názorov a stanovísk učencov, hlavne ohľadom otázky, či je všetko človeku vopred predpísané pri jeho narodení, t. j. či je už v tom okamihu jasné, či skončí v raji alebo pekle po prechode duše z terajšieho života do ďalšieho.

Na tému predurčenia osudu existuje v islamskej literatúre množstvo kníh, článkov a stanovísk. Niektoré tvrdia, že človeku je všetko predurčené dopredu. Iné tvrdia,

že nič nie je predurčené a výroky, z ktorých by vyplývalo opak, nie sú v súlade s Koránom, preto ich nemožno brať do úvahy, aj keď sa označujú ako dôveryhodné. Sú aj publikácie a stanoviská, ktoré sa snažia zodpovedať túto otázku v priestore medzi oboma uvedenými stanoviskami a dospieť ku kompromisu. V minulosti totiž došlo v dôsledku tohto výroku k niekoľkým ozbrojeným konfliktom medzi zástancami prúdu, ktorí tvrdia, že všetko je predurčené, a prúdu, ktorí tvrdia, že nič nie je predurčené.

Zástancovia prúdu, ktorí si uvedený výrok vysvetľujú tak, že všetko je predurčené, nepripisujú váhu skutkom človeka ani jeho presvedčeniu vo vzťahu k určeniu miesta, kde nakoniec skončí (v raji alebo pekle). To otvorilo priestor pre myšlienky, že je jedno, čo človek koná, ako myslí a čo dodržiava; nakoniec sa pred koncom svojho terajšieho života stane niečo, čo ho dostane tam, kde mu to bolo predurčené – súdené. Samozrejme, takéto úvahy sú v úplnom protiklade s tým, čo nám Boh v Koráne zoslal. Preto sa javí bližšie k pravde nebrať ho do úvahy, ak by sa mal vykladať takýmto spôsobom.“²⁶

²⁶ Al-Sbenaty, Abdulwahab. **Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva**, s. 41- 44

Vo svojej publikácii *Islam – viera a náboženstvo* som o osude napísal: „*O otázke osudu islam hovorí, že „človek je slobodný, ale súčasne aj riadený“*“.

Človek je v tomto živote riadený určitými základnými, všeobecnými zákonitosťami, ktoré riadia aj vesmír, ako napr. pohyb telies vo vesmíre, východ a západ slnka, počasie, gravitácia atď. To sú všeobecné zákonitosti, ktoré človeka riadia. Existujú aj osobitné zákonitosti, ktoré už osobitne a individuálne riadia život každého z nás. Tieto zákonitosti určujú napr. kedy sa určitý človek narodí, či sa narodí zdravý, kedy umrie atď.

Medzi týmito dvoma kategóriami zákonitostí existuje sloboda človeka a uplatnenie jeho slobodnej vôle. Napríklad človek slobodne premýšľa, uvažuje, zvažuje, rozhoduje o najdôležitejšej otázke svojho života, či uverí v Boha, alebo nie, rozhoduje o tom, či bude kradnúť, alebo nie, či ostane vo svojej rodnej krajine, alebo sa presťahuje do inej atď. Škála, v rámci ktorej človek uplatňuje svoju slobodu, je veľmi rozsiahla.

Zákonitosti, ktoré riadia náš život, nemôžeme ovplyvniť, preto za ne ani nebudeme niesť zodpovednosť. Avšak za veci a správania, o ktorých my sami slobodne rozhodujeme, sa už zodpovedať budeme.

S otázkou osudu je nerozlučne spojená aj otázka spoliehania sa človeka na Boha vo svojom živote, t. j. prosba, aby mu Boh pomohol, aby od neho zlo odvrátil atď. Boh najvyšší ľuďom odkazuje, že sa Naňho majú spoliehať vo všetkom a prosiť Ho o pomoc.

Spoliehať sa na Boha najvyššieho pri nejakej práci alebo úkone neznamenať vysloviť vetu „Spoliehať som sa na Boha“, sadnúť si a čakať, až nastane zázrak a naša práca sa sama od seba vykoná. Spoliehať sa na Boha znamená, že sa usilujeme našu prácu vykonať čo najlepšie a spoliehame sa pritom na to, že nám ju Boh uľahčí a pomôže úspešne dokončiť.

Aký je ale rozdiel medzi človekom, ktorý určitý úkon vykoná bez toho, aby sa na Boha vo svojej mysli spoliehol a takým, ktorý sa Naň obrátil s prosbou o pomoc? Existuje v konečnom dôsledku nejaký rozdiel medzi prácou vykonanou prvým a druhým človekom?

Jeden zo súčasných vedcov v oblasti islamských vied Dr. M. Al-búty, rozdiel vysvetlil nasledovne: „Predstavme si dvoch obchodníkov. Prvý z nich sa spoliehol na Boha, druhý nie. Obaja šli na začiatku dňa predávať a stalo sa, že sa obaja vrátili na konci dňa s tým istým zárobkom. Aký je rozdiel medzi tým, ktorý sa na Boha spoliehol a tým,

ktorý nie? Rozdiel bol v tom, že obchodník, ktorý sa na Boha spoľahol, šiel z domu vopred spokojný s tým, čo predá, preto predáva s presvedčením, že keď sa bude snažiť, Boh mu pomôže a všetko, čo zarobí, je dobrodením od Boha. Tak svoj zárobok zarobil s minimálnou námahou a psychickou záťažou a vrátil sa domov spokojný. Druhý obchodník síce zarobil to isté, avšak s niekoľkonásobnou námahou ako ten prvý a vrátil sa domov úplne vyčerpaný a možno aj nespokojný s tým, čo zarobil. Obom obchodníkom bolo určené, súdené, že v ten deň budú mať rovnaký zárobok, rozdiel však spočíval v množstve energie a námahy (fyzickej aj psychickej), ktorú musel každý z nich vynaložiť na dosiahnutie takého istého výsledku.“

Najlepší príklad na objasnenie tohto rozdielu môžeme nájsť v príbehu, ktorý sa stal za čias proroka Muhammada. Príbeh spočíval v tom, že jedného dňa prišiel do mešity muž na somárovi. Somárika postavil pri mešite, neuviazal ho a vošiel dnu. Keď sa modlitba skončila, muž vyšiel von a zistil, že somára niet. Rozbehol sa za prorokom a povedal, že nechaj svojho somára pred mešitou, spoľahol sa na Boha a poprosil Ho, aby sa somárovi nič nestalo a šiel sa modliť. Somár však medzitým zmizol. Prorok sa ho spýtal, či predtým než vošiel do mešity, somára dobre uviazal. Muž

odpovedal, že ho neuviazal a myslel si, že keď sa spoľahne na Boha, tak tam somár ostane stáť. Prorok mu nato povedal: „Uviaž ho a potom sa spoľahni.“

Prorok Muhammad tým myslel, že každá vec na tomto svete má svoje zákonitosti, ktoré treba rešpektovať. Tak napr. jedna zo zákonitostí, ktorá v našom prípade platila pre zvieru, bola, že keď sa neuviaže ujde. Ak je však zviera uviazané a človek urobil všetko, čo mohol, aby ho zaistil, potom sa môže spoľahnúť na Boha a poprosiť Ho, aby sa zvieraťu nič nestalo.

Spoliehanie sa na Boha, prosba o jeho pomoc a Boží osud sú zákonitosti, ktoré svojím spôsobom ovplyvňujú život človeka a všetkého živého tvorstva. Stretávame sa s nimi v našom každodennom živote, aj keď si to v mnohých prípadoch ani neuvedomujeme.

Ako príklad si môžeme uviesť lekára - chirurga, od práce ktorého možno denne závisí život mnohých pacientov a všimnime si, ako je v rámci jeho profesie jeho ľudská snaha závislá na osude. Predstavme si pacienta dovezeného do nemocnice po ťažkej nehode. Lekár pristúpi ihneď k operácii. Po dlhej a náročnej operácii pred ľuďmi (príbuznými), ktorí na výsledok čakajú, prehlási: „Urobili sme, čo bolo v našich silách a teraz už len čakať a dúfať,

ako to pôjde ďalej. “ Lekár aj bez toho, aby si to uvedomil, podlieha systému zákonitostí, ktoré Boh chodu vecí stanovil. Urobil, čo bolo v jeho ľudských silách a otázka uzdravenia, života a smrti pacienta je už mimo neho. Život pacienta i konečný výsledok práce lekára sa riadi osudom, ktorý Boh tomuto pacientovi určil.

Tu sa naskytá ďalšia otázka. Otázka vzťahu týchto zákonitostí a osudu s ľudskou slobodou. Treba poznamenať, že aj napriek tomu, že sme v mnohých situáciách a rozhodnutiach riadení osudom, človek je v nemálo prípadoch zodpovedný za osud, ktorý ho postihne. Napr. prechádzame sa po ulici a naraz nás zastaví nápis: „Pozor! Na stavbe sa pracuje“. Je našou voľbou, či sa rozhodneme v chôdzi pokračovať napriek výstrahe, alebo sa stavbe vyhneme. Ak by sme v chôdzi napriek upozorneniu pokračovali, pokračujeme s vedomím, že existuje nebezpečenstvo, ktorému sa vystavujeme. Vybrali sme si medzi tým, či nebezpečenstvo obísť, alebo sa mu vystaviť. Predstavme si, že by náhle spadla tehla zo strechy a usmrtila by nás. Tehle bolo súdené, že spadne v tom čase na mieste, kde spadla bez ohľadu na to, či tam niekto práve ide, alebo nie. Tehla nás nemusela usmrtiť, keby sme si neboli vybrali v chôdzi pokračovať. V tomto prípade sme preto zodpovední za to,

čo sa stalo a sami sme si to zavinili. To isté možno povedať aj v prípade chirurga. Ak by operáciu dobre nevykonával a pacient by zomrel, lekár zanedbal svoju povinnosť a ťažko by sa mohol vyhnúť zodpovednosti s odvolaním sa na osud. Vo vzťahu k tomu konkrétnemu pacientovi, ktorý zomrel, však šlo o osud, pretože bol to práve on, pri ktorom lekár operáciu zle vykonával. Lekára by bolo možné zbaviť zodpovednosti

za smrť pacienta len vtedy, ak by preukázal, že svoju prácu svedomite a dôkladne vykonával, ale pacient aj napriek tomu zomrel. Ten istý príklad by sa mohol aplikovať na inžinierovi, ktorý by postavil budovu a budova by sa zrútila. To isté možno povedať o právnikovi, ktorý by zanedbal svoju povinnosť, v dôsledku čoho by bol nevinný človek nespravodlivo odsúdený alebo ukrátený na svojich právach. To isté môžeme povedať o opravárovi, o robotníkovi atď. Každý z nás sa vo svojom každodennom živote stretáva s osudom, ale aj so zodpovednosťou za to, čo koná a môže pozorovať, ako to všetko spolu funguje.“²⁷

²⁷ AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho, s. 89-94. Publikácia AL-SBENATY, A. *Islam – viera a náboženstvo*.

Výklad, ktorý sme si uviedli, nám poskytuje širšiu predstavu o tom, ako človek funguje.

Vo svojom článku zo dňa 13.06.2026 s názvom *Osud a jeho fungovanie*, ktorý som uverejnil na mojej webovej stránke www.al-islam.sk, som k otázke osudu uviedol:

„Vychádzajúc z tejto jednoduchkej definície si potom osud rozdelíme na tri základné okruhy:

1. Záležitosti, ktoré Boh určil, že tak majú byť. Tento okruh vyjadruje napríklad znamenie Koránu 41:12:

„A tak ich (Boh) ako sedem nebies dokončil (a učinil) v dvoch dňoch a vnukol v každom nebi vec jeho (systém jeho fungovania). A vyzdobili sme dolné nebo lampami (hviezdami, aby vám v noci svietili ako lampy alebo lampáše) i preto, aby strážili (vyššie nebesá pred naslúchaním satanov, pozri verše 15:16-18). To je (stanovenie a stvorenie takéhoto systému) ustanovenie Mocného a Vševediaceho.“

2. Záležitosti, ktorým Boh určil určité zákonitosti fungovania, alebo poveril niekoho zo stvorených, aby ich určil. Tento okruh vyjadruje napríklad znamenia Koránu 54:49-50:

„49. My sme všetko stvorili v množstve známom (určenom). 50. Náš príkaz je (rýchly) ako jedno mihnutie oka (vždy sa dostaví rýchlo a v určený čas).“

Alebo znamenie 25:2:

„Ten, ktorému náleží kráľovstvo nebies a zeme, ktorý si neučinil žiadne dieťa(syna či dcéru), ktorý nemá (žiadneho) spoločníka v kraľovaní a ktorý všetko stvoril a predurčil predurčením (dal mu silu aby existovalo a pokračovalo)“

3. Záležitosti, ktoré sa dejú v rámci oboch uvedených okruhov, pričom pri týchto záležitostiach je stvoreným daná určitá možnosť voľby. Tento tretí okruh zahŕňa všetko, čo sa deje v rámci prvého a druhého okruhu. Vzťahuje sa to aj na konanie samotného človeka v rámci toho, čo už je dané – či už ako niečo pevne určené (prvý okruh), alebo ako určitá zákonitosť, t. j. pravidlo, ktoré určuje pohyb a plynutie vecí (druhý okruh).

Skutočnosť, že Boh stvoril nebesá a Zem tak, ako ich stvoril, je daná a predurčená; to neovplyvníme. Rovnako je danou zákonitosťou, že človek potrebuje dýchať vzduch a piť vodu, aby prežil; ani to neovplyvníme. Máme však možnosť voľby v tom, aký vzduch budeme dýchať a akú

vodu budeme piť. Či bude voda čistá, kvalitná, okysličená a podobne – v tom máme priestor rozhodovania.

Keď sa však rozhodneme, z akej vody sa napijeme, následky sú už vopred dané. Ak vypijeme kontaminovanú vodu, telo na to zareaguje spôsobom, ktorý je všeobecne daný – to predstavuje všeobecný osud. Zároveň však každé telo reaguje odlišne: niekomu kontaminovaná voda ublíži len mierne, inému môže spôsobiť vážne zdravotné komplikácie – to predstavuje individuálny osud.

Nezmeníme skutočnosť, že voda existuje; to je vopred dané. Nezmeníme ani skutočnosť, že voda môže existovať v rôznych formách a kvalitách. Nezmeníme zákonitosť, že človek potrebuje vodu, aby prežil, ani zákonitosť, že voda musí mať určitú kvalitu. Môže sa však rozhodnúť, či vodu budeme piť, kedy, akú a v akom množstve. Keď sa rozhodneme a napijeme sa, opäť neovplyvníme to, aké následky bude mať voda, ktorú sme si zvolili vypiť.

Predstavme si, že sa nachádzame na mieste, ktoré sa skladá z križovatiek navzájom pospájaných cestami. Ku každej križovatke vedie viacero ciest smerujúcich k vedľajším križovatkám, a všetko spolu vytvárajú jednu súvislú sieť. Táto sieť má svoj začiatok v jednej východiskovej križovatke, z ktorej sa všetky ďalšie

rozvetvujú, až sa napokon opäť zbiehajú do jednej poslednej križovatky na opačnom konci.

Každá križovatka má vopred určené miesto, rozlohu, podobu, funkciu a možnosti pokračovať z nej ďalej do iných križovatiek. Aj cesty, ktoré jednotlivé križovatky spájajú, sú vopred dané: majú svoju šírku, štruktúru, povrch (jemný alebo hrboľatý), môžu mať výbežky, vyššie a nižšie úseky a podobne.

Každý človek má vopred daný určitý plán križovatiek a ciest, ktoré ich spájajú. Tento plán závisí od prostredia, do ktorého sa rodí, v ktorom bude žiť, ale aj od určitých genetických daností pochádzajúcich od jeho rodičov.

Podstatné pre každého človeka je, že mu Boh dal možnosť určitého výberu. Človek začína na prvej križovatke, na ktorej sa narodí a kde trávi prvé roky svojho života. Dospieva a prichádza čas, keď začína robiť vlastné rozhodnutia. Má možnosť rozhodnúť sa, ako chce vo svojom živote pokračovať; vyberie si a nastúpi cestu k ďalšej križovatke, ktorú si vybral.

Bolo vopred dané, aké cesty si môže vybrať, a keď si zvolí konkrétnu cestu, je vopred určené aj to, ako bude táto jeho cesta vyzeráť. Mal možnosť si vybrať

a vybral si – s následkom, ktorý tento výber so sebou nesie; presun na ďalšiu určenú križovatku po ceste, ktorá je vopred daná.

Ak je nám táto schéma jasná, potom si ju predstavme ako obrovské množstvo vzájomne sa prelínajúcich schém križovatiek, ktoré spolu tvoria celkovú schému života každého človeka. Každú voľbu, ktorú človek môže urobiť – a ktorú urobí alebo neurobí – predstavuje samostatnú schému križovatiek. Tá začína jednou križovatkou a pokračuje ďalej, až kým neskončí tou poslednou.

Zjednodušene povedané, náš život vyzerá ako sieť prepojených križovatiek, pričom sa tieto siete v určitých bodoch navzájom prelínajú. V skutočnosti ide o úžasný komplex presných matematických operácií s absolútnou presnosťou. Tento komplex matematických operácií sa uchováva na svoje úplné vyhodnotenie až do času, ktorý na to Boh určil – do súdneho dňa.

Na komplexnejšie pochopenie a predstavenie si tejto siete je potrebné zdôrazniť, že v súdny deň sa bude sieť rozhodnutí každého človeka hodnotiť v komplexnejšom rozsahu – v rozsahu dopadu týchto rozhodnutí aj na okolie. Zodpovednosť človeka sa preto neobmedzuje

len na následky jeho rozhodnutí voči nemu samému, ale zahŕňa aj dopad na ostatných, ktorí boli takýmto rozhodnutím dotknutí (teda tých, ktorých jeho rozhodnutia viedli k výbere a nastúpeniu na určitú cestu).

Rozsah rozhodnutí, správanií a ich dôsledkov je z pohľadu ľudskej mysle taký obrovský, že jeho úplné pochopenie presahuje prirodzené hranice ľudského chápania. Preto prirodzene vyvstáva otázka, či bude v súdny deň vôbec možné, aby sa ktorýkoľvek človek dostal do raja len na základe svojich vlastných skutkov.

Základné pravidlo, ktoré je v tomto ohľade dané, znie: každý človek prejde peklom – o tom hovorí znamenie Koránu 19:71:

„Niet medzi vami (ľudia) nikoho, kto k nemu (k ohňu) nepríde. (Všetci k ohňu prídu. Tí, ktorí do Raja budú smerovať, aby spoznali, čo by ich čakalo a tí, ktorí veriť odmietali a hriechov sa dopúšťali, aby v ňom ostali.) Je to u Pána tvojho isté a rozhodnuté (že sa takto stane),“

Výnimka z toho sa dotkne tých, ktorí sa snažili peklu vyhýbať spôsobom ich života v terajšom živote – o tom hovorí znamenie Koránu 19:72

„Potom (ako všetci k ohňu pekelnému prídu) zachránime tých, ktorí bohabojnými boli a ponecháme v ňom krivdiacich (kl'ačať) na kolenách.“.

Každý človek bude sprevádzaný do pekla, aby videl, že je skutočné a aby zakúsil, aké je.

Odmyslime si poslov a prorokov Božích a veľmi úzku skupinu ľudí, ktorú tvoria tí, ktorí počas existencie ľudstva žili v takmer úplnom súlade so zásadami, ktoré Boh určil, a položíme si jednu základnú otázku: môže si ktokoľvek myslieť, že sa len na základe vlastných skutkov – pri všetkých tých nesmierne komplikovaných dopadoch – dostane von z pekla? Určite nie. Nech by boli jeho skutky akokoľvek dobré a veľké, samy osebe nepostačia.

Preto aj posol a prorok Muhammad povedal, že kto si myslí, že sa peklu vyhne len na základe svojich dobrých skutkov, ten tam ostane. Peklu sa možno vyhnúť len na základe Božej milosti a odpustenia – a tie sa dostanú len tomu, kto sa o ne skutočne usiloval a kto si ich svojím životom zaslúžil.

Jedným zo zámerov našej existencie v terajšom živote je, aby sme fungovali v rámci daných zákonitostí a osudu. Je to nielen naše právo dané Bohom, ale aj povinnosť,

ktorej sa nezbavíme, kým každý z nás neprejde z terajšieho života do toho ďalšieho.

Cesta, po ktorej máme v terajšom živote kráčať, je nám Bohom v Koráne objasnená; je na každom z nás, či sa rozhodne po nej kráčať.

Ako prebehne vyhodnotenie nášho terajšieho života? O tom nachádzame v Koráne mnoho znamení, aj keď si spôsob tohto vyhodnotenia v skutočnosti dokážeme len veľmi ťažko predstaviť.

Jedno znamenie Koránu však prináša určitú informáciu o tom, ako sa celý proces začne. Znamenie tento proces opisuje len názorne. Možno sa však v budúcnosti dostaneme do štádia dostatočného pochopenia zrodu a fungovania vesmíru, v ktorom žijeme, aby sme dokázali úplne a presne pochopiť proces, ktorý nám toto znamenie opisuje a ktorý sa v budúcnosti odohrá.

Znamenie 21:104 nám odkazuje:

„V deň, keď zložíme nebo podobne, ako sa vinú zvitky kníh, ako sme prvé stvorenie začali, tak ho prinavrátíme. Je to sľub, ktorým sme sa zaviazli. Veru, my to aj urobíme.“

Nepripomína nám toto znamenie už niečo z našej dnešnej doby? Digitálny záznam, ktorý si nahráme, uložíme, potom prehráme od začiatku a následne zhodnotíme.“²⁸

Vo vzťahu k osudu – rovnako ako vo vzťahu ku všetkému ostatnému – platí základné pravidlo, že Boh vykoná, čo chce; nik ani nič Ho nemôže obmedziť. Všimnime si napríklad znamenie Koránu 13:38-39:

„38. Poslali sme už pred tebou poslov a učinili sme im družky a potomstvo. A neprislúcha žiadnemu poslovi, aby prišiel so znamením, jedine s Božím povolením. Každý určený čas má svoju Knihu. 39. Boh vymaže, čo chce a potvrdzuje, čo chce. A u Neho je Matka Knihy“

Znamenie 13:39 jasne určuje, že Boh vymaže, čo chce, a potvrdzuje, čo chce. Ide o dynamický a meniaci sa proces.

²⁸ Al-Sbenaty, Abdulwahab. **Osud a jeho fungovanie**. Článok uverejnený online na webovej stránke www.al-islam.sk, sekcia *Postrehy z Koránu* (navštívené v júli 2026)

Vo vzťahu k stvoreniu človeka je zrejmé, že človek je riadený tromi druhmi zákonitostí, z ktorých dve nemôže vôbec ovplyvniť a ktoré v súhrne tvoria jeho osud. Dve z nich predstavujú všeobecné základné zákonitosti, zatiaľ čo tretia zahŕňa špecifické zákonitosti dané konkrétnemu človeku, v rámci ktorých môže uplatňovať svoju slobodnú vôľu.

Všeobecné základné zákonitosti, ktoré sú človeku predurčené, sú:

1. Všeobecné zákonitosti vesmíru a všetkého, čo Boh vôkol nás stvoril. Patria sem napríklad existencia galaxií, kolobeh nebeských telies a podobne. Keď Boh v Koráne prisahá na niečo, čo stvoril, znamená to, že to má vo vzťahu k životu ľudí mimoriadny význam. Všimnime si, na čo Boh prisahá v znameniach 56:75-78:

„**75. Veru, prisahám** (Boh prisahá) **na pozície** (dráhy a pohyby) **hviezd**, **76. A je to veru, keby ste len vedeli,** (z hľadiska dôležitosti) **prisaha prevel'ká** (pozície a dráhy hviezd predstavujú obrovskú vec z hľadiska ich dôležitosti a podstaty), **77. Že je to Korán vznešený** (Boh prisahá na pozície a dráhy hviezd, že Korán je Ním zoslaný a že obsahuje pravdivé a vznešené poznanie), **78. V Knihe** (v nebesiach je Korán) **uchovaný,**“

Už dnes si na základe poznatkov, ktoré o vesmíre máme, dokážeme predstaviť, aký následok by malo na život na Zemi, keby sa čo i len jedna hviezda v našom okolí pohla zo svojho miesta. Korán pritom jasne rozlišuje medzi planétami, meteoritmi a hviezdami, takže slovom „*hviezda*“ sa v znamení myslí skutočne hviezda – nič iné.

2. Všeobecné zákonitosti platné pre človeka ako bytosť. Ide napríklad o základné potreby človeka, ako je strava, voda a podobne, bez ktorých sa nemôže zaobiť. Na túto skutočnosť poukazuje aj znamenie Koránu 21:30:

„A či nevideli tí, ktorí odmietli veriť, že nebesá a zem boli spojené a že sme ich od seba odtrhli, a že z vody sme všetko živé učinili? Nemali by snád' (ľudia po toľkých znameniach) už uveriť?“

3. Tretí druh zákonitostí sú práve tie individuálne zákonitosti, ktoré sú špecifické pre každého jednotlivého človeka a ktoré ho riadia. Určujú smerovanie jeho života, avšak v ich rámci môže človek uplatňovať slobodnú vôľu a proces rozhodovania. Do tohto tretieho druhu patria:

1. Vopred dané genetické vlastnosti. Tie prechádzajú od otca a matky na dieťa – na konkrétneho vznikajúceho človeka – pričom sú dané vopred a on ich nemôže ovplyvniť,

2. Vopred daná cesta, ktorá mu je určená. Ak sa vrátíme k príkladu križovatiek, potom táto cesta predstavuje celú sieť križovatiek. Na tejto sieti existujú určité hlavné jednotlivé križovatky, ku ktorým sa daný človek musí dostať – a aj sa dostane.

To, či sa k určitej križovatke dostane priamo cez jednu jednoduchú križovátku a cestu medzi nimi, alebo či prejde množstvom ďalších križovatiek a ciest, závisí od toho, ktorú cestu – ktorý „východ“ – si zvolí na pôvodnej križovatke.

Ako som uvádzal, ide o mimoriadne komplikovaný systém „križovatiek“ a od výberu daného človeka závisí, čo všetko na ceste k jemu určenej poslednej križovatke v systéme jeho križovatiek prežije, ako to prežije, aký čas zo svojho celkového terajšieho času na tom stráví a s akým výsledkom cez tieto križovatky a cesty medzi nimi, prechádza.

Rozhodovania, ktoré konkrétny človek robí počas svojho života – v rámci zákonitostí, ktoré ho limitujú – sú práve tie, ktoré ho nakoniec dovedú k výsledku a záveru jeho cesty v terajšom živote. Tento výsledok a záver určujú ďalšie pokračovanie jeho života.

Dôležité je aj to, aby u každého človeka nevznikla predstava, že jeho rozhodovanie a slobodná vôľa sú úplne obmedzené. V rámci systému križovatiek, ktorý sme si znázornili, musí človek robiť obrovské množstvo rozhodnutí, pričom aj to najmenšie z nich môže mať na celkový priebeh jeho životnej cesty zásadný význam.

9. Čo je smrť – proces prechodu

O smrti sme si už uviedli, že ide o zákonitosť, ktorú Boh určil, aby ukončila život človeka v terajšom živote a aby jeho duša prešla do iného priestoru, kde vyčká na koniec terajšieho života, na začiatok procesu zmŕtvychvstania a súdu.

Roky dozadu, keď sme pracovali na preklade Koránu, upútalo moju pozornosť jedno znamenie, v ktorom je informácia o stvorení zákonitosti smrti. Je to znamenie Koránu 67:2:

„Ktorý stvoril smrť a život, aby vás skúške podrobil, kto z vás bude lepšie konať. On (Boh) je mocný a odpúšťajúci,“

Vtedy moju pozornosť upútalo poradie stvorenia smrti a života. Prečo by bola smrť stvorená pred životom, ktorý má ona ukončiť, ak život ešte neexistoval?

Logická odpoveď na to bola, že život už existoval. To znamená, že existoval život, následne bola stvorená zákonitosť smrti a potom život pokračoval po nej – teda po smrti. Všimnime si nasledujúcu vetu „*aby vás skúške podrobil*“. Tá jasne prezrádza, že smrť bola stvorená preto, aby určila koniec tejto skúšky a aby sa tí, ktorí majú skúškou prejsť, buď osvedčili alebo v nej prepadli. Potom ich život pokračuje ďalej v podobe nového zloženia tiel a ich spojenie s ich dušami.

Smrť je vo svojej podstate proces, v ktorom dochádza k oddeleniu všetkých troch zložiek tvoriacich človeka, ktoré sme si už uviedli. Ako sa tieto zložky od seba oddelia a čo sa stane s každou z nich?

Spúšťačom celého procesu je určitá zákonitosť a v rámci nej udalosť, ktorá spôsobí, že fungovanie človeka sa stane nezlučiteľné s podmienkami existencie života v terajšom živote. Napríklad podmienkou fungovania tela je, aby srdce bilo a pumpovalo krv. Ak sa srdce zastaví z akéhokoľvek dôvodu, vznikne stav nezlučiteľný s terajším životom, a preto nastupuje zákonitosť smrti.

Avšak nie každé nastúpenie zákonitosti smrti znamená okamžitú smrť. O tom nám hovorí znamenie 39:42:

„**Boh berie** (z tela) **duše, keď** (tieto) **umierajú, i** (berie z tela) **tie** (duše), **ktoré** (ešte) **neumreli vo svojom sne** (vo svojom hlbokom spánku). **Zadrží tie, pre ktoré rozhodol smrť** (že majú umrieť) **a pošle ostatné** (duše, ktorých čas smrti ešte nenastal, do ich tiel) **na čas stanovený** (aby ostali v telách až dovtedy, kým nepríde čas ich smrti). **V tom sú veru znamenia ľuďom premýšľajúcim.**“

Znamená to, že nastátie situácie, ktorá je nezlučiteľná so zotrvaním človeka v terajšom živote, ešte neznamená, že človek skutočne tento život opustí. Až keď tak Boh rozhodne, vtedy sa táto zákonitosť môže uplatniť naplno. Tomu zodpovedajú okrem iného aj prípady klinickej smrti, keď sú naplnené všetky predpoklady na to, aby človek zomrel, ale neumrie, prebudí sa a pokračuje ďalej vo svojom terajšom živote.

Smrť je proces, v ktorom dochádza k oddeleniu duše od zvyšku tela.

Znamenie Koránu 6:93 hovorí:

„... **Keby si videl** (Muhammad) **krivdiacich, keď sú v hĺbinách** (mukách) **smrti** (keby si ich videl,

ako vyzerajú vo chvíli, keď umierajú), **keď k nim anjeli vystierajú ruky** (a hovoria im): „**Nechajte svoje duše vyjsť von** (z tiel vašich, vtedy duše prechádzajú do iného stavu). **Dnes sa vám dostane odplata - trápenie potupné za to, že ste hovorili nepravdu o Bohu a za to, že ste sa nad Jeho znamenia povyšovali.**““

Znamenia Koránu 56:83-85 hovoria:

„83. Keď dosiahne (duša) hrdlo, 84. Vy sa vtedy pozeráte (na umierajúceho, ako ho duša opúšťa), **85. My sme k nemu však bližšie než vy, ale vy to nevidíte.**“

Kým je duša v tele a telo ako-tak dokáže plniť svoje funkcie (aj za pomoci prístrojov), človek stále žije v terajšom živote.

Otázka opustenia tela dušou, nie je voľba, ktorá náleží danému človeku. Človek sa síce môže pokúsiť ukončiť svoj život, ale to, či skutočne zomrie a duša telo nenávratne opustí, to už nezávisí od neho. Aj preto mnohé pokusy vlastnoručne ukončiť svoj život nekončia úspechom – ešte totiž nenastal čas odchodu dotyčného človeka z terajšieho života.

Moment smrti

Prichádzame k momentu smrti. Moment smrti môže u človeka nastať počas spánku alebo počas bdlosti, teda v stave, keď človek nespí.

Ak smrť nastáva počas spánku a duša je mimo tela, Boh ju podrží a ona sa už nevráti späť do tela, ako nám to vysvetľuje znamenie Koránu 39:42.

Ak však smrť nastane mimo spánku, keď je duša človeka v jeho tele, potom prichádzajú k človeku anjeli a vyzvú ju, aby telo opustila – a duša to aj urobí. Na tento proces poukazujú znamenia Koránu 6:93 a 56:83-85.

Duša opúšťa telo a odchádza bez návratu. V skutočnosti odchádza „radiaca“ zložka, ktorá riadila rozhodovacie procesy človeka a kvôli ktorej bolo samotné telo stvorené.

Odchodom duše stráca aj životná energia dôvod zotrvať v tele, keďže už nemá nič, čo by spájala s telom.

Telo tak stratí dôležité dve zložky – jednu, ktorá riadila jeho životne dôležité procesy, a druhú, ktorá riadila jeho činnosť. Telo už nemá žiadnu funkciu, ktorú by mohlo plniť, prestane sa hýbať a procesy, ktoré ho udržiavali pri živote sa zastavia. Zo samotného tela ostane len masa

kostí a mäsa, ktorá, keďže sa nehýbe a „nežije“, začne podliehať zákonitostiam rozkladu určeným na Zemi.

Človek v terajšom živote prestáva existovať.

Je tu však jedna výnimka z hľadiska získavania a zapisovania skutkov, keď existencia človeka v terajšom živote úplne nezanikne. Ide o prípad, keď sa skutky človeka ani po jeho smrti nezastavia – najmä tie dobré. Je to výnimka, ktorú Boh určil ľuďom.

„V jednom zo svojich výrokov, prorok Muhammad povedal:

„Keď Adamov syn (človek) zomrie, jeho skutky končia, okrem troch prípadov. Skutky za dobro, ktoré po sebe zanechal a ktoré stále pokračuje (sa mu naďalej pripisujú), skutky za poznanie (vedu), ktoré po sebe zanechal a ktoré pomáha ľuďom, a skutky, ktoré sa mu zapisujú za prosbu (o milosť a odpustenie), ktorú zaň prosí dobré (pobožné) dieťa (ktoré po sebe zanechal).“

Výrok znamená, že po smrti už človek nemá možnosť konať dobré skutky, ktoré by sa mu zapisovali k dobru, s výnimkou troch prípadov. V týchto troch prípadoch sa zomrelému pripisujú dobré skutky aj naďalej po jeho smrti. Ide o prípad, ak človek zanechal po sebe majetky,

ktoré ľudom aj po jeho smrti pomáhajú. Alebo ak zanechal po sebe poznanie, vedecké poznatky, knihy a pod., ktoré pomáhajú ľudom k dobru. Alebo ak zomrelý mal deti, vychoval ich dobre a k zbožnosti tak, že tieto deti naňho nezabúdajú ani po jeho smrti a prosia Boha pre svojho rodiča o milosť a odpustenie. To sú tri prípady, keď možno obrazne povedať, že život človeka v terajšom živote sa nekončí jeho smrťou, ale naďalej pretrváva.“²⁹

²⁹ **AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho, s. 792.**

Publikácia **AL-SBENATY, Abdulwahab. Život a smrť, posledné dni človeka v tomto živote a proces pochovávanía.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2002. ISBN 978-80-570-4405-5 bola v roku 2025 vydaná v druhom doplnenom vydaní ako súčasť Zborníka publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho.

10. Barzach – priestor medzi smrťou v terajšom živote a udalosťou zmŕtvychvstania

V predchádzajúcom výklade sme si vysvetlili, ako človek vznikol, aká je jeho úloha, ako sa rodí nový život a ako a kedy duša opúšťa terajší život, pričom človek v terajšom živote fakticky zaniká.

Duša opustila telo. Keďže nezanikla a neumrela, kam však išla?

Z Koránu sa dozvedáme, že duše niekde zotrávajú. Môžeme sa len domnievať, že ide o určitý priestor, v ktorom duše vyčkávajú na celkový koniec terajšieho života a príchod udalosti zmŕtvychvstania – teda opätovné formovanie tiel a návrat duší do nich.

Tento priestor oddeľuje od terajšieho života prekážka, ktorá sa v Koráne nazýva barzach. Podkladom sú znamenia Koránu 23:99-100:

„99. Keď sa ale k niekomu z nich dostaví smrť, vtedy povie: „Pane môj! Vráťte ma (prikáž anjelov, aby ma vrátili do života pozemského)“, 100. „Snád' vykonám niečo dobré s tým, čo som predtým zanedbal (napravím to, čo som predtým zanedbával a budem dodržiavať to, čo Boh uložil).“ Nie (nevráti sa späť do života pozemského, pretože na túto chvíľu bol upozorňovaný). Je to len slovo, ktoré on povie (teraz mu už nič nepomôže). A za nimi (za ním a za každým, kto konal podobne ako on) bude prekážka (ktorá im bude brániť návrat do života pozemského) až do dňa, kedy budú vzkriesení (ostanú v určitom priestore, z ktorého sa nebudú môcť dostať až do dňa zmŕtvychvstania).“

O živote v barzachu – teda v priestore za prekážkou alebo v priestore medzi ňou a udalosťou zmŕtvychvstania – nevieme takmer nič. Korán nám o tejto „vyčkávacej“ etape uvádza len minimum informácií. Zrejme aj preto, že táto etapa nezohráva podstatnú úlohu v ďalšom živote človeka ani v mieste, kde človek bude po súdnom dni pokračovať.

Napriek tomu sa niektorí učenici a významné osobnosti z oblasti islamských vied pokúsili vytvoriť aspoň všeobecnú predstavu o barzachu, pričom vychádzali

z niektorých znamení Koránu, ktoré o ňom nepriamo hovoria.

„Dr. Muhammad Mitwali al-Šarawi o živote v barzachu uvádza, že život v barzachu je významný v tom, že barzachom sa označuje úsek, ktorým „človek“ prechádza od momentu, keď opustí terajší život, do momentu vzkriesenia a súdneho dňa. Slovo „barzach“ znamená prekážka medzi dvoma vecami, pozemkami, stavmi a pod. Samotné slovo barzach je spomenuté v Koráne v troch znameniach. Jedenkrát v spojení s posmrtným životom (23:100) a dvakrát v spojení s morskou vodou (25:53 a 55:20). Pri každom znamení sa však jedná o určitú prekážku, ktorá oddeľuje dve veci. Al-Šarawi o barzachu uviedol, že je to doba medzi najnižším životom (terajším) a životom konečným (večným), nepatrí ani k životu najnižšiemu, ale ani k životu konečnému.“³⁰

„Muhammad Mitwali al-Šarawi v televíznom rozhovore na tému „Trápenie v hrobe a trápenie v konečnom živote“, kde sa ho moderátor spýtal: „Aký je rozdiel medzi trápením

³⁰ Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 16-17

(trestom) v hrobe a trápením (trestom) v konečnom živote?“, Al-Šarawi odpovedal:

„Trápenie v hrobe nemôžeme nazvať trápením, pretože neexistuje trápenie bez súdu. Súď pritom nastane až pri konečnom živote. Trápenie hrobu je len napodobnenina života, ktorá ešte nebola daná pre nafs (dušu). Ak by nebola dobrá (nafs), bude jej premietnuté trápenie; ak ale bola veriaci, bude jej premietnutá odmena, aby videla, aká je to pekná odmena. Stále, keď vidí tú peknú vec, bude spokojná a vidí to, čo ju bude čakať v živote konečnom a večnom. To znamená, že trápenie v hrobe spočíva v premietaní toho, čo bude v živote konečnom. Preto si prečítajme, čo Boh najvyšší povedal o ľuďoch Faraóna: **„Boh ho ochránil pred zlom úkladov, ktoré strojili a rodinu Faraónovu obklopilo to najhoršie trápenie, (45) Oheň, pred ktorým budú predvedení ráno i večer. A v deň, keď nastane Hodina: „Uved’te rodinu Faraónovu do najprísnejšieho trápenia“. (46)“** Korán 40:45-46

Je tam povedané, že budú predvedení pred oheň. Čo predstavuje čas pre človeka? Je to jeho život, smrť a vzkriesenie. V terajšom živote neboli predvedení pred oheň. To znamená, že ostali už len dva časy: čas po smrti, t. j. barzach a čas života konečného. V čase barzach bolo

povedané „Oheň, pred ktorým budú predvedení“ a v živote konečnom „Uvedte rodinu Faraónovu do najprísnejšieho trápenia“, takže v prvom je len predvedenie pred oheň a v druhom už uvedenie doň. V tom je rozdiel medzi oboma (stavmi). Pred človekom je to predvedené. Napr. prezident alebo kráľ niekoho pozval k sebe. Keď by (pozvaný) vošiel k nemu, uvidel by veľké stoly s chutným jedlom, takže bude vedieť, že to bude to, čo bude jesť; nafs bude preto spokojná. Ak by ale došlo k trestnému činu a ten istý človek by vošiel na policajnú stanicu a uvidel by celu, bič a reťaze, pritom s ním ešte nič neurobili, len mu to bolo predvedené, začne ho to trápiť. To je práve to.“³¹

Vo svojej publikácii *Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície* som o barzachu na záver uviedol:

„O barzachu nevieme veľa. Ak berieme ako základ Korán, ide o akúsi vyčkávaciu dobu. Nakoľko súd ešte nenastal, nie je možné určiť, kto pôjde do raja a kto do pekla, až na jednu výnimku. Zo znamení Koránu o ľuďoch Faraóna možno dedukovať, ako uvádza aj al-Šarawi, že konečné miesto (raj alebo peklo) niektorých ľudí môže byť známe už pred súdnym dňom,

³¹ **Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 49-50**

ak rozsah ich skutkov je mimoriadne veľký – či už dobrých alebo zlých. Tým sa akoby bude premietat' miesto, kde skončia, takže priestor a obdobie od smrti do zmŕtvychvstania bude pre nich už začiatkom d'alšieho života.

Otázka dĺžky barzachu a či túto dĺžku všetci vnímajú rovnako, zostáva neznáma.“³²

³² Al-Sbenaty, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície, s. 57

11. Skončenie terajšieho života

Prechod do barzachu, keď duša opustí telo a presunie sa do iného priestoru, je spätý s každou jednotlivou individuálnou ľudskou dušou. Je to priestor, v ktorom všetky duše čakajú na celkové skončenie terajšieho života.

Keďže skončenie terajšieho života, príchod udalosti zmŕtvychvstania a súdu sú mimoriadne dôležité udalosti v živote ľudí, Korán nám o nich poskytuje pomerne rozsiahle informácie – v porovnaní s informáciami o vzniku človeka, jeho úlohe a jeho zložení.

Vo svojej podstate sú informácie o konci terajšieho života, o udalosti zmŕtvychvstania, o súde a o pokračovaní na miesto určenia, udalosti z budúcnosti. Korán ich opisuje s úplnou presnosťou a niekedy aj s podrobnosťami.

Znamenie 7:187 oznamuje:

„Pýtajú sa ťa (Muhammad) na Hodinu (na súdny deň): „Kedy nastane?“ Povedz: „Poznanie o nej (a o čase

jej príchodu) **je u môjho Pána. Nevyjaví ju v jej určenom čase nik, jedine On** (len Boh pozná, kedy súdny deň nastane). **Ťažké je bremeno s ňou spojené tak v nebesiach, ako aj na zemi.** (Táto hodina a poznanie času jej príchodu je ťažkým bremenom pre všetko, čo existuje v nebesiach a na zemi.) **Nepríde k vám inak než znenazdania** (náhle bez toho, aby ste jej príchod očakávali).“ **Pýtajú sa ťa** (na túto Hodinu, Muhammad, a žiadajú ťa, aby nastala alebo aby si presne povedal, kedy nastane), **ako keby si sa ty na ňu neustále** (Boha najvyššieho) **spytoval** (a vedel, kedy ona nastane). **Povedz: „Poznanie o nej je len u Boha** (Boh o nej všetko vie a Sám určil, kedy nastane), **väčšina ľudí to ale nevie** (nepozná múdrosť toho, že čas príchodu hodiny súdu pozná len Boh).““

Vo vzťahu ku skončeniu terajšieho života a príchodu udalosti zmŕtvychvstania a súdu nie je – ako nám znamenia hovoria – dôležité, *kedy* nastanú, ale že nastanú.

Ťažké bremeno spojené s príchodom Hodiny súdu spočíva aj v tom, že sa ňou skončí všetko. Skončí sa a zanikne život v podobe, v akej sme ho poznali a v akej existoval v momente jej príchodu.

Čas, kedy má nastať koniec terajšieho života, pozná len Boh. Preto ak by ktokoľvek tvrdil, že vie, kedy nastane, nehovorí pravdu.

Bude to náhle a rýchle. Znamenie 16:77 objasňuje:

„Bohu náleží to, čo nie je známe v nebesiach a na zemi. A príkaz (na príchod) Hodiny (udalosti zmŕtvychvstania) je ako mihnutie oka, alebo ešte rýchlejšie (deň zmŕtvychvstania príde tak rýchlo, že jeho príchod sa bude zdať, akoby netrval dlhšie než mihnutie ľudského oka). Boh má nad všetkým moc.“

Znamenia 79:42-46 hovoria:

„42. Pýtajú sa ťa (ľudia, Muhammad) na Hodinu (ktorá spúšťa proces zmŕtvychvstania), kedy (ona) nastane? 43. Kdeže ty o nej (o čase jej príchodu) môžeš vedieť (poznánie o čase jej príchodu Boh žiadnemu človeku nedal), 44. K Pánovi tvojmu speje jej (Hodiny) koniec, (Plynutie času, Hodiny, na konci ktorého nastáva proces zmŕtvychvstania a súdny deň, postupuje tak, že nakoniec dospeje k bodu, ktorý mu Boh určil.) 45. Ty si iba varovateľom pre toho, kto sa jej (Hodiny) obáva (kto sa obáva udalostí, ktoré ju budú sprevádzať). 46. V deň, keď ju (Hodinu) uvidia, akoby neboli (ľudia)

ostali (žiť v živote pozemskom) **dlhšie než** (jeden) **večer alebo jeho** (tohto večera) **ráno** (ktoré po ňom nasleduje).“

Zo znamenia 79:44 vyplýva, že dĺžka terajšieho života je vopred daná a presne určená. Terajší život speje k momentu konca, ktorý Boh Najvyšší určil.

Vo viacerých znameniach sa opakuje informácia, že človeku sa vtedy bude zdať, že dĺžka jeho terajšieho života bola príliš krátka – akoby sa všetko odohralo počas jedného dňa alebo jeho časti, nech by človek žil v terajšom živote akokoľvek dlho. Pri tejto informácii sa prirodzene vybavuje aj to, čo často hovoria ľudia vo vysokom veku: že celý ich život im pripadá, akoby prebehol len „včera“.

Úvodné znamenia osemdesiatej prvej kapitoly Koránu opisujú koniec terajšieho života a to, ako bude tento koniec vyzeráť. Znamenia 81:1-14 hovoria:

„1. Až bude **slnko zvinuté** (stočí sa, skrúti sa a zoslabne), 2. A až **sa hviezdy rozptýlia** (alebo

zrýchlia),³³ **3. A až sa hory** (ktoré sú na zemskom povrchu ako koly) **do pohybu dajú**, **4. A až t'archavé t'avy budú zanedbané** (opustené, nik ich nebude chcieť a stratia svoju funkciu),³⁴ **5. A až divoké zvieratá budú zhromaždené**, **6. A až sa moria zapália**,³⁵ **7. A až budú duše pridružené** (každá duša bude pridružená k tým dušiam, ktoré konali v živote pozemskom podobne ako ona, pozri kapitolu č. 56, verš siedmy a nasledovné.), **8. A až zaživa pochované**

³³ (81:2): Slovo Inkadarat, ktoré sme preložili ako rozptýlenie, môže znamenať aj zrýchlenie, padnutie, zrútenie alebo stíchnutie svetla a jeho zblednutie.

³⁴ (81:4): Podľa výkladov Koránu sa tu spomínajú t'avy, pretože ony boli najcennejším majetkom Arabov vo vtedajšej dobe. Tento verš však vzhľadom na slová, ktorými bol vyjadrený, môže niesť aj iný význam, a to: A až sa zastaví funkčnosť mračien (ktoré vodu nesú so sebou). Rozhodujúce pre výklad tohto verša je slovo Išár, ktoré sme preložili ako t'archavé t'avy. Je to najzaužívanejší výklad. Toto slovo však môže znamenať aj mračná prinášajúce dážď. Môže však vyjadrovať aj číslicu desať. Jeden z autorov novodobých výkladov píše, že toto slovo môže poukazovať na rozdiel medzi slnečným a lunárnym kalendárom, kde je lunárny kalendár kratší o desať dní ako slnečný. To by potom, v spojitosti s predchádzajúcimi veršami znázorňovalo zastavenie sa rotácie zeme a zastavenie sa merania času.

³⁵ (81:6): Slovo sužžirat, ktoré sme preložili ako zapália, môže však tiež znamenať: vyliat' sa, prestať sa pohybovať a stíchnuť. Najviac sa však používa v zmysle zapáliť sa. Podstatou ostáva, že moria sa dostanú do iného, neprirodzeného stavu, než v akom ich poznáme.

novorodeniato (Mawúda) **bude opýtané**, **9. Za aký hriech** (či zločin) **bolo zabité?** **10. A až knihy** (alebo zvitky skutkov každého, dobrých i zlých) **budú roztvorené**, **11. A až nebo bude odstránené** (Kušitat),³⁶ **12. A až peklo** (jeho oheň prudko) **vzbĺkne**, **13. A až záhrada rajská bude priblížená** (priblíži sa k tým, ktorí do nej majú vojsť), **14. Bude poznať** (vtedy každá) **duša, čo si** (so sebou) **priniesla** (ako sa v živote pozemskom na tento deň pripravila).“

Znamená 69:13-18 hovoria:

„**13. Až bude fúknuť do obrovskej trúby** (anjel Isráfil do nej fúkne) **jedným fúknutím** (oznamujúc koniec života pozemského), **14. A zem a hory budú zdvihnuté a rozdrvené jedným rozdrvením** (budú zrovnané a rozdrvené naraz). **15. V ten deň nastane Al Váqia**, **16. Nebo sa roztrhne a ostane v ten deň veľmi slabé** (ako keď strecha domu veľmi zoslabne), **17. Anjeli budú na jeho okrajoch** (na okrajoch neba) **a ponesú Trón Pána**

³⁶ (81:11): Slovo Kušitat, ktoré sme vo verši preložili ako „odstránené“, v arabskom jazyku znamená odrať, vytrhnúť, odstrániť, dať preč. Toto slovo sa používa v súvislosti s odraťím zvieraťa a znamená rýchle a prudké stiahnutie kože zo zvieraťa. V tomto prípade sa dá povedať, že bude stiahnutý zôkol našej zeme obal, ktorý ju ochraňuje.

tvojho nad nimi ôsmi, 18. V ten deň budete predvedení (na súdenie), neskryje sa z vás (pred Ním) nič skryté (nik z vás sa pred Bohom neskryje a ani žiadne tajomstvo, ktoré by ste skrývali, sa pred Ním neskryje).“

Na uvedených znameniach si všimnime najmä to, že slnko sa zvinie a zoslabne, hviezdy sa rozptýlia a hory sa dajú do pohybu. Ide o opisy, ktoré pôsobia ako kozmické udalosti; v prípade hôr by to mohlo naznačovať zásadné zrýchlenie rotácie Zeme alebo zmenu v jej dynamike.

Moria sa zapália, nebo sa roztrhne, zoslabne a bude odstránené. To môže naznačovať, že úplne zoslabne alebo sa stratí ochranný obal Zeme – gravitácia a atmosféra.

Znamenia deväťdesiatej deviatej (99) kapitoly znázorňujú ďalší pohľad na koniec terajšieho života:

„**1. Až sa zem otrasie otrasom svojím** (silným a ničivým, ktorý jej bol Bohom predurčený a ktorý sprevádza udalosť zmŕtvychvstania), **2. A až zem svoje bremená vyvrhne** (vyjaví na povrch všetko, čo v nej je), **3. A až človek** (s údivom a strachom) **povie: „Čo je to s ňou** (čo sa to s ňou deje)?“, **4. V ten deň bude** (zem) **oznamovať správy svoje** (o tom, čo sa deje a čo sa na nej

dialo)³⁷, **5. Že Pán tvoj jej vnukol** (aby ich oznámila a aby vyvrhla bremená, ktoré v nej boli). **6. V ten deň sa ľudia budú vracat' rozdelení, aby videli svoje skutky** (bolo im ukázané, čo všetko vykonal a boli im tieto ich skutky odplatené). **7. Kto by vykonal** (čo i len) **za mak dobra, tak ho** (ako dobro) **uvidí** (nič sa tam nestratí a každý veriaci človek tam nájde dobro, ktoré vykonal a bude mu daná zaň odmena), **8. A kto by vykonal** (čo i len) **za mak zla, tak ho** (ako zlo) **uvidí** (zistí, akého zla sa dopustil a dostane sa mu odplata spravodlivá).“

Zo znamení Koránu 27:87-90 sa dozvedáme:

„**87. V deň, keď bude fúknuté do Trúby**, (vtedy) **zľaknú sa** (všetci) **tí, ktorí sú v nebesiach a ktorí sú na zemi, okrem tých, u ktorých to Boh nebude chcieť** (všetci sa naľakajú, s výnimkou tých, u ktorých Boh chcel, aby sa nezľakli). **Všetci k Nemu** (k Bohu) **prídu ponížene** (so strachom a pokorou), **88. Uvidíš hory**,

³⁷ (99:4): Prorok Muhammad (požehnanie Božie a mier nech ho sprevádzajú) povedal: „Viete, čo sú jej správy?“ Všetci odpovedali: „Boh a Jeho posol to vedia“. Prorok povedal: „Správy zeme sú, že o každom človeku bude svedčiť, čo on na zemi konal. Zem (o každom) povie: V ten deň urobil to a to. To sú jej správy“. Zem bude preto svedkom vypovedajúcim o činoch každého človeka, ktorý na nej žil.

(o ktorých) **budeš si myslieť, že sú nehybné, ale ony sa budú pohybovať pohybom mračien** (pohybovať sa budú veľkou rýchlosťou). Vytvorené je to všetko Bohom, ktorý dokonale všetko stvoril. On (Boh) všetko vie o tom, čo konáte. 89. Kto príde (v súdny deň) s dobrým skutkom, tomu bude náležať (odmena za) ešte lepší (skutok), než aký vykonal (odmena za dobré skutky sa znásobuje) a ten a jemu podobní pred hrôzou toho dňa budú v bezpečí, 90. Kto príde (v súdny deň) so zlým skutkom, tých tváre budú hodené do ohňa (a bude im povedané): „Je vám odplatené niečo iné než to, čo ste robili? (Oheň, v ktorom ste, je len spravodlivá odplata za to, čo ste robili)“.

Znamenie 39:68 nám koniec terajšieho života opisuje nasledovne:

„Bude **fúknuté do Trúby a bude šokom zasiahnutý** (silnou vlnou zvuku) **každý, kto je v nebesiach a kto je na zemi**, okrem tých, ktorých Boh chcel, aby zasiahnutí neboli. Potom **bude do nej fúknuté znova a hľa, oni budú vstávať a pozerat' sa**. (Prvýkrát bude fúknuté a zomrú všetci okrem tých, ktorých Boh z toho vyňal. Potom bude fúknuté znova a všetci ožijú a budú pozerat', čo sa to stalo.)“

Fúknutie do trúby môže vyjadrovať silný hlasný zvuk, pričom znamenie 39:68 dopĺňa informáciu zo znamenia 27:87, ktorá spresňuje, že všetci (okrem tých, u ktorých to Boh nebude chcieť) budú zasiahnutí šokom – zvukovou vlnou. Ďalšia vlna všetkých prebudí. Zaujímavá je aj veta „**Uvidíš hory, (o ktorých si) budeš si myslieť, že sú nehybné, ale ony sa budú pohybovať pohybom mračien**“.

Znamení Koránu opisujúcich koniec terajšieho života, príchod udalosti zmŕtvychvstania a súdneho dňa je v Koráne mnoho. Podľa príznakov, ktoré obsahujú, si možno vytvoriť predstavu o tom, čo všetko bude predchádzať, čo sa dá do pohybu a čo sa zmení najmä na Zemi a v jej okolí, aby uvedené udalosti nabrali takú značnú intenzitu.

Podstata však ostáva jedna a tá istá – ide o informáciu o tom, že terajší život sa končí a prichádza obdobie, ktoré bolo určené, že príde. Prichádza zodpovednosť a zúčtovanie.

Ak by sme koniec terajšieho života mali stručne charakterizovať, ide o kozmický proces, ktorý ukončí život na Zemi, aby sa následne spustil ďalší proces.

Boh v Koráne kladie ľuďom otázku na viacerých miestach: Prečo si myslia, že Boh – Stvoriteľ, ktorý ich stvoril – nemá moc ich prinavrátiť znova do života? Prinavrátanie niečoho, čo už existovalo, je pritom ľahší proces než jeho pôvodné stvorenie.

12. Čo znamená návrat do života – proces zmŕtvychvstania

Proces zmŕtvychvstania je udalosť, v ktorej sa znova začnú formovať telá ľudí, ktorí žili na Zemi od stvorenia Adama do konca terajšieho života. Telá sa budú tvoriť preto, aby sa s nimi duše, ktoré v barzachu vyčkávali, mohli spojiť znova.

Otázok týkajúcich sa samotného procesu zmŕtvychvstania a navrátenia duší do tiel máme mnoho, no odpovede sa dozvieme až vtedy, keď táto udalosť nastane. Podstatné je pre nás však vedomie, že tento proces príde.

Jedna z najdôležitejších správ, ktoré Korán v súvislosti so zmŕtvychvstaním uvádza, je informácia, že nikto nebude zabudnutý. Všetci bez výnimky budú súčasťou tohto procesu.

Znamená 19:93-95 hovoria:

„93. Každý, kto je v nebesiach a na zemi, príde ako poddaný k Tomu (k Bohu), v moci ktorého je milosť. (Poddaným sa tu myslí človek bez slobodnej vôle, bez možnosti výberu alebo odmietnutia čohokoľvek. Keď nastane čas, všetci sa podvolia či dobrovoľne alebo nedobrovoľne tomu, čo Boh najvyšší prikáže.) 94. On (Boh) ich (všetkých, ktorých stvoril) obsiahol (Svojou absolútnou znalosťou) a spočítal ich (dokonalým) spočítaním (bez toho, aby čo i len jeden unikol), 95. Všetci k Nemu (k Bohu) prídu v deň zmŕtvychvstania sami (osamelí, bez akýchkoľvek majetkov, spoločníkov, moci či ochrancov).“

Znamenie 72:28 túto skutočnosť potvrdzuje:

„Aby vedel (a aby sa zaznamenalo), že (poslovia) oznámili posolstvá Pána svojho (ktoré im zoslal) a že On obsiahol všetko, čo u nich (u týchto poslov) je a že všetko spočítal v presnom počte (všetko sa zapísalo a nič sa nevynechalo a ani neuniklo).“

Všimnime si, že znamenie 19:94 uvádza, že Boh všetkých obsiahol – pozná každého jednotlivca do posledného a má všetkých presne spočítaných.

Ak si uvedomíme matematickú presnosť v našom vesmíre, pochopíme, že všetko je vystavané na číslach, presných pomeroch a nesmierne komplikovaných matematických výpočtoch; inak by celý systém nemohol fungovať. Aj preto bude každý, kto sa v terajšom živote narodil, vzkriesený.

O tých, ktorí sa mali narodiť, ale sa z prirodzených alebo umelo vyvolaných dôvodov nenarodili, nevieme povedať, ako to s nimi bude. Odpoveď sa dozvieme až v deň zmŕtvychvstania.

Znamená Koránu 79:6-14 ďalej hovoria:

„6. V deň, keď sa (zem) otrasie otrasom (prvým), 7. Za ktorým bude nasledovať ďalší (otras alebo ďalšie fúknutie), 8. **Do srdc** (niektorých ľudí) **v ten deň bude nahnaný strach** (do srdc tých, ktorí odmietali veriť a mieru prekračovali), 9. **Ich zraky** (zraky týchto ľudí) **budú pokorné**, 10. **Budú hovoriť**: „Budeme vrátení k životu (znova po predchádzajúcej smrti)?“ 11. „A to i po tom (budeme k životu vrátení), **ako sme sa stali zhnitými kostami**?“ 12. **Povedia** (takíto ľudia vrátení k životu): „**To je** (ak sme boli vzkriesení znova k životu a varovania poslov pred týmto dňom boli pravdivé, potom je to) **veru návrat prehratý** (odmietali sme v to veriť, preto sme

si na tento deň nič nepripravili a nemáme sa čím obhájiť).“

13. Bude to len jeden výkrik (a všetko znova ožije),

14. Hľa, oni (všetci uvedení) **ostanú na povrchu zeme.**“

V znamení 79:6 si všimnime najmä to, že príde otras, za ktorým bude nasledovať ďalší.

Znamenia Koránu 20:102-112 opisujú udalosť zmŕtvychvstania takto:

„**102. V deň, keď bude fúknuté do trúby** (keď poverený anjel zatrúbi do trúby, ohlasujúc príchod dňa zmŕtvychvstania), **v ten deň zhromaždíme previnilcov modrých** (budú mať modrú farbu).

103. Šepkať si budú medzi sebou: „**Prebývali ste tam** (v živote pozemskom) **len desať** (vtedy sa týmto previnilcom bude zdať, že v živote pozemskom žili len veľmi krátku dobu, ktorú možno porovnať k desiatim dňom).“ **104. My lepšie vieme, čo budú hovoriť**

(čo si medzi sebou budú šepkať), **keď ten** (z nich), **ktorý má najlepšie spôsoby** (najlepšie správanie a myslenie), **povie:** „**Prebývali ste tam** (v živote pozemskom) **len jeden deň.**“ **105. Pýtajú sa ťa na hory** (ľudia sa pýtajú posla a proroka Muhammada, ako budú vyzerat' hory v deň zmŕtvychvstania). **Povedz: Vyhodí ich Pán môj do vzduchu vyhodením** (silným, po ktorom

z nich nič neostane), **106. A ponechá ich** (tieto vyhodené hory i zem, na ktorej stáli), **ako pustú pláň**, **107. Neuzrieš na nej zakrivenie ani vyvýšeniny** (táto zem bude úplne rovná bez akýchkoľvek nížin či vyvýšení). **108. V ten deň budú** (stvorenia) **nasledovať zvolávatel'a** (ktorý ich bude zo zeme zvolávať a), **od ktorého sa nebudú môcť odchyliť** (budú nasledovať presne to, k čomu ich vyzýva a nik sa nebude môcť tejto výzve vyhnúť). **Hlasy sa náhle pokoria** pred Tým (pred Bohom), **v moci ktorého je milosť** (všetky hlasy stíchnu v pokore pred Bohom), **a tak nebude nič počuť okrem šepotu**. **109. V ten deň nepomôže žiadne prihovorenie sa, jedine prihovorenie sa** (nik nebude mať možnosť žiadať od Boha odpustenie pre niekoho iného) **toho, komu to Ten, v moci ktorého je milosť** (Boh), **povolí a bude** (Boh) **spokojný so slovami jeho**. **110. Pozná ich súčasnosť i budúcnosť, ale oni Jeho svojím poznaním nedokážu obsiahnuť.** (Boh pozná všetko, s čím stvorení v tento deň prídu, ich vieru, skutky, ich stav v živote pozemskom, ale pozná aj ich budúcnosť, kam budú po Dni súdenia smerovať. Títo stvorení však z poznania, ktoré Boh má, neobsiahnu a nezískajú nič, iba ak by tak Boh chcel.) **111. Tváre pokorné budú** (upriamené) **k** (Bohu) **Večne živému, Večne existujúcemu** (a večne sa starajúcemu o chod

všetkého, čo stvoril). **Sklamanie utrpí ten, kto krivdu poniesol.** (v súdny deň sa všetky tváre v pokore poklonia Bohu večne živému a večne existujúcemu a sklamaný ostane ten, kto poniesol na svojich pleciach krivdu alebo nespravodlivosť zo svojho života pozemského, pričom sa za najväčšiu krivdu pokladá odmietanie viery v Boha a pridružovanie k Nemu.) **112. Kto dobré skutky koná a je pritom veriacim, ten sa (v tento deň) nebude obávať krivdy a ani ukrátenia** (nebude sa obávať, že by mu bolo ukrivdené pri hodnotení jeho skutkov alebo že by bol ukrátený o dobro, ktoré vo svojom živote pozemskom vykonal).“

Pri zamyslení sa nad znamením 20:102 si môžeme položiť otázku, prečo budú previnilci zhromaždení modrí – teda modrej farby. V čom je táto informácia podstatná?

Modrá farba pokožky je prejavom nedostatku kyslíka. Pri jeho nedostatku sa človeku dýcha ťažko, telo prepadá panike a dochádza k viditeľnému zafarbeniu pokožky do modra.

Všetci budú nasledovať zvolávateľa, ktorý ich bude viesť. Nebudú mať možnosť sa odchýliť – budú bez vlastnej vôle. V tej obrovskej mase ľudí hlasy stíchnu

a bude počuť len šepot, keď sa bude vyčkávať na to, čo nastane. Ako dlho bude táto udalosť trvať, nevieme. Je možné, že dĺžka nám nebola prezradená preto, že ju ľudia nebudú vnímať rovnako: niekto tým možno prejde rýchlo, inému sa to bude zdať ako nekonečný čas.

Uviedli sme si, že telo je tá zložka človeka, ktorá zachytáva a interpretuje vnemy, ktoré sa následne prenášajú do duše. Cez telo duša všetko vníma, cíti a prežíva.

Vo viacerých svojich publikáciách a článkoch som vysvetľoval rozdiel medzi arabskými slovami „*abíd*“ a „*ibád*“, ktoré Korán používa. *Abíd* je množné číslo slova *abd* – otrok alebo poddaný –, teda ten, ktorý je bez akejkolvek slobodnej vôle a je úplne podriadený všetkému. Naproti tomu slovo *ibád* označuje odovzdaných, zvyčajne Bohu odovzdaných, sú to stvorenia, ktoré majú určitú mieru slobody vôle a voľby, ktorú im Boh dal.

V živote terajšom sa – až na výnimky – používa slovo *ibád* na označenie ľudí. Po tom, ako ľudia opustia terajší život, sa už zvyčajne označujú slovom *abíd*. Opustením terajšieho života totiž človek stráca slobodu výberu a vôle a v deň zmŕtvychvstania prichádza úplne limitovaný

všetkými udalost'ami a pravidlami, ktoré tam budú platiť. Nemá možnosť sám vôbec nič ovplyvniť.

Duša sa síce opätovne spojí s telom, no človek je už plne podriadený. Stojí v obrovskom dave ľudí, ktorého presný počet pozná len Boh najvyšší a tí, ktorým to umožnil vedieť. Bude čakať, čo sa bude diať.

Znamenania 69:16-18 nám oznamujú:

„16. Nebo sa roztrhne a ostane v ten deň veľmi slabé (ako keď strecha domu veľmi zoslabne), **17. Anjeli budú na jeho okrajoch** (na okrajoch neba) **a ponesú Trón Pána tvojho nad nimi ôsmi**, **18. V ten deň budete predvedení** (na súdenie), **neskryje sa z vás** (pred Ním) **nič skryté** (nik z vás sa pred Bohom neskryje a ani žiadne tajomstvo, ktoré by ste skrývali, sa pred Ním neskryje).“

Pri slove *trón* sa na chvíľu zastavím s jednou poznámkou. Nik nevie – ani učenci, ktorí sa tým zaoberali dlhé roky –, čo presne sa týmto pojmom myslí. Nakoniec skonštatovali, že ide o slovo, ktoré naznačuje určitý trón, no ako vyzerá a čo presne predstavuje, nevieme.

Roky som nad týmto slovom uvažoval a premýšľal, aký význam môže mať. Boh nám na viacerých miestach Koránu oznamuje, že On je všade, že sa nepodobá na nič,

čo by ľudia dokázali vnímať, a že nemá žiadnu nám známu podobu. Prečo sa teda spomína trón – a trón je pritom miesto, kde zvyčajne sedí vládca a odkiaľ vykonáva svoju moc?

Vysvetlenie môže spočívať v spôsobe vnímania stvorených. Tí totiž potrebujú konkrétny bod, záchytný bod, pri ktorom budú vedieť, že moc a rozhodovanie pochádzajú práve odtiaľ. Tam je centrum authority, ktorá má moc. Preto sa tu zrejme objavuje trón – ako centrum rozhodovania a všetkého, čo sa bude pri udalosti súdu diať.

Samozrejme, ide o úvahu. Skutočný význam sa dozvieme až pri samotnej udalosti v budúcnosti.

Na znamení 69:17 si môžeme všimnúť, že sa už spomínajú aj anjeli, ktorých Boh poveril vykonávať úkony spojené s udalosťou súdu a všetkým, čo bude nasledovať.

Všetci ľudia budú stáť na rovnom, rovnakom povrchu zeme – všetko bude zrovnané. Budú spolu a budú vedení presne tam, kde je každému určené. Keď sa všetci zhromaždia tak, ako je im určené, prichádzajú anjeli s trónom, na ktorý sa uprú zraky všetkých. Početné miliardy

Ľudí stíchnu a ich pohľady spočinú na jednom bode – na tróne. Budú čakať, čo sa bude diať.

Korán opisuje, že niektoré tváre budú modré, ustráchané a utrápené. Tí najväčší previnilci – ktorí počas svojho terajšieho života nezanechali žiaden zákaz, ktorý by neporušili; zabíjali a prikazovali zabíjať, okrádali iných, šíрили skazu a podobne – už z barzachu vedia, kde skončia. Tí nebudú mať úniku.

Iní budú vyčkávať, ako dopadnú. Tretí ale budú už vedieť – tiež z barzachu –, že prežili svoj terajší život spôsobom, s ktorým je Boh najvyšší spokojní. Nemusia sa ničoho obávať; sú tam už len preto, aby na vlastné oči videli, že to, čo bolo sľúbené, sa aj naplnilo.

Následne príde hlavná udalosť – udalosť súdu a zhodnotenia skutkov.

13. Čo znamená zúčtovanie – súdny deň

Proces zúčtovania, alebo súdny deň, je v závere cesty každého človeka tou najdôležitejšou udalosťou. Na základe jej výsledku totiž každý skončí buď na dobrom mieste, alebo na zlom mieste.

O týchto dvoch miestach nám viaceré znamenia Koránu poskytujú informácie. Znamenia 11:103-108 hovoria:

„103. V tom je veru znamenie pre toho, kto sa obával trápenia života posledného (a večného, ktorý príde po súdnom dni už ako posledný a večný život). To bude deň (súdny deň), pre ktorý budú ľudia zozbieraní (zhromaždení a vzkriesení znova k životu) a to bude deň, ktorého svedkami budú (ľudia aj každý, o kom Boh rozhodne, že sa ho má zúčastniť). 104. Odkladáme ho (príchod súdneho dňa) len do lehoty vypočítanej (až kým nenastane čas, ktorý je pre jeho príchod určený a presne vypočítaný). 105. V deň, keď príde (súdny deň), žiadna duša neprehovorí bez Jeho povolenia (bez toho,

aby jej to Boh povolil). **Niektorí z nich** (z tých, ktorí budú svedkami tohto dňa) **budú nešťastní a iní šťastní** (podľa toho, ako kto strávil svoj život pozemský).

106. Tí, ktorí sa nešťastnými stali, v ohni budú a bude z nich počuť len výdych a nádych (od tepla a drsných podmienok,

ale aj od žiaľu z toho, ako dopadli, bude počuť ich trápenie a vzdychanie). **107. Budú v ňom naveky** (v tomto ohni),

pokým budú nebesá a zem existovať, okrem toho (s výnimkou toho), **čo Pán tvoj (Muhammad) bude chcieť.**

(Všetko sa bude diať presne podľa zákonov a zákonitostí, ktoré Boh určil, t. j. delenie ľudí do raja a pekla, zotrvanie nebies a zeme a iné. Jedine Boh bude určovať výnimky, okrem iného aj v tom, či niekoho oslobodiť, alebo vyňať z trápenia ohňa.) **Pán tvoj veru robí to, čo chce** (len v Jeho moci je ľudí z trápenia ohňa vyňať, pretože niet toho, kto by nad Ním stál alebo sa Mu rovnal).

108. Tí však, ktorí sa šťastnými stali, v raji budú naveky, pokiaľ budú nebesá a zem existovať, okrem toho (s výnimkou toho), **čo Pán tvoj (Muhammad) bude chcieť.** (Všetko sa bude diať podľa presne stanovených zákonov a zákonitostí Bohom určených, a teda nakoniec aj to, kto do raja pôjde a kto bude z neho vyňatý. Oba verše zvyrazňujú ojedinelú Božiu moc a Jeho milosť

a spravodlivosť.) **V ňom sa im dostanú dary, ktoré prerušené nebudú** (budú stále a kontinuálne trvať).“

Znamenie 4:122 hovorí o tých, ktorí sa dostanú do raja:

„Tí, ktorí uverili a dobré skutky konali, tým dáme vojsť do záhrad, pod ktorými tečú rieky, budú v nich naveky vekov. Je to sľub od Boha pravdivý. A čie slová môžu byť pravdovravnnejšie než Božie. (Čie slová už môžu byť pravdivejšie než slová Toho, kto všetko stvoril a kto má moc nad všetkým?)“

Znamenia 4:167-169 hovoria o tých, ktorí sa dostanú do pekla:

„167. Tí, ktorí odmietli veriť a bránili ľuďom nasledovať cestu, ktorú Boh určil, tí zblúdili v blude ďalekom. 168. Tí, ktorí odmietli veriť a krivdy sa dopúšťali, tým Boh už viac neodpustí (nič z toho, čoho by sa dopustili) a ani ich neusmerní na cestu správnu, (Boh v tomto verši ľuďom jasne hovorí, že kto veriť odmietal a k tomu by ešte krivdy páchal, tomu sa už odpustenie od Boha nedostane a ani ho k tej pravej ceste a viere už nikdy neusmerní.) 169. Jedine ak (ich usmerní) na cestu pekla, v ktorom ostanú na veky vekov. (Jedine kam Boh takýchto naničhodných

a krivdiacich ľudí usmerní, je cesta, ktorá ich do pekla povedie.) **A je to pre Boha veru príľahké** (nie je pre Boha vôbec ťažké ich uvrhnúť do pekla naveky).“

Z uvedených znamení jasne vyplýva, že ten, kto sa dopustí tých najhorších hriechov, vojde do pekla naveky vekov. Tí, ktorí sa dostanú do raja, tam takisto ostanú naveky vekov. V znameniach 11:106 a 11:108 sa však nachádza veta „*okrem toho, čo Pán tvoj bude chcieť*“, ktorá naznačuje, že Boh má absolútnu moc nad všetkými výnimkami.

Ďalšia otázka, ktorá sa prirodzene vynára, je, či majú raj a peklo jednu úroveň alebo predstavujú viaceré úrovne.

Znamenie Koránu 20:74-76 o tom hovorí:

„74. „Ten, kto príde k svojmu Pánovi previnilý, tomu sa dostane peklo, neumrie v ňom a ani nebude žiť (neumrie, aby mal pokoj a jeho život bude taký biedny, ako keby vôbec nežil)“, **75. „Kto však k Nemu príde ako veriaci s dobrými skutkami, ktoré vykonal, tomu (a každému, kto tak konal) budú patriť stupne vysoké** (z hľadiska odmeny i miesta v Raji)“, **76. „Záhrady Edenu (to budú), pod ktorými budú tiecť rieky a v ktorých budú (títo veriaci) naveky. Taká je odmena pre toho,**

kto sa očistil (od svojich omylov a hriechov, uveril v Boha a napravil svoje správanie)“.

Znamenie 17:21 hovorí:

„Pozri sa (Muhammad), ako sme uprednostnili niektorých (ľudí v tom, čo sme im dali) **pred inými. Život posledný má ale vyššie stupne a väčšie prednosti.** (Niektorým ľuďom sme v živote pozemskom dali viac, iným zasa menej, niektorí sa dostali na vyššie stupne v spoločnosti, iní zasa na nižšie, to všetko je ale nič v porovnaní s tým, čo ľuďom v živote poslednom a večnom dáme a v porovnaní so stupňami raja, do ktorých budú veriaci ľudia rozdelení v závislosti od skutkov, ktoré v živote pozemskom vykonali)“

Znamenie 4:145 hovorí:

„Pokrytci budú v spodnej úrovni ohňa. Pre nich už nenájdeš nikoho, kto by im pomohol a podporil ich (nenájdeš toho, kto by im pomohol alebo sa ich zastal pred Bohom),“

Z uvedených aj iných znamení Koránu jasne vyplýva, že tak raj ako aj peklo sa delia na úrovne. Raj od dobrej k lepšej, až po najvyššiu úroveň; peklo od zlej k horšej, až po najnižšiu úroveň.

Proces súdu a zúčtovania znamená, že úplne spravodlivo a dôkladne budú každému človeku spočítané jeho dobré aj zlé skutky – všetky skutky, ktoré v terajšom živote vykonal, alebo nevykonal, hoci mal. Všetko sa zapisuje do poslednej bodky, akoby sa vyhotovoval obrazovo-zvukový záznam všetkého.

Všimnime si znamenia 18:48-49:

„**48. Budú predvedení pred Pána tvojho** (Muhammad) **v rade** (a bude im povedané): „**Prišli ste k nám tak, ako sme vás stvorili prvýkrát. A vy ste (prítom) tvrdili, že vám stretnutie (s nami v určený čas) neučiníme**“.

49. Bude položená Kniha (skutkov na zúčtovanie). **Hľa, uvidíš previnilcov, ľutujúcich samých seba za to, čo je v nej** (v Knihe zapísané, všetky tie zlé skutky, ktoré predtým vykonal) **a budú hovoriť** (títo previnilci): „**Beda nám, čo je tejto Knihe, že nevynechá nič malé ani veľké** (žiadnu vec, z ktorej sme sa previnili) **bez toho, aby to nezapočítala?**“ **Nájdu tam prítomné to, čo konali** (do najmenších detailov zapísané). **A Pán tvoj nikomu neukrivdí** (každý sa bude zodpovedať za to, čo konal).“

Znamenie Koránu 2:284 hovorí:

„Bohu náleží, čo je v nebesiach a čo je na zemi (pozná všetko, čo sa v nich deje). A nech by ste prejavili (navonok), čo je vo vašich dušiach (vaše úmysly i to, čo v sebe skrývate) alebo (by ste) to skryli (nechali utajené), Boh vám to (všetko nakoniec) zúčtuje, odpustí, komu chce a podrobí trápeniu, koho chce. A Boh má veru nad všetkým moc.“

Kniha a záznamy o každom zaznamenajú presne to, čo povedal a čo vykonal.

Ako som uviedol, z jedného z výrokov proroka Muhammada vyplýva, že ak by sa mal človek spoliehať len na svoje dobré skutky, nik by nevošiel do raja. Zlé skutky by ich vždy prevážili. Preto prichádzajú na rad Božia milosť a odpustenie, ktoré zlé skutky vyvážia a prevýšia do miery, ktorú Boh určí. To vyjadruje aj skutočnosť, že Boh človeka stvoril, dal mu život a nakoniec sám rozhodne o osude každého jednotlivca.

Znamenie Koránu 7:156 hovorí:

„A určí pre nás dobro v terajšom živote najnižšom (pozemskom) i v živote poslednom (a večnom dobro, za to, že sme nasledovali to, čo nám ukladáš). So správnym usmernením sa vraciame k Tebe (nasledujúc správne

usmernenie, ktoré si nám poslal, sa vraciame správnym smerom k Tebe, Bože náš)“. **Povedal (Boh): „Trápením mnou určeným (zoslaným odo mňa) zasiahnem, koho chcem. Moja milosť obsiahla všetko, určím ju (túto milosť) tým, ktorí sa vyvarujú (toho, čo som zakázal) a dávajú zakat a tým, ktorí v naše znamenia veria“,“**

Všetko v Koráne naznačuje, že Božia milosť a odpustenie sú veľké a že Boh ich dá každému, u koho vie, že sa zámerne nedopúšťal tých najväčších hriechov, pred ktorými Korán varuje.

Existuje tu však jedna všeobecná podmienka, obsiahnutá v znameniach 4:48 a 4:116.

Znamenie 4:48 stanovuje:

„Boh neodpustí, ak by bolo k Nemu čokoľvek pridružené a odpustí mimo (okrem) toho, komu chce (čo chce). A kto k Bohu pridružil, ten si vymyslel hriech obrovský (vymyslel si tu najväčšiu lož, akú mohol, a tým sa dopustil obrovského hriechu, ktorý Boh neodpustí).“

Podmienka viery v Boha – v podobe, v akej túto vieru Boh v Koráne určil – je zásadná. Všetko ostatné môže Boh odpustiť, okrem pridruženia.

Uvádza sa tu zrejme len pridruženie k Bohu, a nie odmietanie viery, pretože človek, ktorý k Bohu niekoho alebo niečo pridruží, v Boha verí, ale jeho viera je chybná.

Človek, ktorý vieru v Boha odmieta, ten ani existenciu Boha neuznáva, takže fakticky nemá nárok na nič z toho, v čo pôvodne neveril.

V Koráne je daný jasný a jednoduchý princíp na to, aby človek pokračoval vo svojom živote na lepšie miesto: veriť v Boha a nedopúšťať sa zámerne tých najväčších hriechov.

Treba mať vždy na pamäti – či už ide o človeka odmietajúceho vieru, o takého, ktorý k Bohu pridružuje, alebo aj o veriaceho –, že Boh pozná aj tie najtajnejšie zákutia a myšlienky v duši každého z nás. Boha nemôžeme nikdy oklamať; On vie o nás aj to, čo si my sami o sebe vôbec neuvedomujeme.

Je potrebné znova zdôrazniť, že kým človek žije v terajšom živote, má možnosť ovplyvniť to, čo sa bude diať pri procese jeho súdu. Samotný fakt, že uzná, že Boh je jeden jediný a že Muhammad je jeho poslom, otvára pred

ním brány odpustenia a milosti – aj keby z nejakého dôvodu zomrel o sekundu neskôr. Zomrel totiž ako veriaci.

V momente, keď niekto opustí bránu terajšieho života ako odmietajúci vieru v Boha alebo ako ten, kto k Bohu pridružuje, a prejde do barzachu, tam sa jeho šance končia.

Treba však zdôrazniť, že uvedené je všeobecná zásada, ktorá platí na všetkých. Boh ale môže udeliť výnimky tam, kde to uzná za vhodné. Treba mať však na pamäti, že ani skutky väčšiny veriacich nie sú natoľko dobré, aby ich dostali priamo do raja – nieto ešte skutky človeka, ktorý neverí alebo pridružuje k Bohu. Spoliehať sa na to, že Boh urobí výnimku práve pri takomto konkrétnom človeku, by bolo veľmi neuvážené.

Ako dlho niekto ostane v pekle?

Už sme si uviedli, že tí najväčší previnilci ostanú v pekle natrvalo, „*kým nebesá a zem budú existovať*“. Iní doň zrejme vojdú na určitý čas. Na aký čas a v akej úrovni pekla – to sa určí až v súdny deň.

Avšak už len pohľad na peklo musí byť neúnosný, nieto tam ešte stráviť niekoľko tisíc, milión alebo viac rokov, aké my počítame.

O dni zmŕtvychvstania Korán v znamení 73:17 hovorí:

„Pokiaľ by ste odmietli veriť, ako sa vyhnete dňu (zmŕtvychvstania a súdnemu dňu), ktorý učiní deti šedivými (v ktorom aj deti zošedivejú od strachu pred tým, čo sa bude diať)?“

A to tí, ktorým je to adresované, ešte nenazreli do pekla – nevideli, ako vyzerá a čo všetko sa v ňom deje.

V súdny deň sa predvedú aj deti. Keďže opustili terajší život ešte pred dosiahnutím akéhokoľvek stupňa zodpovednosti, voči nim sa zrejme žiadne zúčtovanie nebude konať a Boh ich pošle priamo do raja.

Existuje tu však jeden zásadný dôvod, prečo budú aj deti v súdny deň predvedené. Ak im niekto veľmi ubližoval, zámerne ich zabil alebo prispel k tomu, že boli zabití, deti môžu pre takéhoto človeka žiadať zvýšenie trestu a trápenia za to, že im odobral možnosť prežiť terajší život.

Akú váhu bude mať žiadosť takéhoto dieťaťa, nevieme. No ak si uvedomíme, že úmyselná vražda je jedným z najťažších hriechov, potom je ťažké vôbec si predstaviť, aký hriech predstavuje úmyselné zabitie jedného dieťaťa – nieto ešte viacerých.

Proces súdu bude zrejme proces, ktorý bude trvať dlho. Tam však čas stratí svoj význam. Či bude súd vykonaný u každého individuálne a následne bude človek samostatne poslaný do raja alebo do pekla, alebo pôjde o hromadný proces – konajúci sa vo vzťahu k viacerým naraz –, to už s istotou nevieme.

Zo znamení Koránu sa však javí, že do pekla prídu zvlášť jednotlivci, ale aj celé skupiny.

Na záver je potrebné poznamenať, že samotný súd sa nebude konať len na individuálnej báze, ale aj na kolektívnej báze. Znamenia Koránu 45:28-29 to jasne naznačujú. Tie hovoria:

„Budeš vidieť (v ten deň) každé spoločenstvo kl'áčiace. Každé spoločenstvo bude vyzvané ku svojej knihe (skutkov). Dnes je vám náležite odplatené to, čo ste konali (v živote pozemskom), 29. To je naša kniha (skutkov), vyslovuje sa o vás (a o tom, čo ste konali) v pravde (všetko je v nej presne a pravdivo zachytené). My sme prepisovali (presne v knihe evidovali všetko) to, čo ste konali (vo vašom živote pozemskom),“

Vo svojom článku *Každé spoločenstvo bude vyzvané ku svojej knihe*, som uviedol, že uvedené znamenia nám naznačujú:

1. Súdu budú podliehať nielen jednotlivci, ale aj spoločenstvá ako celok.

2. Všetky spoločenstvá budú kľáčať, čo je prejavom podriadenosti a rovnosti všetkých. Ak bolo niektoré spoločenstvo v terajšom živote významnejšie alebo mocnejšie, v súdny deň budú všetky na tej istej úrovni.

3. Bude prinesená kniha, v ktorej bude do úplných detailov zaznamenané, ako sa spoločenstvo rodilo, ako sa vyvíjalo, ako sa správalo dovnútra aj navonok, ako riadilo samo seba, ako upadlo a ako zaniklo. V rámci tohto sledu sa budú posudzovať jeho jednotliví členovia – ako sa v spoločenstve správali, ako sa doň zapájali, či konali dobro alebo zlo. Budú sa zodpovedať za to, či boli veriaci alebo nie, či sa správali voči svojmu okoliu ako spoločenstvo dobre, alebo či šíрили skazu na Zemi a v akom rozsahu. Každý jednotlivec sa bude zodpovedať za to, ako sa v tomto spoločenstve a vo svojom živote správal.

4. Záznam v knihe nevynechá nič. Odhalí všetko skryté a pripomenie všetko, čo sa stalo.

5. Každému bude náležite a v úplnej spravodlivosti odplatené to, čo konal.

Podstata a odkaz uvedených znamení 45:28-29 spočíva v tom, že každý človek, ak žije v určitom spoločenstve, tak v ňom pôsobí, plní v ňom určitú úlohu a funkciu a spoluvytvára ho.

Život tohto spoločenstva v konečnom dôsledku dotvára aj časť skutkov každého z nás – skutkov a spôsob myslenia a života, za ktoré sa budeme v súdny deň zodpovedať.

Platí tu pravidlo, že čím významnejšie postavenie má niektorý člen spoločenstva pri jeho dotváraní, riadení a správe, tým väčšia je aj jeho osobná zodpovednosť za myslenie a skutky celého spoločenstva – či už v dobrom alebo zlom.

Táto zodpovednosť sa ešte viac zvyšuje, ak sa k takémuto postaveniu dostal bez súhlasu

spoločenstva, alebo ak sám seba ponúkol ako tú najvhodnejšiu alternatívu na jeho správu a riadenie.³⁸

Pri tejto časti je už jasnejšie vidieť, ako spolu súvisia siete križovatiek, ktoré sme si uviedli pri výklade o osude. Každé rozhodnutie, ktoré človek urobí, má dosah nielen na neho samého, ale aj na jeho okolie. Križovatky toho, kto rozhodnutie prijal, sa prelínajú s križovatkami ostatných, vplývajú na výber nasledujúcej cesty a ovplyvňujú jej výber u druhých.

Toto celé prelínanie sa bude v súdny deň posudzovať jednotlivo aj v celku.

³⁸ **Al-Sbenaty, Abdulwahab, Každé spoločenstvo bude vyzvané ku svojej knihe.** Článok uverejnený online na webovej stránke www.al-islam.sk, sekcia *Postrehy z Koránu*, 24.3.2026 (navštívené v júli 2026)

14. Kam bude človek po zúčtovaní pokračovať a prečo

V predchádzajúcom výklade sme si uviedli, že po súdnom dni a skončení procesu zhodnotenia skutkov každého človeka pokračuje človek buď do raja, alebo pekla. Čo však je raj a čo predstavuje peklo?

Raj má viaceré pomenovania – *raj*, *rajská záhrada*, *večná záhrada* a iné.

Ide zrejme o priestor, ktorý má viaceré úrovne, od tej najnižšej až po najvyššiu. Do jednotlivých úrovní sa ľudia dostávajú podľa toho, ako v terajšom živote uspeli a nakoľko bol Boh najvyšší spokojný s ich činmi.

Najnižší stupeň raja si môžeme predstaviť ako život niekoľkonásobne lepší než ten, aký mali králi a bohatí ľudia v terajšom živote – samozrejme bez všetkých problémov, trápení a obáv, ktoré oni mali.

Vo všeobecnosti sa o raji v Koráne uvádza, že ide o záhradu, cez ktorú tečú rieky čistej vody, chutného mlieka, chutného neopojného vína a čistého medu.

Jedlo v nej je stále dostupné a hojné. Čokoľvek si tí, ktorí sú v nej zmyslia, to dostanú. Tiene chrániace pred slnkom sú všade a čerstvé ovocie je dostupné na dosah ruky.

Medzi obyvateľov raja kolujú sluhovia s taniermi zo striebra a striebornými džbánikmi. Budú napájaní z prameňa, ktorý má nádych zázvoru.

Počasie je mierne – nie je v nej ani veľmi teplo, ani zima.

Z hrudi obyvateľov raja bude odňatá zášť a nenávisť. Budú mať v nej družky očistené.

Znamenie 7:43 nám to opisuje:

„A vyjmeme zlobu, ktorá bola v ich hrudiach (odnímeme z nich akýkoľvek druh zloby a nenávisti, ktorú by mohol človek voči čomukoľvek alebo komukoľvek cítiť), rieky budú tiecť pod nimi. A povedia (títo veriaci): „Vďaka Bohu, že nás správne usmernil k tomuto (že nám dal správne usmernenie v živote pozemskom, vďaka čomu sme sa do raja dostali) a neboli

by sme sa k správne mu usmerneniu dostali, nebyť toho, že nás Boh správne usmernil. Poslovie nášho Pána (ktorých k nám v živote pozemskom s posolstvami poslal) **prišli s pravdou** (a nimi vyslovené radostné zvesti o raji a varovania pred peklom a trápením sa naplnili).“ **A bude na nich zavolané: „Toto je záhrada rajská, zdedili ste ju za to, čo ste konali** (za vašu vieru a dobro, ktoré ste v živote pozemskom robili)“.

V Koráne nájdeme aj ďalšie podrobné opisy raja. To najpodstatnejšie však je, že tým, že človek vošiel do raja, unikol pred peklom. Už len tento samotný fakt postačuje na to, aby bol človek spokojný – aj keby sa mu nedostalo ani zlomku všetkého toho, čo je v Koráne opísané, a čo sa mu v skutočnosti aj dostane.

Raj je v podstate miesto, kde je človeku dovolené všetko dobré, po čom túžil v živote terajšom, čo si však odopieral preto, že mu to jeho náboženstvo nepovoľovalo. Každý si teda môže predstaviť to, po čom najviac túžil, čo si odopieral, aby neporušil to, čo mu Boh prikázal – a to si v raji môže zaželať.

Znamená sedemdesiatej kapitoly Koránu nám o tých, ktorí sa do raja dostanú, prezrádzajú viac – konkrétne znamenia 70:19-35:

„19. Človek bol stvorený vrtkavý (a ustráchaný),
20. Ak by sa ho dotklo (postihlo) zlo, je strachom
naplnený, 21. A ak by sa ho dotklo (zastihlo) dobro,
je skúpy, 22. Okrem (s výnimkou) modliacich
sa (tí sú uchránení od takýchto vlastností),
23. Ktorí na modlitbách svojich zotrúvajú (dodrúujú
všetky modlitby, ktoré majú), 24. A v majetkoch ktorúých
spočíva známe právo (dávka zakat, ktorá im bola uložená)
25. Pre toho, kto prosí o pomoc a kto v biede je,
26. A ktorí veria v pravdivosť Dňa zúčtovania (súdného
dňa, že s určítosťou príde a nastane), 27. A ktorí sa pred
trápením určeným ich Pánom ľutujú (uvedomujú
si Božíu moc, a preto sami seba ľutujú pred tým,
čo sa im môže stať, ak by porušili čokoľvek z toho,
čo im uložil). 28. Veru, pred trápením určeným
ich Pánom nie je nik v bezpečí (nik nemá istotu
ani ubezpečenie, že ho Božie trápenie nepostihne za niečo,
čo vykonal alebo nevykonal). 29. A tí, ktorí svoje
pohlavné orgány chránia (pred mimomanželským
pohlavným stykom), 30. S výnimkou (táto ochrana
sa nevzťahuje) pred svojimi manželkami alebo pred tým,
čo vlastnila ich pravica (pred otrokyňami, ktoré vlastnia).
To im nebude vyčítané (s nimi pohlavný styk majú
povolený). 31. Kto by sledoval niečo mimo toho (mal

by styk s inou ženou než s manželkou alebo otrokyňou), **to sú tí, ktorí mieru prekročili. 32. A ktorí sa o záležitosti (a veci) im zverené a sľuby svoje starajú (aby ich vykonali čo najlepšie), 33. A ktorí svedectvá svoje vykonávajú (svedčia o tom, čo videli a čo majú a svoje svedectvá pravdivo podávajú), 34. A ktorí svoje modlitby dodržiavajú (dbajú na vykonávanie uložených modlitieb), 35. Tí budú v záhradách ctihodní (vítaní a zahrnutí dobrodením Boha najvyššieho).**“

Peklo je opak raja. Podobne ako raj, má viacero pomenovaní – *peklo, oheň, oheň pekelný* a ďalšie.

Hlavná charakteristika pekla je, že ide o priestor, v ktorom sú naplnené všetky predpoklady na to, aby človek zomrel, ale zákonitosť smrti je tam znefunkčnená, a preto neumrie.

Bude tam pálivé, neznesiteľné teplo. Jedlo v ňom bude zlé a horké a nápoje budú z vriacej vody. Jedlo bude pochádzať najmä z jedného stromu, z ktorého keď človek zje, pocíti, akoby mu vrelo v žalúdku. Keď si bude chcieť zhasiť smäd, bude tam nápoj vriacej vody, ktorý poseká črevá.

Niektorí ľudia budú v okovách, ktoré v tom horúcom ovzduší ešte budú znásobovať ich trápenie.

O pekle možno povedať, že prekoná akékoľvek predstavy ľudí o tom, na ako zlom a nehostinnom mieste môže človek skončiť.

Peklo spĺňa všetky predpoklady na to, aby človek umrel. Keďže v ňom však nebude platiť zákonitosť smrti, človek v ňom ostane naveky, pokiaľ Boh nerozhodne, že ho z neho omilostí. Napriek tomu niektorí tam ostanú navždy.

V pekle je všetko obmedzené a podlieha prísnemu režimu, z ktorého niet výnimky. Je to najhoršia predstava väzenia, v ktorom je neustále trápenie.

Znamenia 66:6-7 nám to opisujú:

„Vy, ktorí ste uverili, chráňte svoje duše i rodiny (svoje) pred ohňom (ktorý po súdnom dni postihne tých, ktorí odmietajú veriť a ktorí sa nedržia toho, čo Boh v Koráne zoslal), ktorého palivom budú ľudia a kamene, nad ním (nad ohňom) budú anjeli tvrdí a silní, ktorí neporušia, čo im Boh prikázal a urobia, čo je im prikázané. 7. Vy, ktorí ste odmietli veriť, neospravedlňujte sa dnes (keď ste už trápenie, ktoré vás

čaká, uzreli). **Je vám náležite odplatené len to, čo ste konali** (v živote pozemskom).“

Žiadne výhovorky, žiaden návrat do terajšieho života. Taká bude realita, pred ktorou boli obyvatelia pekla v terajšom živote varovaní v Koráne.

Čo si o tom všetkom budú myslieť tí, ktorí budú v pekle, nebude nikoho zaujímať. Po spravodlivom zúčtovaní, v ktorom sa nevynechá nič zo zlých vecí, ktoré tí, čo sú v ohni, vykonali, tam skončia – a nikto si na nich ani len nespomenie.

Všimnime si napríklad znamenia 33:63-68:

„63. Ľudia sa ťa (Muhammad) pýtajú na Hodinu (na čas zmŕtvychvstania alebo súdny deň, kedy nastane)? **Povedz** (im, odpovedajúc): **„Poznanie o nej je len u Boha** (Boh o nej všetko vie a Sám určil, kedy nastane)“. **Čo ty vieš** (ty, ktorý čítaš alebo počúvaš), **Hodina** (zmŕtvychvstania alebo súdu) **je už možno blízko.** (Nevieš, kedy nastane, preto môže nastať každú chvíľu. Človek by mal preto byť z hľadiska svojej viery, správania, činov a skutkov na ňu pripravený každú chvíľu.) **64. Boh preklial tých, ktorí odmietli veriť a pripravil pre nich oheň planúci. 65. Budú v ňom** (v tomto ohni) **na veky vekov.**

Nenájdu (tam) žiadneho dôverníka a ani nikoho, kto by im pomohol a podporil ich (ktorý by sa ich zastal alebo im pomohol). 66. V deň, keď ich (tých, ktorí odmietli veriť) tváre budú obracané v ohni, budú hovoriť: „Keby sme len boli poslúchli Boha a poslúchli posla (Muhammada, neboli by sme sa dostali do trápenia, v ktorom sme)!“. 67. Povedia (tí, ktorí v ohni budú): „Pane náš, my sme poslúchli svojich pánov a vysoko postavených (ľudí) a oni spôsobili, že sme zblúdili z cesty (správnej na nesprávnú)“, 68. „Pane náš (budú pokračovať), daj im dvojnásobok (dvojnásobný podiel) trápenia a prekľaj ich prekliatím veľkým“.

Znamená sedemdesiatej kapitoly Koránu nám ešte viac približujú, aký bude stav mysle obyvateľov pekla, keď v znameniach 70:11-21 uvádzajú:

„11. Uvidia sa (títo blízki priatelia) navzájom. Previnilec si bude želať, aby sa mohol vykúpiť z trápenia toho dňa svojimi synmi, 12. A družkou svojou a bratom svojím, 13. A príbuzenstvom svojím, ktoré ho prichyľuje, 14. A tými, ktorí sú na Zemi, všetkými, aby ho (Boh, tohto previnilca) potom zachránil (pred trápením). 15. Nie (nič z toho sa nestane a každému sa dostane to, čo si zaslúži). On (oheň pekelný) bude blčať,

16. Bude sťahovať kožu z hlavy (od sily toho ohňa sa koža na hlave bude roztápať), **17. Vyzývať bude** (tento oheň k príchodu) **toho, kto sa otočil a odišiel** (odvrátil sa, keď počul prednášať znamenia Božie v Koráne obsiahnuté bez toho, aby sa snažil nad nimi čo i len zamyslieť), **18. A nahromadil** (majetky) **a schoval** (ich bez toho, aby z nich vynaložil na účely, ktoré Boh uložil). **19. Človek bol stvorený vrtkavý** (a ustráchaný), **20. Ak by sa ho dotklo** (postihlo) **zlo, je strachom naplnený,** **21. A ak by sa ho dotklo** (zastihlo) **dobro, je skúpy,**“

Popri tých, ktorí už vošli do raja alebo do pekla a ktorých miesto je už známe, bude existovať ešte určitý počet ľudí, ktorí ostanú na rozhraní raja a pekla. Koľko ich bude, to nevieme. Nevieme ani to, ako dlho na tomto rozhraní ostanú.

Sú to tzv. obyvatelia z vrchu múra – Asháb Al-aráf.

Budú na múre, ktorý bude predstavovať prekážku oddeľujúcu raj od pekla a obyvateľov raja od obyvateľov pekla.

Obyvatelia z vrchu múra budú čakať, až sa o nich rozhodne. Je možné, že pôjde o ľudí, ktorí mali skončiť

v raji, ale nejaký zlý skutok, ktorého sa dopustili, im v tom zabránil. Môže ale ísť o ľudí, ktorí mali skončiť v pekle, ale nejaký dobrý skutok ich zatiaľ pred ním ochránil.

Obyvatelia z vrchu múra budú vyčkávať, čo sa s nimi bude diať. Vyčkávanie, neistota, veľký nepokoj v duši a strach sú pritom niekedy sami o sebe trestom. Nádej však bude to, čo bude to všetko do určitej miery tlmiť.

Znamená Koránu 7:46-49 nám to objasňujú:

„**46. A medzi nimi** (medzi tými, ktorí budú v raji a tými, ktorí budú v pekle) **bude závoj** (určitá prekážka, ktorá bude oddelovať jedných od druhých). **A na múre** (spomenutý závoj bude zrejme mohutný ako múr) **budú muži, ktorí poznajú každého** (obyvateľov raja ako aj obyvateľov pekla) **podľa jeho vlastností** (dokážu rozoznať, ktorí sú obyvateľmi raja a ktorí obyvateľmi pekla podľa vlastností, ktoré sú typické pre každú skupinu z nich). **I zavolajú** (muži stojaci na múre) **na obyvateľov raja** (a povedia im): „**Mier s vami**“. **Nevstúpili doň** (títo muži, ktorí na múre stoja, sa ešte do raja nedostali), **ale dúfajú** (muži stojaci na múre boli ešte na rozmedzí raja a pekla, avšak dúfajú, že sa do raja medzi jeho obyvateľov dostanú), **47. A keď sa ich zraky obrátia ku strane obyvateľov pekla** (keď sa zraky mužov z vrchu múra

obrátiť smerom k obyvateľom pekla), **povedia** (títo muži): „**Pane náš, neučiň nás, aby sme patrili k ľuďom krivdiacim** (nech sa nedostaneme medzi tých ľudí, ktorí sa v živote pozemskom krívd dopúšťali - do pekla)“, **48. A obyvatelia z vrchu múra zavolajú na mužov, ktorých poznali podľa ich vlastností** (zavolali na mužov, ktorí boli v pekle a u ktorých v živote pozemskom videli, že veriť odmietali a krívd sa dopúšťali) **a povedia: „Nepomohol vám váš zástup** (počet), **ani to, že ste sa povyšovali** (nad to, čo Boh zoslal)“, **49. Sú to tí, o ktorých ste** (vy, obyvatelia pekla) **prisahali, že ich Boh nezahrnie žiadnou milosťou** (budú obyvatelia pekla opýtaní)? (Pred obyvateľov pekla bude predvedená určitá skupina ľudí, o ktorých v živote pozemskom tí, ktorí sa medzi obyvateľov pekla dostali, tvrdili, že ju Boh nikdy svojou milosťou nezahrnie a nikdy sa do raja nedostane.) **Vojdite do raja** (bude povedané členom predvedenej skupiny), **o vás niet strachu a ani nebudete zarmútení.**“

V raji aj v pekle budú prítomné všetky kategórie ľudí, s ktorými sme sa v terajšom živote stretli, alebo aj nestretli. Budú tam tí, ktorí boli v terajšom živote významní, menej

významní, ale aj takí, ktorých si nik nevšimal, pretože v terajšom živote neboli výrazní. Budú tam králi aj otroci, veľkí aj malí – všetky vrstvy a všetky úrovne spoločenského postavenia.

To, čo bude obyvateľov raja spájať, je bohabojnosť, pokora a dodržiavanie zásad, ktoré Boh určil. Na jednej strane múra, kde budú obyvatelia raja, budú všetci spolu v pokoji nažívať. Rozdiely, nezhody a nevrelé pocity – všetko, čo patrilo k terajšiemu najnižšiemu životu – tam zostane za nimi. V raji totiž naplno pochopia zmysel života a úlohy, pre ktorú nás Boh stvoril a ktorú nám zveril.

Na druhej strane múra, kde budú obyvatelia pekla, budú všetci nažívať v zlobe, výčitkách a nenávisti. Všetko zlé, čo si so sebou priniesli z terajšieho najnižšieho života, tam bude s nimi prítomné. Až tam pochopia – hoci už príliš neskoro –, že všetko o čom pochybovali, z čoho si robili posmech a čo zavrhovali, bolo pravdou, ktorá sa naplnila.

Obyvatelia raja sa bohabojnosti držali, snažili sa žiť v pokore a usilovali sa dodržiavať zásady, ktoré Boh určil.

Obyvatelia pekla sa bohabojnosti nedržali, žili vo svojej pýche a pohrdali zásadami, ktoré Boh určil.

Napriek tomu, že obyvatelia raja skončia v raji, aj oni sa k pekle dostavia. Veľký rozdiel medzi nimi a obyvateľmi pekla však bude spočívať v tom, že obyvatelia raja prídu k pekle len preto, aby na vlastné oči videli a na vlastnej koži pocítili, že to, pred čím boli varovaní, je skutočné, a aby pochopili, čomu sa svojím konaním v terajšom najnižšom živote nakoniec vyhli.

Znamenia 19:66-72 nám o tom hovoria:

„66. Človek hovorí (čudujúc sa): „Až zomriem, budem vzkriesený k životu?!“ 67. A či si človek nepamätá (a neuvedomuje si), že sme ho už predtým stvorili (a dali sme mu život) a pritom nebol ničím? 68. Prisahám na Pána tvojho (Boh prisahá sám na Seba, pričom adresátom je tu stále prorok Muhammad): Zhromaždíme ich (tých, ktorí veriť odmietli) so satanmi a potom ich privedieme k pekle, okolo ktorého budú na kolenách, 69. Potom vytiahneme z každej skupiny tých, ktorí boli voči (Bohu) Tomu, v moci ktorého je milosť, najzanovitejší, 70. Potom my veru najlepšie budeme poznať tých, ktorí si najviac zaslúžia v ňom (ohni) horieť (ktorí si to svojím správaním a odmietaním zasluhujú). 71. Niet medzi vami (ľudia)

nikoho, kto k nemu (k ohňu) **nepríde.** (Všetci k ohňu prídu. Tí, ktorí do Raja budú smerovať, aby spoznali, čo by ich čakalo a tí, ktorí veriť odmietali a hriechov sa dopúšťali, aby v ňom ostali.) **Je to u Pána tvojho isté a rozhodnuté** (že sa takto stane), **72. Potom** (ako všetci k ohňu pekelnému prídu) **zachránime tých, ktorí bohabojnými boli a ponecháme v ňom krivdiacich** (kľáčať) **na kolenách.**“

Taký bude záver celej našej snahy, spôsobu myslenia a života v terajšom najnižšom živote.

15. Je umiestnenie do raja alebo pekla trvalé?

Stráviť v pekle čo i len jednu sekundu by bolo pre každého z nás neznesiteľným utrpením. Ako povedal Al-šarawi, už len samotná predstava toho, že by tam mal niekto vojsť, vyvolá v duši neopísateľné muky. O čo väčšie utrpenie to musí byť, ak tam človek nakoniec aj skončí.

Znamenie 39:71 hovorí:

„Tí, ktorí odmietli veriť, budú vedení do pekla v skupinách a až tam prídu, otvoria sa jeho brány (brány pekla) a jeho strážcovia im povedia: „Neprišli k vám snád' poslovia pochádzajúci (a vybraní) z vašich radov (ktorí vám neboli cudzí), ktorí vám prednášali znamenia Pána vášho a ktorí vás varovali pred tým, že príde (a nastane) tento váš deň (že nastane tento deň, v ktorom sa teraz nachádzate, a pred tým, čo všetko sa v ňom bude diať)?“ Povedia (tí, ktorí smerovali do pekla): „Áno (prišli)“. Slovo určujúce trápenie (ktoré bolo dané

a sľúbený trest) **sa právom uplatní voči tým, ktorí veriť odmietali.** (Aj keď už zistili a uznali, že všetko, pred čím boli varovaní, je pravda, trápeniu sa nevyhnú, pretože boli na to upozornení a vedeli, čo ich bude čakať.)“

V predchádzajúcom výklade sme si uviedli, že najmä v pekle niektorí ľudia ostanú naveky a neopustia ho. Ich skazenosť totiž bude dosahovať také úrovne, ktoré im neumožnia odtiaľ vyjsť. Iných možno po určitom čase Boh najvyšší omilostí.

V súvislosti s uvedením je pre človeka otázka času, ktorú v terajšom najnižšom živote vníma, mimoriadne dôležitá. Ak má nádej, že sa z pekla môže vyslobodiť, prirodzene sa pýta, kedy to bude.

Podstatné však je ešte v terajšom živote pochopiť jednu zásadnú skutočnosť, ktorú sme už uviedli: čas je relatívna zákonitosť, ktorá zohráva svoju úlohu len v rámci súčasného ľudského ponímania. To potvrdzuje napríklad aj znamenie 10:5:

„On (Boh) je Ten, kto učinil slnko žiarou a mesiac svetlom a predurčil mu (mesiacu) fázy (určil mu presne stanovené etapy, ktoré sa opakujú), aby ste poznali počet

rokov a počítanie (dní a mesiacov). **Boh to všetko stvoril v pravde** (stvoril to, aby to slúžilo určitému účelu, nebolo to stvorené bezcieľne a bezúčelne). **Objasňuje** (Boh) **znamenia ľudom, ktorí majú poznanie** (uvedomujú si dôvod ich stvorenia a pôvod takéhoto stvorenia).“

Je to podobné ako so zákonitosťou smrti. Tá bola stvorená pre tento náš terajší život. Keby ju Boh nebol určil, boli by sme v skúške v terajšom živote na neurčito, až kým by nenastal náhly koniec terajšieho sveta a udalosť zmŕtvychvstania. Každému však bol určený určitý čas, ktorý v tejto skúške a v terajšom živote strávi.

Naznačil som v predchádzajúcom výklade, že sa javí, že po odchode duše do barzachu niektoré zákonitosti, ktoré platili v tomto našom terajšom živote, prestanú platiť. Je predpoklad, že v čase, keď nastanú udalosti zmŕtvychvstania a súdu, prestane platiť ešte viac takýchto zákonitostí, ktoré sú viazané na terajší život.

Netušíme ani to, či po presunutí sa do raja alebo pekla začnú niektoré z nich opäť platiť, alebo či ich počet bude dokonca ešte menší než v terajšom živote.

V každom prípade je otázne, či bude vôbec existovať čas a plynutie času a ak áno, v akej forme.

Skutočnosť, že Korán používa pojmy ako „na veky vekov“ a „kým nebesá a Zem existujú“ nám naznačuje, že plynutie času bude v živote konečnom málo významné, až bezvýznamné.

Plynutie času je totiž dôležité tam, kde sú potrebné limitujúce faktory. Tam kde potrebujeme mať začiatok a koniec niečoho. Ak ale začiatok a koniec nie sú podstatné, nie je podstatné ani plynutie času.

Podelím sa s čitateľmi o jednu vlastnú úvahu, ktorá vzišla z prác na preklade Koránu a ktorá neraz vyvolala určitú diskusiu pri korektúrach textu.

Jeden z problémov, ktoré sa pri korektúre ukazovali, spočíval v používaní prítomného času na opis budúcich udalostí. Doc. Minárová sa ťažko stotožňovala s tým, že text uvádza udalosť, ktorá má nastať v budúcnosti, a pritom používa prítomný čas. Viackrát navrhla použitie budúceho času aj tam, kde je v originálnom texte uvedený prítomný čas. S takým návrhom som samozrejme nesúhlasil.

Vzišli z toho nakoniec dlhé úvahy o tom, ako to všetko sklbiť, kým sme to nakoniec – s Božou pomocou – nevyriešili. Vyriešili sme to tak, že tam, kde text bol jednoznačne o budúcnosti a použitie budúceho času neuberalo na význame, sme použili slovo v budúcom čase. Išlo o ojedinelé prípady, ale bolo potrebné ich vyriešiť tak, aby sa zachoval pôvodný význam a zároveň dodržali pravidlá slovenského jazyka.

Ako príklad uvediem znamenie Koránu 76:5. Toto znamenie je v kontexte znamení opisujúcich raj. Preklad znamenia znie: „**Úctiví** (úplne a úprimne Bohu oddaní) **budú piť** (v raji) **z pohára, v ktorom je** (v jeho obsahu) **zmiešaný** (podiel vody z rajského prameňa zvaného) **káfur,**“

Arabský originál však znie: „**Úctiví** (úplne a úprimne Bohu oddaní) **pijú** (v raji) **z pohára, v ktorom je** (v jeho obsahu) **zmiešaný** (podiel vody z rajského prameňa zvaného) **káfur,**“

Dilema tu vznikla v tom, že keby sme dali prítomný čas, ako je to v origináli, slovenský čitateľ by pochopil, že úctiví ľudia dnes pijú z pohára, v ktorom je zmiešaný káfur. Nedostali by sme k čitateľovi informáciu o tom, že sa to vzťahuje na raj. V arabskom jazyku je tento štýl

jasný a zrozumiteľný, no v slovenskom jazyku by význam skreslil.

Neskôr, keď som sa nad uvedeným riešením zamyslel, ma moje úvahy priviedli k myšlienke, že použitie prítomného času nám možno naznačuje, že táto udalosť sa už odohráva – ale v priestore a „čase“, ktorý predstavuje pre nás budúcnosť, keďže sme momentálne limitovaní zákonitosťou času.

Túto myšlienku nebudem v tejto publikácii ďalej rozvíjať, pretože nie je jej predmetom. Podstatné však je pochopiť, a to je aj dôvod, prečo som ju uviedol, že je možné, že zákonitosť času už „v budúcnosti“ neexistuje. V takom prípade budeme všetko vnímať ako niečo neobmedzené a neohraničené – samozrejme v rámci daností, schopností a obmedzení, ktoré nám ako ľuďom Boh určil.

Je možné, že aj z tohto dôvodu znamenia 6:128 a 11:107 neurčujú žiaden konkrétny čas. Určujú len výnimku, ktorej nastanie vo vzťahu ku konkrétnemu človeku nepoznáme, kedy nastane. V znamení 6:128 ide o vetu „**Oheň bude vašim obydľím, ostanete v ňom naveky s výnimkou toho, čo Boh bude chcieť**“ (stane sa tak, iba ak by Boh inak rozhodol).“, a v znamení 11:107 o vetu

„Budú v ňom naveky (v tomto ohni), pokým budú nebesá a zem existovať, okrem toho (s výnimkou toho), čo Pán tvoj (Muhammad) bude chcieť.“

Z pohľadu každého človeka je však to najpodstatnejšie, aby sa do pekla vôbec nedostal. Preto sú úvahy o tom, ako dlho by niekto v pekle zotrval a či by mohol vyjsť skôr, iba otázkami teoretického charakteru, ktoré na samotnej veci nič nemenia.

16. Aký je záver – čo robiť a čo nerobiť

Prešli sme si v predchádzajúcom výklade množstvo znamení Koránu, ktoré nám prezrádzajú podstatu nášho života: ako človek ako druh vznikol, z čoho sa človek skladá a čo od neho Boh – jeho Stvoriteľ – očakáva. V tomto zmysle sme si uviedli aj to, aké pokračovanie v ďalšom živote nás môže čakať.

Informácie obsiahnuté v Koráne na uvedené témy sme ani zďaleka nevyčerpali. Korán obsahuje ďalšie poznatky, ktoré sme nemali priestor uviesť a nad ktorými je potrebné sa ešte hlbšie zamyslieť.

Otázka, ktorú si musí každý teraz položiť je, či mohol posol a prorok Muhammad – ktorý v mladosti pásol ovce a neskôr sa živil aj obchodom, čo sú profesie k jeho cti – vedieť čo i len jednu z informácií, ktoré sme si uviedli alebo ktoré Korán ešte obsahuje o stvorení vesmíru, o ktorých sme sa ani nemali možnosť zmieniť. Veda

a pokroky v nej pritom postupne odhaľujú pravdivosť týchto informácií.

Korán nielenže priniesol informácie iného druhu, než boli dostupné v čase, keď posol a prorok Muhammad žil, ale tieto informácie sú o vzniku ľudstva, o stvorení človeka, o jeho úlohe v systéme stvorení, ale aj o tom, čo príde v budúcnosti.

Korán od nás nepožaduje nereálne veci ani správania, nežiada, aby sme podcenili alebo znížili svoju dôstojnosť. Neobsahuje nevysvetliteľné ani neoveriteľné údaje.

Korán vysvetľuje podstatu v systematickej, jasnej, jednoduchej a zrozumiteľnej podobe. Základ, ktorý od nás požaduje, pochopí ten najjednoduchší človek, ale aj ten najvzdelanejší a najinteligentnejší. Každý v ňom nájde tie základné informácie, ktoré sú najpodstatnejšie.

Človek má pred sebou jasnú víziu a mapu svojho života. Vie, že jeho život je sčasti závislý od jeho rozhodnutí, preto ich musí zvážiť v rámci základných zásad určených v Koráne, ktoré má dané. Tieto základné zásady pritom človeka v tomto živote posúvajú aj morálne na úroveň, ktorej je človek ako bytosť stvorená Bohom hoden.

V Koráne je zoslané znamenie 17:88:

„Povedz (Muhammad): „Aj keď by sa žinnovia (k slovu žinnovia pozri verš 6:100) a ľudia zhromaždili (a spojili svoje sily), aby priniesli niečo podobné tomuto Koránu, neprinesú nič jemu podobné, aj keď by jeden druhému boli oporou (podporovali by sa navzájom vo vedomostiach, skúsenostiach a znalostiach).““

Otázka, ktorá mi preblesla hlavou, keď som toto znamenie opakovane čítal, bola: čo môže Korán obsahovať, že aj keby sa spojili ľudia a žinnovia, nevytvoria nič podobné?

Spočiatku som to chápal tak, že sa to týkalo len doby, v ktorej bol Korán zosielaný poslovi a prorokovi Muhammadovi. Je ale jasné, že žinnovia boli v tom čase na vyššej úrovni než ľudia – dokonca možno ešte vyspelejší, než sú ľudia dnes. Preto sa zdá, že to, čo znamenie uvádza, bude spočívať v niečom inom.

Postupom času som však zistil, že Korán má tú vlastnosť, že ho pochopí človek, ktorý ho číta len povrchné, a postačia mu informácie, ktoré v ňom sú. Ak sa však začne zamýšľať nad jeho znameniami, otvorí sa pred ním ďalšia – hlbšia – úroveň. Keď premýšľa a uvažuje ďalej,

a keď aj jeho okolie dosahuje určitý stupeň potrebných poznatkov, otvorí sa ďalšia úroveň, ktorá v tých istých vetách a znameniach odhalí ďalšie poznatky. Človek číta to isté, ale vníma už viac informácií. Kde je posledná úroveň, to zrejme len Boh vie.

Boli, sú a budú muslimovia, ktorí budú Korán len čítať. Úroveň zamyslenia sa nad jeho znameniami ostane u nich rovnaká. Stačí to, pokiaľ správne chápu základné články viery a základné zásady obsiahnuté v Koráne. To im stačí na to, aby sa pokúsili žiť v tomto živote v rámci možnosti v súlade s tým, čo Boh určil.

Ak však chce človek spoznať viac, musí sa snažiť, uvažovať a premýšľať. Musí sa dostať do bodu, kde mu Boh ukáže niečo hlbšie v tom, čo číta.

Taký je Korán a taký je život v sprievode Koránu.

Podobne je koncipovaná aj predkladaná publikácia. Niekde je jednoduchšia, inde náročnejšia. Nakoniec každý z nej pochopí a odnesie si to, čo ho najviac oslovilo.

Napokon bude toľko rôznych verzií tejto publikácie, koľko ľudí si ju prečíta.

Ak ste sa s čítaním dostali až sem a pocítili ste, že to, čo ste čítali, vo vašom vnútri niečo pohlo alebo oslovilo, dajte tomu priestor. Boh totiž usmerní človeka na rovnú a správnu cestu, keď sa človek snaží. Kde sa na tej ceste dostane, závisí od jeho snahy a od toho, ako Boh hodnotí čistotu jeho duše.

Boh každému umožní dostať sa k ceste, ktorú On určil. Možno človeku dá takúto možnosť jedenkrát, možno dvakrát alebo niekoľkokrát počas jeho života. Tých príležitostí však nemusí byť veľa, a ak zo strany človeka nepríde odozva, môže sa stať, že Boh právom zapečatí jeho srdce, sluch a zrak tak, že už sa k viere nedostane. Správna viera v Boha nie je bežne dostupná vec. Je to cenná hodnota, o ktorú sa musí každý snažiť, aby sa k nej dostal – a nie každý ju dosiahne.

Boh dobre vie, že existujú aj ľudia, ktorých srdcia sa rýchlo neotvárajú a viera sa v nich neprejaví v krátkom čase; u nich je to dlhý proces. Úplná viera v nich síce nedorástla, ale obavy z toho, aby sa nedostali do pekla, existujú a existuje u nich aj túžba pokračovať do raja. Čo však ak medzitým ich terajší život skončí a oni sa k úplnej viere nedopracujú?

Boh najlepšie pozná ľudí, ktorých stvoril. Preto im dal možnosť **uznať**, že niet boha okrem Boha jedného jediného, ktorý nespłodil, nebol splodený a ktorému sa nik ani nič nevyrovná, a že Muhammad je jeho poslom. Určil im, aby sa snažili vykonávať modlitbu, dávať zakat a postiť sa počas ramadanu v rámci svojich možností a dodržiavať aspoň základné zásady zoslané v Koráne.

Ak človek sám od seba uvedené uzná a vyhlási, že to chce, Boh mu umožní vstúpiť do raja. Takéto vyhlásenie a uznanie je totiž pre takéhoto človeka poistkou, že ak počas svojej cesty upevňovania viery nadíde čas jeho odchodu z tohto života a pritom k úplnej viere ešte nedospel, odchádza v stave, s ktorým je Boh spokojný.

Aj keď viera človeka ešte nie je úplná, ale sám od seba chce nasledovať to, čo Boh v Koráne zoslal, začne to nasledovať a chce k viere skutočne dospieť, je na ceste, ktorá by ho mala pred peklom ochrániť – aj keby pred svojím odchodom z terajšieho života k úplnej viere nedospel.

Boh – náš Stvoriteľ – nám poslal správy o všetkom podstatnom. Korán nás učí tie najpodstatnejšie záležitosti nášho života – ľudského života a našej cesty v ňom.

Boh chce z nás vytvoriť plnohodnotnú ľudskú bytosť, ktorá má svoje miesto v systéme tvorstva.

Jedna z najväčších milostí Boha najvyššieho je, že nám poslal posolstvá a ukázal nám, čo je správne a čo nie; čo od nás chce a čo nie. Vložil do nás základné inštinkty, ktoré nám umožňujú rozoznať, ako dušu do viesť k bohabojnosti a naopak, ako ku skazenosti; ako rozoznať, čo je správne a čo nie. Napriek tomu, že nám tieto inštinkty dal, nenechal nás sa ťažko trápiť, aby sme k tomu všetkému sami dospeli alebo nedospeli. Poslal nám cenný návod – Knihu, ktorá nám ukazuje podstatu.

Napriek tomu, že Korán nám mnohé objasnil, faktom ostáva, že „... **Bolo vám dané z poznania len málo**“. Korán 17:85

Po všetkom, čo sme si uviedli, nestojí to aspoň za zamyslenie? Boh usmerňuje naše srdcia a naše skutky

a na ňom všetko záleží, no snahu musíme najprv prejavit'
aj my sami.

Použitá literatúra

1. Publikácie

- **Preklad Koránu do slovenského jazyka**, preložil Abdulwahab Al-Sbenaty.

Tretie vydanie. Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2015.

ISBN: 978-80-969967-8-0.

- **AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho.**

Bratislava: JUDr. Abdulwahab Al-Sbenaty, 2025.

ISBN 978-80-570-6506-7.

Citácie v tejto publikácii pochádzajú z elektronického vydania.

- **AL-SBENATY, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície.**

Bratislava: vlastným nákladom, 2026.

ISBN 978 – 80 – 975016 – 5 – 5

- **AL-SBENATY, Abdulwahab. Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva.**

2. vydanie. Bratislava: vlastným nákladom, 2026.

ISBN 978 – 80 – 975016 – 7 - 9

2. Webové stránky

- **Al-Sbenaty, Abdulwahab. Osud a jeho fungovanie.**

Článok uverejnený online na webovej stránke www.al-islam.sk v sekcii *Postrehy z Koránu*

(navštívené v júli 2026).

- **Al-Sbenaty, Abdulwahab. Každé spoločenstvo bude vyzvané ku svojej knihe.**

článok uverejnený online na webovej stránke www.al-islam.sk v sekcii *Postrehy z Koránu*

(navštívené v júli 2026).

Hlavné publikácie autora

1. **Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom.** Preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty. Bratislava: ALJA, s.r.o., 2008. ISBN 978–80–969967–0–4.
2. **Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom.** Preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty. Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 3. vydanie, 2015. ISBN 978–80–969967–8–0.
3. **Korán - tridsiata časť v slovenskom jazyku s vysvetlivkami.** Preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty. Bratislava: SEA, 1997. ISBN 80–967907–0–6.
4. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Manželstvo v islame.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 1998. ISBN 80-968048-3-9.
5. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Niektoré črty osobnosti a života proroka Muhammada.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 1998.

6. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Korán o Márii a Ježišovi.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2000. ISBN 80-968262-9-8.
7. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Korán z pohľadu vedy o Koráne.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2001. ISBN 80-968532-6-0.
8. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islam – viera a náboženstvo.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2002. ISBN 80-968262-0-4.
9. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islamské právo (oblasť mieru a vojny).** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2003. ISBN 80-968262-3-9.
10. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Politický systém a náboženská sloboda podľa islamského náboženstva.** Bratislava: ALJA, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-969967-1-1.
11. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín.** Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-969967-2-8.
12. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Život a smrť. Posledné dni človeka v tomto živote a proces**

- pochovávaní.** Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-570-4405-5.
13. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Modlenie podľa islamského náboženstva.** Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2016.
14. **AL-SBENATY, Abdulwahab. O veku Ajše, manželky proroka Muhammada, keď sa za proroka vydala.** Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-89844-01-2.
15. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Ramadan – mesiac pôstu.** Bratislava: LEVANT consulting, s.r.o., 2016.
16. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Prvý štát muslimov založený za života proroka Muhammada a prvých štyroch kalifov.** Bratislava: vlastným nákladom, 2017. ISBN 978-80-972631-9-5.
17. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Dedičské právo podľa islamského náboženstva a islamského práva.** Bratislava: vlastným nákladom, 2019. ISBN 978-80-570-0595-7.
18. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Ako sme prekladali Korán do slovenského jazyka.** Bratislava: vlastným nákladom, 2019. ISBN 978-80-570-0683-1.

19. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Islam – podstata náboženstva.** Bratislava: vlastným nákladom, 2019. ISBN 978-80-570-0693-0.
20. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Slovo „hadu“ v Koráne.** Bratislava: vlastným nákladom, 2020. ISBN 978-80-570-2199-5.
21. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Fatwa a právne stanoviská.** Bratislava: vlastným nákladom, 2021. ISBN 978-80-570-3079-9.
22. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Úroky z pôžičiek a úverov podľa islamského náboženstva a základná charakteristika islamského bankového systému.** Bratislava: vlastným nákladom, 2021. ISBN 978-80-570-3521-3.
23. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Aplikácia základných zásad uvedených v Koráne v každodennom živote.** Bratislava: vlastným nákladom, 2022. ISBN 978-80-570-4405-5.
24. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Riešenie manželských sporov manželom podľa základných prameňov islamského náboženstva.** Bratislava: vlastným nákladom, 2022. ISBN 978-80-570-4152-8.

25. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Muslimovia na Slovensku.** 2. vydanie. Bratislava: vlastným nákladom, 2025. ISBN 978-80-975016-0-0.
26. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Zborník publikácií Abdulwahaba Al-Sbenatyho.** Bratislava: vlastným nákladom, 2025. ISBN 978-80-570-6506-7.
27. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva.** Bratislava: vlastným nákladom, 2025. ISBN 978-80-975016-2-4.
28. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Smrť a posmrtný život podľa Koránu a tradície.** Bratislava: vlastným nákladom, 2026. ISBN 978 – 80 – 975016 – 5 - 5
29. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Základné práva dieťaťa v islame podľa základných prameňov islamského náboženstva.** 2. vydanie. Bratislava: vlastným nákladom, 2026. ISBN 978 – 80 – 975016 – 7 – 9
30. **AL-SBENATY, Abdulwahab. Človek, jeho podstata a posolstvo podľa Koránu.** Bratislava: vlastným nákladom, 2026. ISBN 978 – 80 – 975016 – 9 - 3

Publikácie o islamskom náboženstve, vrátane prekladu Koránu do slovenského jazyka s výkladom sú voľne dostupné na webovej stránke autora www.koran.sk alebo www.al-islam.sk. Všetky publikácie si možno bezplatne stiahnuť priamo zo stránky v elektronickej podobe.
